

Gbe Klisu Ton

Joe Makini

Gbè Klísu tɔn .

ETE KA NYƆ KLISU SIN Gbè?

"Gbɛ ɔ dɛ xlɛ, bɔ mi [mɛsédó Jezu tɔn lɛ] mɔ, bo dɛ kúnnu tɔn, bo dɔ gbɛ mavɔmavɔ e dɔ Tɔ ɔ gɔn bo dɛ xlɛ mi ɔ jla mi wɛ". (1 Jaan 1:2.)

"Gbè dɔ é mɛ, bɔ gbɛ ɔ nyí wěziza nú gbɛtɔ lée." (Jaan 1:4).

Nũgbo dɛ wɛ dɔ hwenuxó mɛ dɔ nya dɛ, Jezu Nazaletinu ɔ, nɔ gbè sín xwè 2 000 mɔ́ dɛ. Mí tuòn fí e è jì i dè é, mɛdɛ lɛ sín nyikɔ dɔ xwédo tɔn mɛ, lee é kú gbɔn é kpo, ɛɛn, dɔ gbè dɔ wũ tɔn bɔ édesunɔ nyí GBɛ. Wiwá tɔn nyí gbɛ sín xlɛ́ dɛ bɔ gbɛ élɔ nyí mavɔmavɔ. ðò Klisu hwenu ɔ, "Gbè" ɔ sɔ nyí nũnywɛ xwitixwiti sín nũkplɔnmɛ e è ma nɔ mɔ nukúnnú jɛ mɛ ă é dɛ kpowun ă. GBɛ ɔ dɛ édée xlɛ dɔ atínkpatɔ sín ví, bo nɔ dɔ zɔnlin, nɔ dɔ xó, nɔ dɔ nu, nɔ dɔ amlɔ, nɔ ya aví bo nɔ lɛ yí wǎn nú mɛ bɔ fínfɔn sín kú tɔn xlɛ dɔ emi nyí mɛ e é dɔ dɔ emi nyí é. É dɔ dɔ édée wú dɔ: "Nye wɛ nyí ali ɔ, bó nyí nũgbó ɔ, bó nyí gbɛ ɔ. Mɛdɛ sixú wá Tɔ ɔ gɔn nú mì ă."

Klísu wɛ nyí gbɛ bɔ gbɛ ɔ wɛ nyí Klísu. Nú a dɔ gbɛ mavɔmavɔ ɔ, Klísu e a dɔ ɔ wútu wɛ. Nú a ma dɔ Klísu ă ɔ, a dɔ gbɛ ă. Gbè nũgbó nũgbó ɔ, gbɛ mavɔmavɔ, é wɛ nyí gbɛ Klísu tɔn ɔ, é hú gbɛ e è nɔ nɔ kpowun é. Mɛ gègè tɔn bo ma mɔ "gbɛ" kpɔn ă. ðò nũkplɔnmɛ e bɔ d'ewu lɛ é mɛ ɔ, mi nú mí ni gbéjé lee gbɛzán Klisu tɔn nyí sɔ é kpɔn, bo na dɔ ayi jijɔ tɔn lɛ, jijɔ tɔn lɛ kpo mɛ alɔkpa e é nyí é kpo wu. ðó enɛ wutu ɔ, è xlɛ tuto nũkplɔnkplɔn elɔ tɔn.

TUTO NÓKplɔnkplɔn Tɔn .

ðò Matie 5:3-12 mɛ ɔ, mí xà "nyɔna" Jezu tɔn lɛ. Nugbɔ ɔ, mí mɔ lee Klisanwun dɛ dɔ na nyí gbɔn é sín dɔdɛ dɛkɛdɛkɛ dɛ dɔ fí. "Beatitude" dɔkpo dɔkpo nɔ dɛ jijɔ dɛ xlɛ bɔ dɔ dɔkpo dɔkpo mɛ ɔ, mi tuun dɔ kpɔndewu dɔgbɛ hugan ɔ wɛ nyí Jezu dɛsu. Nú mí jló ná cí Jezu dɔhun ɔ, mí dɔ ná xwedó kpɔndéwú éné ɔ dɔ gbɛzán mɛtɔn mɛ. Enɛ wu ɔ, è na bló nũkplɔnkplɔn elɔ lɛlɛ́ dɔ jijɔ e mí mɔ dɔ "nyɔna" e dɔ Matie 5 mɛ lɛ é mɛ lɛ é: mɛdéesóhwe, wuvěsexáme, xomefífá, hwɛjijɔ, nũblawukúnúme, mimɛjininɔ, fífá dɔdɔ, kpo gbɛjininɔ kpo. Mí jló na kplɔn nũ e jijɔ dɔkpo dɔkpo nyí é, lee è nɔ mɔ ɛ gbɔn dɔ Jezu sín ninɔmɛ mɛ é, bo na lɛ na lee è na zán gbɔn é dɛ kpo wědɛxáme e mí dɔ é kpo bonu mí na d'alu dɔ jijɔ dɔkpo ɔ mɛ, lobo na lɛ dɔ.

Afi nú è dɔ mɔ́ ɔ, Biblu New King James tɔn mɛ wɛ è dɛ xó e è dɛ lɛ é sín .

JEZU: Mɛdɛsɔhwe (Matie 5:3)

WEMATÁN 1gɔ ɔ

Mɛdɛsɔhwe: ETE KA NYƆ?

Jijo nukúnḡeji gbezán Klisu tɔn tɔn ɔkpo we nyí meḡeesóhwe tɔn jiwú ɔ. Etewu meḡé ka na gosin aga ɔmɔ́ bo na jete wá dò mɔ́ bo na dó hwlen mǐ gán sín nǔ e mǐ na sú kún dó na é me kpowun? Etewu Me Mímé ɔ ka na kón bo na klí afɔ nú me e sà me ɔ, me e gbé nǔ nú me é kpo me e ɔ xesi ɔi we é kpo?

Nǔ e gbɔn vo nú meḡesɔhwe é we nyí meḡeesóhwe alɔ goyiyi. Nǔ taji e nɔ ɔè linlin e jí Satáan nɔ wà nǔ dó bo nɔ lé kp'ace dó é xlé é ne. Nǔ e è nɔ kplón me hwehwe ɔ é nyí jijo ɔagbe ɔò aca mǐtɔn Amelika tɔn me é we è nɔ sɔ dó xlé ɔ é nyí hwehuhu ɔò Biblu me. Mǐ xà ɔò Nǔnywexó 6:16, 17 me ɔ "goyiyi sín nukúnme nyí nǔ e Mawu Mavɔmavɔ gbé wǎn na é." Mawu d'akpá ɔ é mí ná "hen goyitɔ léé sín xwé gblé," (Nǔnywexó 15:25). "Nukúnme goyitɔ, ayi goyitɔ ... we nyí hwehuhu." (Nǔnywexó 21:4). "Mawu nɔ gbɔn goyitɔ le, bo nɔ na fénú me e nɔ sɔ yeḡé hwe le é." (Jaki 4:6). Goyiyi sín tinme we nyí ɔ, "è ni mɔ ɔ emi hugǎn me ɔevo le". Lee è nɔ kpón meḡé gbɔn bo nɔ ɔó sí sí nú me ɔevo le é e ma ɔogbe á é we. Bo na dó mɔ nukúnú je meḡesɔhwe wu tawun ɔ, mǐ sixu jlé vogbingbɔn e ɔò é kpo jijo tɔn e gbɔn vo nú goyiyi é kpo tentin é:

- Goyiyi ɔ: "Ma ɔ xó ɔebǔ nú mì ó, un ko tuùn bí." Meḡesɔhwe ɔ: "Un dokú nú wéḡexáme kpo alɔdó towe kpo."
- Goyiyi ɔ: "Un ɔo hudo, un jlo, un jexa." Meḡesɔhwe ɔ: "E ɔo hudo, ye jlo, a jexa."
- Goyiyi nɔ ɔ: "Mawu, un nyó hú gbétɔ nɔzo ce tawun." Meḡeesóhwe nɔ ɔ: "Aklunɔ, kú nǔblawu nú nye hwehutɔ ɔ."
- Goyiyi nɔ gbé nǔ nú me ɔevo le bo na dó hen ye gblé. Meḡeesóhwe nɔ kpa me ɔevo le bo na dó hen ye lidɔ.
- Goyiyi nɔ sɔ éḡé su có Mawu ka nɔ gló e. Meḡeesóhwe nɔ sɔ éḡé hwe ɔò Mawu nukɔn bɔ Mawu nɔ sɔ e sù.
- Goyiyi nɔ ɔ: "Un sixu kpé nǔ bí wu." Meḡesɔhwe ɔ: "Un sixu kpé nǔ bí wu gbɔn Klisu e nɔ na hlɔnhlɔn mì ɔ gblame."
- Goyiyi nɔ ɔ: "Un jló ɔ è ni sèn mì." Meḡesɔhwe ɔ: "Un wá bonu è na sèn mì á, loɔ, me sen gbé we un wá, bo na sɔ gbè ce jó dó xɔ gbè nú me gegè."
- Goyiyi ɔ : "Mi kpɔn nuḡe un blo ɔ." Meḡesɔhwe nɔ ɔ: "Mi kpɔn nu e Mawu wa ɔo mi me ɔ!"
- Goyiyi nɔ te ɔò ali le jí bo nɔ súxó ɔ: "Kplá e ɔó atín jí! Meḡeesóhwe e ɔò akluzu jí é kpón jí bo xodɔ ɔ: "Tɔ ce, sɔ hwe ke ye, ɔó ye tuùn nǔ e wà we ye ɔè é á."
- Goyiyi nɔ ba susu, é ká nɔ mɔ á. Meḡeesóhwe nɔ mɔ susu kpo yeḡi kpo ɔò me ɔevo le gón, bo nɔ ba mɔ á.

Vogbingbɔn e ɔò goyiyi kpo meḡeesóhwe kpo tentin é we nyí vogbingbɔn e ɔò wéḡiza kpo ablu kpo tentin é. Hwenu e "Weziza" ɔ wa gbé ɔ me ɔ, meḡesɔhwe sin kpɔndewu maḡóblɔ ɔ ɔe xle mi.

JEZU NYI Kpóndéwú meḡesɔhwe tɔn Mǐtɔn

Đò gbezán Jezu Klisu tɔn me ɔ, mǐ sixu mɔ nǔ e meḡeesóhwe nyí é sín xlé gbéḡe gbéḡe ɔé. Đò kancica e ɔò é kpo Mawu kpo tentin é kpo ee é ɔó xá gbétɔ le é kpo me ɔ, é nɔ ɔexlé hwebínu ɔ emi nyí mesentɔ meḡeesóhwetɔ ɔé, bo ma nɔ bló meḡé zizé jó nú me ɔevo le á, bo kún nɔ ɔó linlin agɔ dó me ɔevo le wu ó.

Đò Jezu me ɔ, mǐ mɔ nya e sɔ éḡé jó nú me e è nɔ dóya nú ɔò hwe tɔn nu le é. É dó gbé xá azɔwatɔ le kpo hwehutɔ le kpo. É nu ahan ɔò nyɔnu akɔta vovo e nyí mɔ é sín kɔfu ɔkpo ɔ me .

sinsennɔ le nɔ gbé wǎn na, bo nɔ lé gbé. Jezu dè meqéesóhwe sín gbigbo tɔn xlé hwenu e é byɔ toxo dokpo dokpo me é, é d'ala agbaza bíbí bí gudunɔ le tɔn kpo de tókúnɔ dèkúnɔ le tɔn kpo wu. É nɔ kpé nukún dó me e jí ye nyanya le dè bo me devo le nɔ dɔ xesi tawun bo nɔ sekpo ye le é wu. É yí gbè nú meylɔ e è yɔ e dɔ é ni yí dɔ nú dò hwehutú le kpo tokweyítú le kpo gó nú Falizyen le kpo yemenúwatú le kpo xwé é.

Jezu nyí ala nú gbétú alɔkpa dèbú á. Nyɔnu e dó nyikɔ nyanya le é wá gǎn tɔn bo tuùn dɔ emi na mɔ nukúnnú je nú me, hwesɔke me kpo gbediɔde dè kpo dɔ emi ni ma sɔ hu hwe ó. Jezu nɔ vo dò dɔkunɔ le kpo hlɔnhlɔnnɔ le kpo, gó nú nùbyɔdútú le kpo nukúntíntónnɔ e nɔ nɔ ali e jí afúntúntúntún dè bo nɔ yí toxo dèbú me le é kpo nukɔn. Jezu nɔ dè hwenu sín azɔ tɔn e me alɔnu tɔn ján le é me bo nɔ dɔ xó xá me devo le, nɔ na xósin nú nùkanbyɔ le, nɔ kú nùblawu nú me, bo nɔ lé xlé ali dagbe hugǎn e nu è na zán gbè dè é. É nɔ yí ba togun ɔ sín xwé le kpo sinsengán devo le sín sinsenzó le kpo kpón, bo nɔ yí alɔwliwli le tenme, bo nɔ yí wlí hweví xá xóntɔn tɔn le lobo nɔ kɔn nyɔna dó ví kpeví le jí. É nɔ gɔn te bo nɔ yí gbè nú yɔyɔ e è yɔ e dɔ é ni byɔ alɔdó é gbedé á. É na bo dó ace bí bo na sɔ édée sù, bo na lé sɔ édée sù ɔ (dó é tuùn dɔ emi we nyí Vídɔkponɔ Mawu tɔn) Jezu nɔ tedé jí hwebínu dɔ Tɔ emitɔn we nɔ wà nú le bí. Dò Jezu me ɔ, mí sixu mɔ jiji e cá kàn xá me e nyí wamamɔkɔ dò gbigbo lixo é bí: meqéesóhwe, meqéesóhwe, sinsenzó, nùdidi kpo wanyiyi kpo.

Kpón ali e nu meqéesóhwe Jezu tɔn tón dè é ene:

1. JIJI TON .-Xà Filipunu le 2:5ff kpo Luki 2 kpo.É nyí nùjɔnù we bo è jì Jezu dò kanlinɔ me bo sɔ e dó kanlinɔ me á. "É nyí dɔkunɔ có, é huzu wamamɔkɔ dó mi wú, bónú mi ná húzú dɔkunɔ gbɔn wamamɔkɔ nyínyí tɔn gblame." (2 Kɔlentinu le 8:9). È jì i dò dotóoxwé e me è nɔ kló nú dè é dè me á, bo sɔ e mló avɔ e è sɔ fé n dó bló é jí dò zan e è sɔ ajinakúdí dó bló é dè me á. Amɔ, nùgbo ɔ, ene tle na ko nyí afɔ daxó dè bo é na dè sín susu, yéyi kpo hlɔnhlɔn kpo e é dè sín édée me bo na dó wá gbè ɔ me é me. A ka ko sè kpón dɔ azɔxwé daxó e me akɔta gègè dè é sín gǎn kpo gǎn tɔn kpo jó dɔkun tɔn le, gbɔdónúme tɔn kpo susu tɔn kpo bí dó bo na dó nɔ me e togun ɔ gbé le é tentin kpowun, dó é sè wuvé xá ye bo jló na d'ala ye wutu à? Enyi a sixu lin tame kpón dó mɔ jí hǔn, sɔ jlé dó 1000 jí ɔ, é na vewú bo a na je nukúnnú mɔ je wanyiyi kpo meqéesóhwe Jezu tɔn kpo wu jí.

2. LE DÓ É DÓ Tɔ TON JIJENU tɔn DÓ BI DÓ .

É cí dɔ mí bí we nɔ tén kpón bo nɔ nɔ mídée sí, bo nɔ nɔ mídɔkponɔ dɔhun. Mí sixu dɔ, "Un sixu kpé nukún dó nyidée wu" aló "Un nyí me e bló nyidée é" kpo goyiyi dagbe dè kpo. Amɔ, mí dò lee meqéesóhwe dò gbè jó nú Mawu we bo é nyí nú bí gbɔn é mɔ we, bo dò mídée jó dó n'í kpo jló tɔn kpo we. Dò Jezu me ɔ, mí nɔ mɔ ganjewu ene e sɔgbe é, ee nyí jló dagbe é. Mi dótó xó e é dɔ dɔ Wen Dagbe Jaan tɔn me é:

5:19- "Ví sɔ sixú wa nú dèbú é désúnɔ tɔn á;

5:30- "Un sixú wa núdè dò nyidesunɔ sí á."

6:38- "Dó un je te sín séxwé, bó ná wa jló nye désúnɔ tɔn á;
Nyé.

7:16, 17 .- "Nùkplónme ce sɔ, ce we á, lo sɔ, me e sé mì dó sɔ tɔn we."

8:28- "Un nɔ wa nú dèbú dɔ nye désúnɔ sí á; lo sɔ, nú e Tó ce kplón mì sɔ we un nɔ dɔ."

gan 8:50- "Un ɔo susu ce ba we ã; Me ɔokpó t́in bó nó ba me, bó nó ɔo hwe."

14: 10- "Xó e ɔo nú mi we un ɔe léé gosín nye ɔésúnɔ sín ace me ã; loɔ, T́ó e .
nɔ nɔ nye me bo nɔ wà azɔ́le."

14:24- "Xó e se we mi ɔe ́, ce we ã, lo ́, T́ó e sé mì dó ́ tɔn we."

... Kpodo gègè ɔevo le kpo .

Jezu śó susu ɔ bí jó nú T́ó ɔ. É huzu nǔdè ã bɔ Mawu sixu nyí nǔ bí. É hwíhwé éɔ́ée dó T́ó ɔ sín xó le, azɔ́ tɔn le kpo jlǒ tɔn kpo gĺó bí mlémlé. Lè e Mawu kpéwú bó mɔ hwlengán gbet́ó léé tɔn gbɔn é né.

Gbe Klísu tɔn ́, gbe e me è nɔ jó meɔ́ée dó, bó nɔ ganje Mawu wú bí mlémlé é we. É ɔò mǔcó, ɔò meɔ́éesóhwe tɔn bí me ɔ, é hen nǔ ɔebǔ bú ã, ɔó T́ó ɔ "śó ε sù tawun, bo na ε nyikɔ e hugǎn nyikɔ le bí é, bonu me e ɔò jixwé le é kpo me e ɔò ayikúngban jí le é kpo bí ni jekpo ɔò Jezu sín nyikɔ me, bɔ ɔe le bí na yí gbè ɔo Aklunɔ Jezu we nyí T́ó" 2:11 me).

Gbe mǔtɔn lɔmǔ ní nyí mǔ.

3. SENSEN É WÀ NÚ ME ĐÉVO LE É .—Kpón Luki 22:27 kpo Jaan 13:5 kpo. Me e nɔ śó éɔ́ée hwe ɔo . Mawu hen ́, é ná śó éɔ́ée hwe ɔo gbet́ó léé nukɔn. Mesent́ó we é nyí nú me bí. A ka sixu lin tame dó Aklunɔ nǔ le bí tɔn jí, bo śó avɔ kpo sinnugannú kpo, bo je kpoli ɔò sunnu e ma jexa ã le é nukɔn bo na kĺó afɔ kwijikwiji yetɔn le, kaka je xóntɔn tɔn e na sà ε zaandé ðin é kpo ahwanvu e na teɔ́jí azɔn at́óón ɔò zǎn ene me tɔlɔ ɔo emi kún tuùn emi ó é kpo jí à? É kĺó afɔ nú nɔví sunnu ɔéɔ́ee ɔò nǔ ðɔn we ðin tɔlolo ɔo me e na nyí me nukúnɔjeji hugǎn ɔò axɔsuɔuto ɔ me é ɔò ye me é. Kpóndéwú jiwǔ ɔé we é śó ɔ'ayí nú mǔ! Enyi mǔ lin gbédé ɔo mǔ yí jí bo lé ɔó hlɔnhlɔn ðin bo na je kpoli ɔò nǔ kwijikwiji gbè elɔ tɔn le nukɔn bo na d'alɔ bɔ è na ɔé wǎn yetɔn śin ɔ, hǔn mǔ ko cí Mawu Ví ɔ ɔɔhun ã ne!

4. Gbè T́ON .—Jezu zán gbè e bɔkun é ɔé. É nɔ hɔnme ã. É tle dó awakanme kú nú meɔ́é . me e na xwedó mì é ɔo: "Ax́sú le ɔó do, bɔ xe e nɔ zɔn jí le é ɔó adɔ, amǔ, nye Gbet́óví ɔ ɔó fí e é na mĺó ta ɔé é ã" (Matie 8:20). Lee é nɔ wà nǔ gbɔn bɔ nǔ le nɔ bɔkun é kpo lee é nɔ śó éɔ́ée hwe gbɔn é kpo nɔ lé jiwǔ d'èji hwenu e mǔ flín ɔo É we dá weke ɔ é. ɔò ace bí me ɔ, nǔ le bí we nyí étɔn, amǔ, hwenu e Jezu byɔ Jeluzalemu bo na dó axɔsugbakún Jwifu le tɔn kpo Mesiya e sixu hwlen togun ɔ bí gán é kpo é ɔ, é śó tóci jí bo wá!

Xà Matie 21:1-5. Vogbingɔn te ka ɔò nǔ e Jezu nɔ kpón dó mɔ nǔjɔnǔ le é kpo "me nukúnɔjeji hwenuxó tɔn" ɔevo le kpo tentin! Ye ɔo ɔo Alexandre le Grand byɔ India kpodo ajinakúɔú 200 e è sá sin dó le é kpo, sɔja 200 ɔò śó wiwi jí, kpodo kinikini 200 kpo lelé dó è hwenu e é ɔò axɔsuzinkpo siká tɔn ɔé jí ɔò kekeví ajinakúɔú tɔn ɔé jí bo ɔò ɔiɔo we ɔo "Nye we nyí Aklunɔ weké ɔ tɔn. Un na ɔu ɔò sunví le jí ã". Alexander kú hwenu e é ɔó xwè 33 é, bɔ égbé ɔ, é ɔó nǔdè ã. Amǔ, axɔsu meɔ́esɔhwet́ó ɔ .

Jezu kpó dọ Axosu axosu le tɔn kpo Aklunɔ aklunɔ le tɔn kpo nyí wɛ. Ali meɔdesɔhwe tɔn e mesentɔ ene e ma nɔ lin nũ kpɔn ǎ é gbɔn é kplá e yì susu mavɔmavɔ me.

WEMA ƉOHUN MEƉEƉƉ

Nũ e nɔ ɔe xlé ɔp mĩ nɔ sɔ mĩɔ́e hwe ɔp Mawu nukɔn ɔ wɛ nyí lɛ e mĩ nɔ zán gbɛ gbɔn ɔp gbɛtɔ lɛe tɛntin é. É bɔwú bɔ è na ɔp ɔp mĩ yí wǎn nú Mawu e mĩ ma nɔ mɔ ǎ é cɔ, wanyiyi nugbɔ ɔ nɔ tɔn ɔp wanyiyi e mĩ ɔp nú nɔzo mĩtɔn le é kpo meɔdesɔhwe mĩtɔn kpo me. Nɛ mi ka bló gbɔn bó tunwun ɔp Klísu ɔp gbɛ ɔp mi me? É ka sixu nyí ɔp a ɔp alɔ ɔp ɔp jijo tɔn me wɛ à? Bo na dɔ tuùn ɔp a nɔ sɔ hwiɔ́e hwe alɔ gbɔ ɔ, é ɔp dandan ɔp a ni gbéjé gbezán towe ayihɔngbe ayihɔngbe tɔn kpɔn.

- A ka nɔ zán gbɛ bo nɔ sɔ me ɔp devo le ɔp nukɔn à? (Hɔmanu le 12:16)
- Mi nɔ mɔ miɔ́e ɔp nũnywétɔ wɛ a? Hɔmanu le 12:16)
- A ka yí wǎn nú me nugbɔ nugbɔ, bo ma nɔ j'awǎ ǎ, bo nɔ lɛ wà nũ e jló we le é ǎ à? (1 Kɔlentinu le 13:4, 5)
- A ka nɔ sen me ɔp devo le kpo wanyiyi kpo à? (Galatinu le 5:13)
- A ka nɔ sɔ wanyiyi kpo suúlu kpo dɔ de ɔp me ɔp devo le nu à? (Efɛzinu le 5:21)
- A ka nɔ mɔ ɔp me ɔp devo le hugǎn emi à? (Filipunu le 2:3)
- A ka nɔ sɔ hwe ke me ɔp devo le lee Jezu sɔ hwe ke we gbɔn é à? (Kolosinu le 3:13)

Nɛ meɔdesɔhwe ka nɔ cí? Xósin ɔ ɔp lee a nɔ wà nũ xá me le gbɔn é me. Hwenu e mĩ na kpɔn mĩɔ́e dɔ mɔ nũtí ɔp Mawu nukɔn é jen mĩ na kpéwú bo na kpɔn me e ɔp nũnywe, nũwukpikpé, nũnywe kpo me míme kpo kpedé le é dɔ mɔ me e hugǎn me ɔp devo le é. Sɔ gbigbɔ Klísu tɔn e ma ba susu éɔdesunɔ tɔn ǎ é tɔn. Enyi gbigbɔ towe ma nyí mɔ ǎ hũn, wà azɔ elɔ le bo na dɔ sixu sɔ hwiɔ́e hwe.

AZJME ƉƉ LE BƉ NA ƉƉ MEƉESEMA ƉƉ ƉƉ ƉƉ .

- 1.Lin tame dɔ kpɔndéwú Jezu tɔn jí d'ɛji kpo lee meɔdesɔhwe tɔn kpo lee é nɔ wà nũ xá me ɔp devo le gbɔn é kpo nyɔ ɔp ɔp kpe sɔ é kpo jí.
- 2.Lin tame dɔ lee a nɔ ganje Mawu wu gbɔn é jí. ƉƉ hwiɔdesunɔ jí ɔ, a tle sixu gbɔje ǎ. É nɔ na mĩ nũ bí bɔ mĩ nɔ kpé nukún dɔ mĩ wu, bo nɔ lɛ kpé nukún dɔ mĩ wu.
- 3.Lin tame dɔ hwe hwi ɔp súnɔ tɔn lɛe wú. Azɔn nabi a ka ko wà nũ nyanya? Bǎ tɛ me a ka hwe dɔ susu Mawu tɔn ɔp? Azɔn nabi wɛ ali hun nú we bɔ a wà ɔp gbɛ, bo ma ka ko wà mɔ ǎ?
- 4.Lin tame dɔ akluzu e è sɔ ɔp Kalvali jí é jí - akwé e Jezu sɔ nú hwe towe lɛe é.
- 5.Sɔ Jezu ɔp axɔsuzinkpo ayi towe tɔn jí, bo wá gbɛta ɔ kɔn bo na sɔ jlɔ towe, nũwiwa towe le kpo gbezán towe kpo jó n'í.
- 6.Xoɔe bo byɔ Mawu ɔp é ni d'alɔ we bonu a na sɔ hwiɔ́e hwe.
- 7.Bɛ nũ e meɔdesɔhwe ɔp ɔp na wà le é dɔ wà nũ na. Enyi a ma sixu ɔp ɔp lee nũ nɔ cí nú we é jí ǎ ɔ, é hwe bí ɔ, a sixu ɔp ɔp nũwiwa towe le jí, bo ɔp dɔ Mawu wu ɔp é na na we lee nũ nɔ cí nú we é e sɔgbɛ é. Enɛ wu ɔ, nɔ hwiɔ́e hwe hwiɔ́e dɔ Mawu kpo me ɔp devo le kpo glɔ, bo nɔ ba ɔp gbɛ yetɔn le, bo ma nɔ ba ɔp gbɛ towe le ó.

MEƉÉE KPƉN KPƉN .:

Nɔ na xósin nú nũkanbyɔ elɔ le bo na dɔ jlé bǎ e me hwiɔdesunɔ nɔ sɔ hwiɔ́e hwe ɔp é:

1. A ka na mɔ dɔ emi hugãn me devo le à?

2. A ka lin dɔ emi kpó dò Biblu xà we bo lé kplón bo na dó mɔ nukúnnú je jlò Mawu tɔn nú gbezán emitɔn me ganji à?

3. A ka na byɔ Mawu ayihongbe ayihongbe dɔ é ni d'ab emi bonu emi na dí xwi xá metenkɔn gbeme tɔn le à?

4. Enyi medé degbe nú we dɔ a ni wà nú dé ɔ, a ka na mɔ dɔ emi kún sɔ dó hlnhln ó à?

5. A ka tuùn nǔgbo nǔgbo dɔ nú e a dó le é bí we nyí Mawu tɔn à?

6. A ka jó hwiqée dó dò aklunzán gbla elɔ me nú jlò, linlin alò nú e me devo yí wãn na é à?

7. Enyi a d'ab me e nyí wamamɔɔ, me e ma kplón nú sɔmɔ'á é, alò me e ma dò gbɛta me hú we á é dé é ɔ, é na vívì nú we à?

8. Enyi gbemanɔkpɔ dé wá dò hwi kpo me devo kpo tentin ɔ, é na vewũ nú we bo a na byɔ hwesóke alò byɔ hwesóke we à?

9. A do xomesin nu mede kpodo xo towe le kpo dɔ azan elɔ me à ?

10. Enyi a wà nú dagbe dé bo medebũ ma mɔ we alò medebũ ma tuùn we dó nú dagbe e a wà é wu á ɔ, é na vé nú we à?

WEMATÁN 2gɔ 5

JEZU: WUVÚWÚWÉMƆ (Matie 5:4)

NUWÚWÚME: ETE KA NYƆ?

Medé le na dɔ dɔ Jezu nyí gũfntɔ dé. Ye dɔ dɔ é nyí radical. Hwe yetɔn sɔgbe! Nǔgbó we é nyí dɔ é kún ténkpɔn bó ná hen acekpikpa tò dǔbũ tɔn gblé ó. É dó nu dò toxóqɔ me á; é dó wusyɛn lanme nú azɔwatɔ le dɔ ye ni dó azɔ te á; é sɔ ahwanfunnú dó fun ahwan xá acekpikpa le gbedé á. É nyó wà ɔ, Jezu na kplón ahwanvu tɔn le hwebĩnu dɔ ye ni na hwíhwé yedéé dó "hlnhln e dò fine le é" glɔ. Amɔ, nú e é kplón me le é kpo tutoblonunu e é bé é kpo gbɔn vo nú ee ko tĩn le é sɔmɔ'á bo gbetɔ hwe tɔn nu tɔn le gbé e bo xwè è dó atín wu.

Hwenu e Jezu jla "xóqɔ tɔn dò só jí" é ɔ, sinsen e dò taji hugãn é we nyí sinsen Jwifu le tɔn bo ahwanfunfun-toxóqɔ sín hlnhln dò Hlɔma sín axɔsɔdoto ɔ sín alɔ me. Kpɔn lee xó Jezu tɔn le sɔ ta linlin e gãn gbɛta wè enɛ le tɔn dó é gbɔn é:

Falizyɛn le we nyí sinsengán Jwifu le tɔn hugãn, gbɛta dé we bo è tuùn ye dó goyiyi kpo nǔjɔɔwɔwiwa kpo wu. A ka flín dɛ e Falizyɛn ɔ xò dò templi ɔ me é à? "Aklunɔ, un do ku nu we dɔ un ma nyi hwehutɔ tokweyitɔ elɔ e dɔ akpá ce fi ɔ dɔhun á." Sɔja Hlɔma tɔn le na gó .

yeḍesunḡ dḡ ye ḡu ḡò gbè ḡ jí kpo hlnhln kpo jí. Ene wu ḡ, atínkpatḡ vĭ ḡé wá bo ḡḡ: "Nyḡna we nyí me e nḡ sḡ yeḡḡe hwe le é." Nŭ ene syen tawun, kabĭ?

Falizyen le we nyí "me e è sḡ ḡḡ vo le é." Ye nḡ mḡ yeḡḡe ḡḡ emi hu me ḡevo le kaka bḡ ye tle na ḡ'alḡ "hwehutḡ" ḡé wu ā. Jezu ka, "hwehutḡ léé sín xóntḡn" wá ḡḡ: "Nŭ nyḡ nú me e ḡḡ avĭ ya we léé"; ene we nyí me ḡḡḡḡe wuvĕsexáme ḡḡ me le é, ayi e nḡ sè wuvĕ é, me e vé nú ye le é, me ḡḡḡḡe aluwe me ḡevo le tḡn nḡ wà nŭ ḡḡ ayi yetḡn wu le é.

Axḡsuḡḡto Hlḡma tḡn nḡ nḡ gbè sḡgbè xá sĕn "might makes right" bḡ gbè e nḡ ḡḡ xó syensyen é we nyí hwĭ. Jezu mĭtḡn kplón me ḡḡ: "Nŭ nyḡ nú mefĭfá le."

Falizyen le nḡ fin asúkúsi le sín xwé bo nḡ xḡḡe gaga le bo nḡ bló ḡi me ḡḡhun có Jezu ka ḡḡ: "Nŭ nyḡ nú me e hwejijḡ sín xove nḡ sĕn, bḡ kḡ nḡ xú ye le é."

Falizyen le nḡ xò kpen bo nḡ ḡḡ jla ḡḡ emi na na akwe ḡḡkpo nŭbyḡḡḡḡ ḡé. Ye nḡ xḡḡe ḡḡ toxo ḡ sín kóxota le kpo ali le jí kpo bonu gbḡḡḡ le na mḡ ye. Lo ḡ, Jezu wá fĭné bó ḡḡ: "Nŭ nyḡ nú me e ḡḡ ayi mímé léé, me e nyí ayijlḡjlḡ léé é."

Axḡsuḡḡto Hlḡma tḡn nḡ nḡ gbè nú ahwanfunfun, ḡḡḡḡe kpo nŭhengbleme kpo. Jezu kplón me ḡḡ, "Nyḡna we nyi me e nḡ hen fĭfá wá le é."

A ka sixu ḡḡ nukún lee nŭ na ko cí nú me ḡḡḡḡe sè nŭkplónme Jezu tḡn le é me kḡḡn à? É na cí nya e ḡḡ xó ḡḡ alixléme Jezu tḡn e ḡḡ ḡḡ è ni "lile atán ḡevo" é ḡḡhun: Nya elḡ ḡḡ, "Ene sḡ na w'azḡ ā. Nú a wà mḡḡ, a na ḡu ḡḡ nŭ jí hwebĭnu." Meḡé le nḡ lin ḡḡ xó Jezu tḡn le nyḡ ḡḡkpe, amḡ, ye kún nyḡ zán ó. Amḡ, flĭn ḡḡ é kún nyí nŭ keḡḡe we Jezu kplón me ó, loḡ, é lé zán gbè sḡgbè xá nŭ e é kplón me le é. Falizyen le kpo axḡsuḡḡto Hlḡma tḡn kpo ko bú sín gbè ḡ me có Jezu ka kḡḡ ḡḡ gbè. É nḡ nḡ nŭkplónme tḡn le kpo me e xwedó è le é kpo me keḡḡe ā loḡ, é fĭn sín kú bḡ axḡsuḡḡto e é wá ḡḡ ayĭ é ko ḡḡ te nugbḡ bḡ gbḡḡḡ livi mḡkpan byḡ me bo kḡḡ ḡḡ byḡbyḡ me we.

ḡḡ Matie 5:4 me ḡ, Jezu ḡḡ ḡḡ me e ḡḡ avĭ ya we le é ḡḡ nyḡna, ḡḡ è na ḡḡ gbḡ nú ye. Linlin ene gbḡn vo nú linlin égbé tḡn e nḡ kplón mĭ ḡḡ sunnu nugbḡ le kún nḡ ya avĭ ó é. Mi nḡ se bḡ gbeta mitḡn nḡ ḡḡ nu me winnyawinnya le ḡḡ: "Mi ma kḡḡn gudo ó, mi ḡu gbè, mi ḡu vĭve, mi nḡ ḡisa azḡn ḡḡkpo kpowun, mi nḡ blo nu ḡebu e mi jlo na blo ḡ, bo na nḡ aluwe me alo bo na nḡ ve nu me ḡ, xlonḡ we." Amḡ, Jezu kḡḡ ḡḡ wen jla we ḡḡ me e ḡḡ avĭ ya we le é ḡ, nŭ nyḡ nú ye.

Nŭ ḡḡḡḡe ḡḡ ḡḡ avĭ ya me ā. Jezu ḡḡ nukún ḡḡ nŭ nyanya we, meḡḡe kú nŭblawu nú me, goyiyi e è xò daka wu é, jlḡ ḡḡxó ḡḡḡḡ e è ma nḡ mḡ nŭ je wu ā é, wuvĕsexáme alḡ wuvĕ mimḡ ā. Jezu ḡḡ ḡḡḡḡ we ḡḡ: "Nŭ nyḡ nú vĭ e è hen gblé é e nḡ ya avĭ hwenu e é ma mḡ nŭ e ba we é ḡḡ é ā é ā." É ḡḡ ḡḡḡḡ we ḡḡ: Nŭ nyḡ nú me e nḡ ya avĭ bo nḡ yĭ gankpá me é." É nyí mḡḡḡḡ ā. Me e nḡ sè wuvĕ xá me é, me e nḡ vé me é, bo nḡ lé ḡḡ ayixa ḡḡḡḡe é we nyí me e ḡḡ ayi e me ḡevo le sín wuvĕ le alḡ hwe éḡesunḡ tḡn le nḡ wà nŭ ḡḡ wŭ tḡn é. Me ene ḡ na mḡ nyḡna ḡḡ Mawu na ḡḡ gbḡ nĭ ḡḡ aluwe tḡn le me.

Rose nḡ hwén wān ḡḡḡḡe ḡé có, a nḡ gbà rose sín ama bo nḡ kḡḡn nŭ e na je é. A na mḡ ḡḡ flowa ḡḡkpo ḡḡkpo ḡḡ célu e è sḡ ḡḡḡḡ ḡḡ é na kú ḡḡ flowa ḡ me é ḡé. Nŭ e nḡ nyí gbḡn nú gbḡḡḡ sín ayi e ḡḡ súsú, bo ma nḡ ḡḡ ayi nŭ wu ā, bo ma nḡ gbà gbḡḡé ā, bo nḡ nḡ gbè nú éḡḡe keḡḡ é ne. É ná mḡ ḡḡkun ḡ gbḡḡé ā.

hwláhlwá dò xomé. Hwenu e ayi metɔn gbadó, bo no sè wuvě, bo no lé sè wuvěxá me, bo no lé sè wuvěxá me é jen dɔkun ene no tɔn sín me. Nũgbó we: nú nyó nú me e dɔ aví ya we léé.

JEZU NYI KPɔNDEWÚ WUVÚWÚMÚMÓ MĪTɔN:

Enyi a xà Wɛndagbe-Wema le ɔ, wuvěsexáme Jezu tɔn na jiwũ nú we. Ninɔme e me e dɔ aluwe me le é dè bo ma dɔ nukún nũ dɛbũ ă é no wà nũ dó wũ tɔn hwebĩnu. Gudunc dè wá gɔŋ tɔn bó dɔ xó sú we dɔ: "Nú a jló ɔ, a sixú kló mì". (Maki 1:40). Din ɔ, gudunc léé nó nyó kpɔn désú ă. È gbé dɔ ye ni ma no xá me le ó. Amɔ, nùdè dɔ Jezu wu bo zɔn bo ye tuùn dɔ emi sixu sekɔ ɛ. Jezu dɔn ye wá édée gɔn b'ɛ ma nyí jijo tɔn wu we ă, hwenu e é sè gudunc ɔ sín vosisa ɔ, "é vé n'í tawun", bo dlen alɔ tɔn, bo d'alɔ wũ tɔn bo dɔ: 'A mé!' Bɔ é no gɔn alɔ dlen bo d'alɔ ye wu gbedé ă, bo no jó ye dó bo ye no mé bĩ mlémlé. Nũ e Jezu nyí é jen ne.

Dò toxo Nayinu tɔn me ɔ, é mɔ asúkúsi dè hwenu e è dɔ ví sunnu tɔn dɔkpo géé ɔ dɔ we é. Éé é mɔ dɔ é dɔ aluwe me ɔ, nũ tɔn blá wũ n'í, bó dɔ n'í dɔ: "Ma ya aví ó." Éné ɔ gúdo ɔ, é fɔn ví tɔn sín kú (Luki 7:13).

Ee Jezu gosin Jeliko ɔ, hwedenu gudo ɔ, é mɔ nukúntíntɔnno wè, "é d'alɔ nukún yetɔn le wu, bo ye mɔ nũ tlolo" (Matie 20:34).

Biblu dɔ dɔ Jezu y'aví hwenu e é sè dɔ xɔntɔn emitɔn Lazáa kú é ă. Loɔ, hwenu e é wá yɔdo ɔ kɔn é ɔ, é mɔ dɔ Mali kpo me dɛvo le kpo dɔ aví ya we, bo "ayi tɔn xò zle, bo é vé n'í" bo ya aví. (Jaan 11:33, 35). Aluwe me dɛvo le tɔn byɔ ayi tɔn e no sè wuvě é me. É na bo nyí me e dɔ aluwe me le é, nukúntíntɔnno le, afɔkponɔ le, gudunc le, agaletɔ le, alɔ hwɛhutɔ yayă le we ɔ, Jezu no sè wuvěxá ye, bo no wà nũ e wu é kpé é bĩ dó d'alɔ ye.

XÓ e huzu gbetɔ é, (Jaan 1:1), me e dɔ weke ɔ bo só nũ le bĩ dɔ ten yetɔn me é, me e kpó dɔ nũ le bĩ hen dɔ kpó we é (Kolosinu le 1:16, 17) hɔnhɔnno kpo acekpikpa bĩ kpo; divine amɔ, é no sè wuvěxá me bo no lé dɔ ayi wuvě mĩtɔn le kpo aluwe mĩtɔn le kpo wu - Jezu mĩtɔn we nyí ene!!! Mi mɔ Gbedotɔ mitɔn kpódó ayi mitɔn sín nukún kpó, bo mi dɔ wuvěsè we, bó dɔ aví ya we, bo mi ná tunwun gbɛ Klísu tɔn kpedé d'è jí. A ɔ na dɔ gbedɛ dɔ, "sunnu nugbo le no ya vi a".

Amɔ, wuvěsexáme Jezu tɔn dɔxó hugăn ɔ nyí agbaza e dɔ azɔn je we le é tɔn ă, loɔ, lindɔn e dɔ azɔn je we le é tɔn we. Mĩ xà dɔ Matie 9:35-36 me dɔ Jezu kú nũblawu nú me tobutobu e cí lengbɔ e ma dɔ lengbɔnyitɔ ă le é dɔhun, me e bú le é, me e dɔ zɔnlin dɔ we bo ma tuùn nũ e ba we ye dè é ă, bo ma tuùn fí e ye xwè é ă é. Medɛ sixú dɔ, "Tagba yetɔn ne. Me dɔkpo dɔkpo we no ze ɔgudo tɔn." Amɔ, Jezu na sú ayi dó ninɔme yetɔn ă. Ninɔme gbigbo tɔn yetɔn byɔ lanme n'í. Éné ɔ wú we é wá.

Mĩ xà dɔ Luki 19:41-44 me dɔ, hwenu e Jezu wá toxo tɔn e é yí wăn na é me, Jeluzalemu ɔ, é lɔmɔya aví. É kpɔn ɔgudo toxo ene tɔn me bo ablu dó. Jwifu le gbé Jezu bo gbɛ dɔ emi kún na lɛkɔ sín hwe emitɔn le gudo ó, bo ene wu ɔ, è na dɔn tó nú emi syensyen. Ahwangɔnu kentɔ le tɔn le na tɔn ahwan toxo ɔ bo na sú kún dó n'í. È na hu me e dɔ tò ɔ me le é bĩ alɔ sà ye kannumɔ dɔhun nú tò dɛvo le. È na gbà templi susunc e nyí wuntun wũjme yetɔn kpo lee Mawu dɔ ye tentin gbɔn é kpo tɔn é .

je d0, bo awinnya d0b0 j0 d0 d0 j0 ă. N0 ene le b0 je d0 xw0 40 gudo. Jezu y0 wăn n0 ye bo n0 ya av0 hwenu e 0 d0 tame lin d0 n0 e na je d0 g0f0nt0 le kpo t0n0maset0 le kpo j0 0 j0 we 0.

0 d0 taji d0 n0 ene je aklun0zán gblame d0kpo je nuk0n n0 kú wuv0t0n 0d0sunc0 t0n. D0 kú adakaxome t0n 0d0sunc0 t0n sín zănzăn t00n 0, Jezu ya av0 n0 0d0e ă, lo0, 0 ya av0 n0 Jeluzalemu, d0 0 tu0n d0 ye ko gb0 nukúndiđo d0kpo e ye d0 bo na m0 hwłengán 0 hwenu e ye gb0 0 0. Av0 e 0 ya 0 ny0 wuv0e 0d0sunc0 na m0 d0 malin-malin me 0 wu ă, lo0, wuv0e me e 0 y0 wăn na le 0 m0 0 wu we. Jezu n0 s0 wuv0xá hw0hut0 le. Jezu n0 s0 wuv0xá we 0gb0, 0 na bo ny0 d0 a d0 hwiđokpon0, d0 wuv0s0 we, d0 aluwe me, al0 d0 hw0huhu sín nin0me towe me 0 n0. 0 sixu hwłen we gán. 0 jl0 ná hwł0n we gán. 0 kú bó ná d0 hwł0n we gán.

"Jezu Klisu d0kpo 0 we, s0, egbe, kaka s0yi." (Ebl0e le 13:8). 0 n0 huzu ă, 0 ka na l0 huzu gb0d0 ă. Kpod0 wuv0sexáme e 0 d0 n0 gb0t0 0n0 l0e 0 kp0 0, 0 ná "sú wuv0sexáme m0t0n d0 gánmad0 m0t0n l0e wú 0gb0 ... m0 t0n m0 kp0n d0 n0 b0 me, có m0 ka hu hw0 ă" (Ebl0e l0e 4:15). Jezu n0 ya av0 n0 we d0 wuv0t0we le me, bo n0 ba d0 a ni s0 wuv0xá me d0we le d0 aluwe yet0n le me l0m0. Jezu ny0 kp0nd0wú mad0bl0 m0t0n e xl0 d0 m0 ny0 me e n0 s0 wuv0xá me, bo n0 l0 s0 wuv0xá me 0 d0 0.

APPLICATION M0SE:

Mi n0 m0 ni d0 ayi akpáxw0 at0n e me 0 d0 na wà n0 d0 m0 wu d0 le 0 wu. Nuk0nt0n 0, m0 d0 na ya av0 xá wuv0e m0 we 0 d0 n0 gb0t0 le 0. M0d0 le n0 ya av0 d0 k0fu e gbà 0 kpo an0šin e k0n ny0 ay0 0 kpo j0 có, enyi ye m0 gb0zán e gbà 0 d0 0, ye n0 ya av0 ă. 0 s0gbe kpowun ă. M0 d0 na tu0n d0 m0d0 x0 akwe ma d0 dogb0 bo wuv0e m0 we ye d0 le 0 d0 na by0 ayi m0t0n me. Gb0t0 le ni n0 wà n0 d0 ayi m0t0n wu, 0 ni ma ny0 n0 le 0. T0n kp0n bo m0 al0 Mawu t0n d0 n0 le b0 me, 0 sixu ny0 nukúnme v0 kp0v0 d0 t0n, nukiko d0kped0kpe d0 t0n, x0gbe v0v0 x0nt0n d0 t0n le, al0 v0sisa wanyiyi t0n t0n. Jezu ka ny0 m0. Jezu d0hun 0, f0 d0b0 e m0 y0 0, bo m0 nin0me gb0t0 t0n, bo s0 av0 e me e d0 aluwe me le 0 n0 sú 0 0, m0 n0 s0 wuv0xá me, n0te bo n0 d'al0 me, n0 d0 wusyen lanme n0 me, bo n0 l0 d0 gb0 n0 me. A na cí Jezu Klisu d0hun bo a na m0 ny0na.

W0g0 0, m0 d0 na ya av0 bo na l0 ya av0 d0 hw0 e me d0we le hu 0 wu. 0 ny0 n0 d0gbe d0 ă d0 0 ni ya av0 d0 wuv0e me d0we le n0 m0 d0 agbaza lix0 0 wu, bo ka g0n ayi d0 hw0 e d0 ye kplá y0 kú mav0mav0 me we le 0 j0. D0 hwenu e m0 na wá Hw0d0t0 lind0n le b0 t0n nuk0n 0 0, enyi xome m0t0n g0 al0 d0 v00, ete ka na wà? M0 d0 ná ya av0 hwenu e m0 ná m0 n0v0 m0t0n d0 Kl0su me bo 0 ná l0 k0 wá gb0 0 me, bó ná wá gb0ta 0 k0n bó ná n0 gb0 d0 hw0huhu me 0 (kp0n 1 K0l0ntinu l0e 5:1-2). Mi d0 na ya vi kpodo nu e wutu gb0ta m0t0n d0 z0nlin d0 we d0 ablu me 0 kpo. N0 nyanya ná d0 d0 n0 d0gbe j0, n0 m0 n0 te kpowun 0. M0 d0 na jla w0nd0gbe 0 me e bú le 0 bo na j0 n0 d0b0 wiwa d0 d0 agale, f0t0o n0b0libliwiwa t0n, ahannumunc0 kpo akwe y0y0 kpo nuk0n ă. Ay0h0ngbe ay0h0ngbe 0, me winnyawinnya e n0 zán az0nunu le 0 sín k0n n0 d0 j0jeji we. Enyi m0 ma wà n0 d0b0 d0 d'al0 ye ă 0, m0 ka sixu d0 d0 m0 kú n0blawu n0 ye à? Klisanwun le d0 na y0 wăn n0 n0 d0gbe, bo ka na l0 gb0 wăn n0 n0 e n0 hen gb0t0 le kpo lind0n le kpo gb0 0.

At0ng0 0, m0 d0 ná ya av0 d0 hw0 m0t0n l0e wú. D0 ali ene nu 0, m0 sixu xwed0 kp0nd0wú Jezu t0n ă, d0 0 hu hw0 gb0d0 ă wutu. Am0, 0 kpl0n m0 d0 cobonu m0 na kp0n hw0 me d0we le t0n 0, m0 d0 na kp0n m0d0sunc0. Falizyen le n0 d0hw0 me d0we le sín hw0, am0, ye n0 my0 nukún d0 n0wanyido y0d0sunc0 t0n le. M0 d0 na gb0j0 m0d0e kp0n, bo na vé n0 m0, bo na j0 ayi m0t0n d0 bo 0 na gbà, lobo na g0 n0 gb0g0 e n0 vé n0 m0 0 d0 ali e na z0n bo m0 na l0k0 sín hw0 m0t0n le gudo 0 nu. (D0ehan 51:17)

"Mi sekpó Mawu, bo é ná sekpó mi. Mi hwehutó léé mi, mi kló al mitón léé, mi me e dó ayi we léé mi, mi kló ayi mitón léé. Mi ya aluwe, mi ya aví, mi ya aví! Mi ní ko nũ dó aluwe me, bo awájje mitón ní húzú xesi. Mi só midéé hwe dọ Aklúnó nukón, bo é ná só mi yi jí" (Jaki:14). Mi cí me e dọ Pantekotu sín azǎn gbè le é dọhun, bo hwenu e ye sè dọ Piyéé gón dọ ye xwè Mawu Ví ɔ dó atín jí é ɔ, "é vé nú ye tawun, bo ye dọ nú Piyéé kpo mesédó e kpò le é kpo dọ: "Nɔví ce le mi, ete mí ka na wà?" (Mesédó 2:37) Mi nɔ dọ ayi ninɔme gbigbo tɔn mitón wu.

MEDÉE KPON KPON .:

Nɔ na xósin nú nũkanbyo elb le bo na dó jlé lee wuvěsexáme hwiqesunɔ tɔn dọ só é:

1. A lin dọ enyi a hu hwe ɔ, Mawu na vé nú we we à?
2. A ko savo nu xɔntɔn towe kpon dọ, "Kenklen, jo nu e wa we a dẹ ɔ do? Hwe we!"
3. A ka ko dọ wendagbe ɔ nú me e ma nyí Klisanwun ǎ é kpón à?
4. A ka lin dọ é nɔ cí nũkiko dọhun dọ è ni mɔ ahannumúnɔ dé bo é dọ xixo we bo dọ j'ayí we, bo dọ zɔnlin dı we dọ ali ɔ jí à?
5. A nɔ yí wǎn nú tódıdó xódóxáme à ?
6. Nũ e a nɔ mɔ dọ ye nɔ vé nú we d'ayí le é dé le ka nɔ du ayi me nú we sɔmǎ ǎ we à?
7. Fımu e nɔ só dakaxixo, nũbıliwiwa kpo xógbe gbléglé le kpo sù le é kpinkpon ka nɔ vívı nú we à?
8. Enyi a mɔ nũbyodutó le, nukúntıntınnɔ le alǎ azınzɔnnɔ le ɔ, é nɔ wà nũ dó ayi towe wu à?
9. É ka vívı nú we dọ gbetó nyanya, gbetó nyanya e dọ gbè elb me le é na mɔ nũ e jexa ye é à?
10. Enyi a je metenpon me bo hu hwe dó Mawu ɔ, é nɔ vé nú we we à?

WEMATÁN 3gó 5

JEZU: FJFÍFÉ (Matie 5:5)

FÍFÉ: ETE KA NYO?

Mí nɔ sè hwehwe dọ Klisanwun ɔ dọ na gbɔn vo nú gbetó gbè ɔ tɔn le. Nũgbó we nũ éné nyí. Vogbingbɔn e Klısu nɔ bló dọ gbezán mıtɔn me é dọ na dọ wěxo tawun. Amǎ, é nyí dọ me e dọ Klısu me é dọ na nɔ dı zɔnlin kpo awu kpo kpodo kravatu kpo alǎ dọ nyɔnu Klisanwun ɔ dọ na nɔ zán awu e è bló dọ xwégbe le é keqde alǎ nɔ dó ɔa tɔn dọ ali dé nu ǎ. Nũ éné léé ɔ, nũ e dọ kóxota léé we; ene we nyí dọ, nũ e dọ jí é (dọ jí). Jezu dọ dọ vogbingbɔn e dọ ahwanvu emitɔn kpo gbetó gbè ɔ tɔn dé kpo tentin é we nyí me alɔkpa e emi nyí dọ ayi me é, jıjɔ emitɔn le. Nũ e gbè ɔ dọ na mɔ hwenu e ye na kpón gbezán medé tɔn é .

Klisanwun we nyí meqéesóhwe, wuvěsexáme, xomeffíá, hwejjj, nǔblawukúnúme, mimějinino, fífá kpo gbejinino kpo sín dídé e dò ayi me le é pépépépé. Nú mǐ je jijo ene le dèxlé jí ɔ, gbè ɔ na mɔ nǔ je wu céqécéqé, bɔ è na kpa susu nú Aklunɔ bɔ me gègè na dɔn ye wá Ali ɔ jí.

Jijo e è ma nɔ ba ɔmɔǎ le é dɔkpo we nyí xomeffíá. Meqé dɔ gbè dɔkpo dɔ: "Enyi è sà jijo Mawu tɔn le bǐ dò ajɔten ɔ, meffíá we na nyí gudogudo tɔn e è na sà é." Me kpedé jen mɔ nukúnnú je nǔ e é nyí é wu, bɔ me kpedé jen kpo dò jijo ene e nɔ dè Aklunɔ Jezu xlé mǎ é ɔ akwe na we.

"Nǔ nyó nú me e nɔ fá xome le é, dó ayikúngban ɔ na nyí yetɔn", Jezu dɔ dò Matie 5:5 me. Ete ka nyí tinme è ni fá xome tɔn? Di lee xógbetintɔn mǐtɔn dɔ gbɔn é ɔ, xomeffíá sín tinme we nyí dɔ a dò "suúlu kpo meqesɔhwe kpo xlé we, xomeffíá ... è nɔ hen me gannugánnú bɔ é nɔ bɔkun, è nɔ hwíhwé meqée gló". Meffíá ɔ nɔ nyí hwí abǐ é nɔ j'ayǐ sín ab ɔ jí dɔ kɔgbidinúme gló ǎ. Xókwin dɔgbe dé we nyí "gentle". Meffíá dé nɔ dò ace gló.

Meffíá nyí dɔ è ni ma dó gǎn ǎ. Sɔ, cobɔ è na kplɔn ε ɔ, é nɔ syen có, gběkanlin nyínyí nyí nǔ yayǎ nú gbetɔ. Enyi è kplɔn ε gudo ɔ, hlɔnhlɔn tɔn nɔ vɔ ǎ. É nɔ huzu me e è kplɔn é, è nɔ du dò jǐ tɔn bo nɔ lé hen lè wá é kpowun. Tinme dɔgbe nú xomeffíá we nyí "hlɔnhlɔn e dò ace gló é".

Hlɔma du dɔ gbe ɔ ji bɔ Klisanwun le du dɔ Axɔsɔdɔto Hlɔma tɔn ji. Néron nɔ xò nǔ kpɔn bo nɔ lé xò nǔ kpɔn dò zan tɔn jí dò axɔsuxɔsa ɔ hwenu e Klisanwun le dò amlɔ dɔ we dò fífá me dò gankpá yetɔn le me é. Ye mɔ dɔdeji ɔ dò hwlengán yetɔn me bɔ akónkpinkpan yetɔn nyí nǔ e ye deji dó wutu tɔn é. Yě mɔ suúlu dɔ wǔvé e mɔ we yě de léé me. Klisanwun nukɔntɔn ene le mɔ hlɔnhlɔn gbigbɔ tɔn, bo jinɔn nǔgbo ɔ jí, bo nɔ du dò yadonume jí, lobo nɔ dè lee Klisu nyí gbɔn é xlé. Mi nú mǐ ni gbéjé jijo ene e dò taji tawun dò gbezán Klisanwun tɔn me é kpɔn: xomeffíá.

JEZU NYI KPɔNDÉWÚ MÌTɔN ĐÓ FÍFÍFÓME MÌTɔN .

Vlafo jijo Klisu tɔn e è ma mɔ nukúnnú je me ganji ǎ é we nyí xomeffíá alǒ xomeffíá tɔn. É gló ǎ, lo ɔ, é dó hlɔnhlɔn. Flín lee è wlí i, xò è kpo hwí kpo, xò è kpo hwí kpo, tún tún dó jǐ tɔn, bo lé ko ε gbɔn é à? Agǔn ɔ ylb ε dɔ è ni hu i bɔ è xwè è dó akluzu Hlɔmanu le tɔn jí. Ahwan ɔ dɔ n'i dɔ: "Ényi Mawu ví jén a nyí hǔn, je te!"

Dìn ɔ, lin tame dó nǔ e é sixu ko wà é jí. É sixu du dò jɔhɔn ɔ jí kpo xógbe dé kpo, dǐ zɔnlin gbɔn sin ɔ jí, na nǔduqu gbetɔ 5 000 kpo wɔxúxú kpo hwéví kpedé kpo, bo tle fɔn mekúkú le. Đò akluzu jí ɔ, é sixu ko ylb wensagun 10 000 bonu ye na dè è sín kannumɔgbenu, lobo na sú kún dó nú jijime ene e ma dó nǔsumenukúnme ǎ é. É ka bló mǎ ǎ. Jezu, "é hu hwe dǐbǔ ǎ, è ka mɔ mebléblé dǐbǔ dɔ nu tɔn me ǎ ... hwenu e è zun i é ɔ, é lé zun me ǎ; hwenu e é jiya ɔ, é dó xesi me ǎ, lo ɔ, é sɔ éqée jó nú me e nɔ dɔ hwe jlǐjlǐ é" (1 Piyée 2:22,23). Đótó nǔ e é dɔ dò akluzu jí é: "Tó ce, sɔ hwe ke ye dó ye tuòn nǔ e wà we ye dè é ǎ." Dìn ɔ, xomeffíá we nyí ene, bɔ è tinme lee é jexa gbɔn é dɔ é nyí hlɔnhlɔn e è nɔ du dò me jí é, fífá dò metenkɔn le tentin, kpo fífá lindɔn tɔn kpo dò ninɔme vewǔ le me tle.

Meffíá Mesiya ɔ tɔn we nyí nǔ e è dɔ d'ayǐ dɔ Alesándlu Xóxó ɔ me é. Ezayíi 12:1-4 alǒ .

Matie 12:15-21 ɔɔ jiji me ene tɔn e Jehovah ɔɔ dɔ wɔ tɔn ɔɔ: "Mesentɔ ce e un nɔ hen alɔnu ce jɔn ɛ dɛ, me e un sɔ bɔ ɛ nɔ vɔvɔ nɔ mɔ! Ɛ na sɔxɔ ɔ, ɛ na fɔn gbɛ tɔn ɔ, ɛ na blɔ bɔ ɛ na sɛ gbɛ tɔn dɔ ali jɔ ɔ." Jezu nɔte dɔ ali le jɔ, bo dɔ xɔ sɔ we, bɔ nukunme tɔn dɔ vɔvɔ we dɔ xomesin wutu, bo dɔ tintenkɔn we bo na blɔ bɔ nɔmadɔtɔ le na tuɔn nɔwanyido e dɔ ali yetɔn le jɔ le ɔ. Jezu, sɔgbɛ xɔ nɔɔɔɔ'ayɔ ene ɔ, ɛ hen fɔntɔn e ɛ gbɔ ɛ dɛ gblɛ alɔ cɔ zɔgbɛnnɔ e dɔ azɔ cɔ we ɛ dɛ ɔ.

Lin tame dɔ xɔgbɛ wɛ elɔ le jɔ: Hwenɛnu ɔ, ɛ nɔ zɔn fɔntɔn alɔ kɔ kɛvɔ dɛ dɔ jlɛ nɔ dɔ nɔ wu alɔ kɔ dɔ dɔ zɔnlin na. Enyi a gbɔ ɔ, ɛ nɔ huzu nɔ e ma dɔ lɛ ɔ. Fɔfɔ ene e wɛn ɛ nɔte nɔ me e ma dɔ hlɔnhlɔn ɔ, bo le syen ɔ ɛ dɛ. Nɛ Jezu ka nɔ kɔn me e ma dɔ hlɔnhlɔn ɔ, bo ma dɔ gɔn ɔ le ɛ gbɔn? Ɛ gbɛ wɔn nɔ yɛ ɔ. Jezu e dɔ me e ma dɔ hlɔnhlɔn ɔ le ɛ, me e ɛ gbɛ wɔn na le ɛ, alɔ me e ɛ nya le ɛ tentin ɛ dɛ suɔluɔɔɔ kɔ wuvɛsexame kɔ xlɛ. Ɛ tuɔn ye, bo wɔ nɔ xɔ ye kɔ sɔsɔ kɔ, lobo sɔ ye yɔ jɔmehun e yɔ jɔ hɔ mɔ ɛ dɛ me. Ɛ sɔ yɛ nyi gbɛ ɔ; ɛ nyɔ wɔ ɔ, ɛ kɛ nukun dɔ ye wu hugɔn. Ɛ nɔ fɔ xome.

Zɔgbɛn e dɔ jiji we ɛ cɔ nɔ elɔ dɔhun. Enyi zɔgbɛn alɔ zɔgbɛn e ɛ nɔ dɔ amɔ dɔ ɛ dɛ kɔ ɔ, zɔgbɛn ɔ nɔ je azɔ nu jɔ. Enɛ sixu dɔ xomesin nɔ nukun le bɔ nɔ e bɔkun hugɔn bɔ ɛ na wɔ ɛ we nyɔ ɔ ɛ ni dlɛn alɔ bo xɔ kɔfu ɔ zlɛ. Ɛ nɔ yawu kɔ. Zɔgbɛn ene e dɔ jiji we ɛ nɔte nɔ me e nɔ dɔ xomesin nɔ me, bo ma nɔ le nyɔ zɔn ɔ ɛ dɛ. Nɛ Jezu ka wɔ nɔ xɔ me mɔhun gbɔn? Ɛ dɛ dɔ ye nu! Ɛ dɛ ye sɔn ɔ, ɛ nyɔ wɔ ɔ, ɛ kɛ nukun dɔ ye wu. Jezu t'afɔ me e ma dɔ hlɔnhlɔn ɔ, me e ɛ gbɛ wɔn na le ɛ, me e dɔ tagba le ɛ, me e ma zin ɔ le ɛ jɔ ɔ!

Jezu nɔ sɔ gɔnmadɔ dɔ te ɔ, loɔ, ɛ nɔ sɔ suɔluɔɔɔ dɔ dɔ nɔ, ene wu ɔ, ɛ kɛwɔ bo d'alɔ me e ma dɔ gɔn ɔ le ɛ bɔ ye lidɔ. Ɛ dɔ agban kɔnkɔn e ye ma sixu hen ɔ le ɛ nɔ ye ɔ. Ɛ nɔ yɔ gbɛtɔ le hwebɔnu ɔ ye ni nɔ wɔ nɔ ganji bo le dɔ jiji dɔgbɛ cɔ, dɔ hwe dɔkɔ ɔ nu ɔ, ɛ nɔ mɔ nukunnnɔ je xlonnnɔ kɔ me e ma dɔ hlɔnhlɔn ɔ le ɛ kɔ wu, bo nɔ dɛ dɔ ye nu. Jezu nɔ me e ma dɔ gɔn ɔ le ɛ sɔn akpaxwɛ. Ɛ dɔ xomefɔfɔ te gbɛdɛ ɔ.

Ɛ sixu cɔ nɔ e jiwɔ ɛ dɔhun ɔ ɛ ni dɔ cɔ Jezu ka jɔ xomefɔfɔ tɔn dɔ hwenu e ɛ nya akwɛɔɔtɔ le sɔn tɛmpli ɔ me ɛ ɔ. Ɛ tɔn sɔn ace tɔn me ɔ. Ɛ nyɔ wɔ ɔ, ɛ tuɔn nɔ e wɔ we ɛ dɛ ɛ pɛpɛpɛpɛ. Ɛ dɔ xomefɔfɔ te dɔ Matie 23 me hwenu e ɛ dɔhwe yɛmenɔwatɔ le ɛ ɔ: "Dan le, danvɔ le mi! Nɛ mi ka sixu gɔn sɔn hwe e ɛ na dɔ nɔ mi dɔ zome ɛ sɔ gbɔn?" Ɛ ka na le dɔ xomefɔfɔ te hwenu e ɛ "na tɔn sɔn jixwɛ kɔ wensagun tɔn hlɔnhlɔnnɔ le kɔ dɔ myɔ me, bo na ba hlɔn me e ma tuɔn Mawu ɔ le ɛ kɔ me e ma setɔnɔ nɔ Wɛndɔgbɛ Aklunɔ mɔtɔn Jezu Klisu tɔn ɔ le ɛ kɔ ɔ." (2 Tesalonikinu le 1:7, 8). Mɛfɔfɔ nyɔnyɔ xlɛ ɔ ɛ kɔn nɔ fun ahwan xɔ nɔnyanyawiwa ɔ, ɛ kɔn nɔ gbɛ nɔ nɔ hwɛhutɔ ɔ ɔ, alɔ ɛ kɔn nɔ tɛn kɔn bo nɔ jɔ nɔagɔwaxame dɛ dɔ ɔ. Hwɛɔlɛnu ɔ, ɛ dɔ na zɔn hlɔnhlɔn. Mɔ dɔ na wɔ nɔ, dɔ xɔ, dɔ xwi xɔ, amɔ, mɔ dɔ na wɔ nɔ ɔ dɔ ali dɔgbɛ ɔ nu kɔwun, lee Jezu nɔ wɔ gbɔn ɛ, lee ɛ nɔ du dɔ mɔ jɔ gbɔn ɛ.

WEMA DɔHUN MɛDɛDɔ

Mɛfɔfɔ dɔ jiji e Yesinsen nɔ dɛ tɔn dɔ gbɛ Klɔsusentɔ tɔn me lɛɛ sɔn wɛma me (Galatinu lɛɛ 5:223). Tinme tɔn we nyɔ ɔ, hwenu e Yesinsen Mawu tɔn dɔ gbɛzɔn mɔtɔn du dɔ jɔ we ɛ ɔ, mɔ na dɔ jlɔ ene bo na sɔ nyanya dɔ nyanya me e nɔ dɔ xomesin nɔ mɔ ɛ ɔ. Enyi ɛ dɔ xɔ nyanya dɔ mɔ wu ɔ, mɔ na sin xome ɔ. Enyi ɛ wɔ nɔ agɔ xɔ mɔ ɔ, mɔ nɔ kɛwɔ bo nɔ sɔ hwe ke me e wɔ nɔ agɔ xɔ mɔ ɛ. Nɔ e nyɔ xomefɔfɔ ɛ nɛ.

Mefífa nyínyí wé nyí dɔ mí ní jó mǐdée dó nú jlò nyanya alò nǎagwaxáme mé dɛvo lé tɔn bí ǎ. È dɔ na jla nǔkplɔnme adingban tɔn lé dɔ. È dɔ ná gbé hwéhuhu; È dɔ na fun ahwan xá mehɛngblé kpo nǎagwiwa kpo, amɔ, hwébɛnu ɔ, è dɔ na dɔ dò ye jí. Gbeklanxame mǐtɔn nú nǔnyanyawiwa dɔ na nyí xomesin, nǔnyanyawiwa, alò jlɛjɛninɔ ma dɔ ǎ.

Mí dɔ ná nɔ dɔ sísí nú gbetó lée (Titu 3:1, 2). Mí dɔ na gbé nǔ nú nɔví lé kpo linlin ɔagbe kpo. Dó mí nyí mǛfífa, mǛfífa wutu ɔ, mí sixu wà nǔ xá mé lé dɔ agban e jí è wlan nǔ dó é dɔ, "FRAGILE, HANDLE WITH CARE" dɔhun. Gbetó lée dɔ hlɔnhlɔn ǎ. Mi nú mí ní cɔ mǐdée bo ma zán xógbe xomesin tɔn mǐtɔn lé alò nǔwanyido syensyen lé dó gblewu ye ó. Mi nú mí ní nɔ kpé nukún dó gbetó lé wu kpo xomǛfífa kpo tawun, dò taji ɔ, mé e dò zɔ nú Mawu lé é.

Biblu dɔ xó dó xomǛfífa wu, dò taji ɔ, nú nyɔnu lé. Gbɛta mǐtɔn, kpo ajɔjlajla, sinema, televizɔn, wema kpo xójlawema lé kpo dò nyɔnu lé flú wé hwébɛnu. Ye nɔ se dɔ alɔ bi jí dɔ, bo na do nyí mé e nɔ dɔn mé ɔ, ye dɔ na nyí "sexy" bo na nyí sensuel. È nɔ xò adingban e dɔ dɔ jijo agbaza tɔn lé wé nɔ zón bɔ è nɔ nyó dɛkpe é dó ye jí hwébɛnu, bɔ enyi è dó Botox kpedé dó nuvínu mé, awɔntín e cí fédéféfé é alò akónta ɔaxó dé ɔ, é nɔ zón bɔ ye nɔ nyó dɛkpe. Adingban Satáan tɔn lé dɔkpo nɛ. Biblu tɛdɛjí dɔ jijo xomɛ tɔn lé wé nɔ zón bɔ nyɔnu dé nɔ nyó dɛkpe bo nɔ lé dɔn mé. 1 Piyée 3:3, 4 dɔ "Mi ma lɔn nú acɔ mitɔn ní nyí nǔ e dò wɛxo é kpowun ó, mi ma bló ɔa mitɔn dɔ mimejí ó, mi ma dó siká ó, mi ma dó awu ɔagbedagbe ó, loɔ, mi ní nyí mé e dò ayi mitɔn mé é, kpo dɛkpe e ma nɔ gblé ǎ é kpo, ee nyí gbigbɔ fífa kpo ayijayí kpo é, ee xɔ akwe tawun dò Mawu nukúnme é."

Hwéhuhu wé é nyí dɔ è ní nyó dɛkpe ǎ. Nugbò ɔ, Mawu dá nyɔnu ɔ bonu é na nyó kpón bɔ nǔ tɔn na nyó sunnu ɔ nukúnme. Mawu nɔ dɔ hwe nú nyɔnu e nyó dɛkpe dɔ wɛxo é ǎ. Nǔ ɔagbe dɛ dò nǔsɔ e ma sɔgbe ǎ é mé ǎ. Biblu dɔ dɔ nǔ taji dé tɛn bo lé dò taji hú mɔ, bo nɔ dɔn gbetó bo nɔ lé jiwú n'í. Mé mímé, kpódó sísí kpó wé; gbigbɔ fífa, cící dé wé bo sixu wà nǔ dó nya ɔ wu nú ɔagbe. Hwenu dò yiyi wé é ɔ, agbaza agbaza tɔn ɔ nɔ gɔn dɛdɛ tɔn dɔ, nukúnme nɔ dɔ linlin kpo blɔ kpo cɔ gbigbɔ fífa ɔ nɔ dò dɛkpe dɛkpe wé ayihɔngbe ayihɔngbe. "Kpikpo kpodo xomɛhunhun kpo" nyɔ hu kpikpo kpodo winnya kpo.

MEDÉE KPON KPON .:

Nɔ na xósin nú nǔkanbyɔ elɔ lé bo na dó jlé bá e mé hwiqesunɔ nɔ dɛ xomǛfífa dɔ é:

1. A ka nɔ súxó dó xwédo towe alò azɔgbé towe lé jí à?
2. Enyi è dóhwe adingban wé ɔ, a ka nɔ jehun dó hwiqée jí kpo hlɔnhlɔn kpo ze xwé wu à?
3. A ka nɔ tɛdɛjí dɔ emi wé na dɔ xó gudogudo tɔn ɔ dò xóɔdókpó dé mé à?
4. Enyi a sin xomɛ dó medé ɔ, é ka na kpaca gbɛ towe lé wé à?
5. A ka dɔ nyikɔ ɔagbe dé dɔ a nyí medé bo nɔ cí xwii dò jɔhɔn ɔaxó dé tentin à?
6. A ka nɔ tén kpón bo nɔ cyan xógbe e ma na vé nú medé ǎ lé é à?
7. A ka nɔ tenkpɔn bo nɔ ba hlɔn mé e wà nǔ dó wú wé é à?
8. A jló na fun ahwan xá mé e gbà dò nukɔn towe dò tlenme é à?

9. Enyi a gbé nǔ nú meḍé ɔ, enyi a mɔ bɔ winnya hu i alǒ dò xomesin jí ɔ, é nɔ vívì nú we we à?

10. A ka kpéwú bo nɔ nyɔ xome, nɔ fá xome, bo nɔ hwíhwé hwiḍée dó hwiḍée glɔ hwenu e a dò ahwan fun xá nǔagɔwaxáme dé le we é à?

WEMATÁN 4gɔ 5

JEZU: HJɔɔɔɔɔɔ (Matie 5:6)

ÐɔHUN: ETE KA NYɔ?

"Nǔ nyɔ nú me e hwejjɔ sín xove sin sin, bɔ kɔ xú yě léé, dɔ Mawu ná gɔ xo nú yě." (Matie 5:6). Nugbɔ Biblu tɔn ɔ we nyí dɔ gbetɔ sín hudo hugǎn nùḍuḍu kpo ahan kpo tɔn cobo na kpó dò gbè. É dɔ hudo nùḍuḍu gbigbɔ tɔn tɔn nú lindɔn tɔn. Nǔ éné ɔ wú we Jezu dɔ: "É nyí wɔ́xúxú kedé we gbetɔ nɔ nɔ gbé ǎ, lo ɔ, xó e nɔ tɔn sín Mawu nu me é bɔ́ we nɔ nɔ gbé." (Matie 4:4). É lé dɔ: "Mi ma w'azɔ nú nùḍuḍu e nɔ gblé é ó, loɔ, nùḍuḍu e nɔ nɔ ayí kaka je gbè mavɔmavɔ me é wu we, bɔ Gbetɔví ɔ na na mi, dɔ Mawu Tɔ ɔ we sɔ wuntun tɔn dɔ jí tɔn" (Jaan 6:27).

Gbetɔ nyí kanlin dé kpowun bo dɔ hudo agbaza tɔn le ǎ. Mí nyí nùḍidɔ bunɔ Mawu tɔn, bɔ è bló mí dɔ dide tɔn kpo dide tɔn kpo jí, bo dɔ hudo kpo jlǒ gbigbɔ tɔn le kpo, lee nǔ nɔ cí nú me é kpo agbaza tɔn kpo. Mí dɔ hudo kancica syensyen dé tɔn xá Mawu Gbedotɔ mɔtɔn bɔ ene nɔ gbɔn Jezu Klisu jí.

Matie 5:6 flín mí nǔ e è nɔ mɔ dò televizion jí le é, bo nɔ hɔn nú akú, hwinyan hwinyan toví le tɔn, alǒ toxódidɔ sín tagba dé le, bɔ avɔ yetɔn le kedé we dò akɔn jí. Ye nɔ w'azɔ alǒ nɔ yi tome dò zozo e nɔ dóya nú me é me, hwenu e é cí dɔ xú ví kpéví yetɔn le tɔn dò tɔntɔn sín anyú yetɔn e xú é me we dɔhun, bɔ adɔgo yetɔn le nɔ gɔngɔn dɔ nǔvínúví le wu é. Mí me gègè tuùn lee xove sin me tawun nɔ cí é ǎ. Awǎjije daxó we é nyí nú me e hɔn sín tò yetɔn me le é dɔ ye mɔ nùḍuḍu kpo sín kpo gègè!

Me le dò nǔ e na sú jlǒ yetɔn le kpo hudo yetɔn le kpo sín dò é ba we dò gbezán yetɔn me. Xove kpo kɔ kpo nɔ sín ye có, é ka nyí wɔ́xúxú kpo sín kpo kedé we ye nɔ ba ǎ. Ye nɔ ba nùḍokan le, nùḍokan le, kancica syensyen le, gbè e dɔ tinme é kpo fífá kpo. Ye nɔ ba na dɔ awǎjije. Amɔ, xove e dò taji hugǎn é dé tɔin bɔ Mawu jló dɔ mí ni sè, bo dò gbesisɔme hwebɔnu bo na sú dò tɔn. Hwejjɔ sín xove kpódó kɔgbidinúme kpó we. Flín dɔ è nɔ lile "nyɔna" hweḍelenu dó "awǎjije" me, d'ayi nǔ e Jezu ma dɔ ǎ é wu. É dɔ me e nɔ ba awǎjije le é na dɔ awǎjije ǎ. É nyɔ wà ɔ, é dɔ dɔ me dèḍee nɔ ba nǔjɔjɔwiwa le é na dɔ awǎjije. Me e nɔ ba Mawu kpódó jlǒ tɔn kpó léé, me e jló ná lin nǔ jlǔjlǔ bó nɔ wa nǔ jlǔjlǔ léé ná mɔ awǎjije.

Hwehwe ɔ, me dèḍee xove kpo kɔ xú le é kpo nɔ tenkɔn bo nɔ sú hudo yetɔn le sín dò dò ali e ma sɔgbé ǎ é nu. Ví dé nɔ wá wemaxɔme xove bo nɔ dɔ bonbon, amɔ, enyi hweme nùḍuḍu hwenu wá sù ɔ, é sɔ nɔ jló na dɔ nǔ ǎ. Mɔ me ɔ, me gègè e nɔ tén kpón bo nɔ zán nǔ agbaza tɔn le, dɔ ahan, gèe, xódóxáme, ayidɔdayi vovo le kpo vívì e ma nyí gbigbɔ tɔn ǎ le é kpo dó sú jlǒ yetɔn le sín dò é nɔ wá mɔ dɔ emi kún nɔ mɔ awǎjije e na nɔ ayí sɔyi é ó. Jezu xlé mí ali e nu mí na mɔ jemeji nǔgbo ɔ, nǔ e mí dɔ é na kpé mí, bɔ mí na mɔ awǎjije dò gbezán mɔtɔn me é. Nǔ nyɔ nú me e hwejjɔ sín xové nɔ sín, bɔ kɔ tɔn nɔ xú léé é.

JEZU NYI KPONDÉWÓ MĪTČN ĐÓ HJČNJČ NYČ .

Xwè afatón je nukčn nú jiji tčn č, è ko đq đ'ayĭ dó Jezu wu đq: "A yĭ wǎn nú hwejjjč, bo gbé wǎn nú nŭnyanyawiwa" (Đehan 45:7). È lé đq đ'ayĭ đq: "É ná đqhwe xá wamamčnč léé kpódó hwejjjč kpó, bó ná đq hwe jlčjlč nú mefífá e đq ayĭkúngban č jí léé; é ná xo ayĭkúngban č kpódó nu tčn kpó, bó ná hu medídá léé kpódó nu tčn sín gbčje kpó. Hwejjjč ná nyĭ gojiblánú His. 11:4-5 me).

Jezu we nyĭ kpóndéwú đagbe hugǎn nŭjlbjłwiwa tčn mĭtčn, amč, a ka tuùn nŭ e nŭjlbjłwiwa nyĭ é à? Nŭ đokpo č we é nyĭ xá hwejjjč, đò medesunč linu keđe. É nyĭ nŭwǎł xá me đevo le đò hwejjjč me alđ đò ali e sčgbe é nu keđe we ǎ, loč, hwiđesunč lb na wà nŭ jlbjł. Đò gbezán tčn me đò fı č, Klisu nč wà nŭ xá gbetč le kpo hwejjjč kpo, bo nč wà nŭ jlbjł, nč đqhwe xá me nyanya, lobo nč jehun dó xomevčnč le jí. Hwejjjč tčn byč đq è ni sú axč nú nŭ nyanya e è wà é. É nyĭ hweđčtč hwejjjčnč đé bo nč đ'alč đò ahwan e fun we đagbe kpo nyanya kpo đé é me. Đò ali ene nu č, é nč đé medé đó vo đò medé me ǎ. É nč ba đq nŭ đagbe ní đq đq nŭ nyanya jí. Jezu yĭ wǎn nú nŭjlbjłwiwa, bo ka gbé wǎn nú nŭnyanyawiwa. É đó na đò taji nú mĭ đq mĭ ni tuùn đq Jezu nč wà nŭ jlbjł hwebĭnu, bo ka na lé wà mč hwebĭnu.

Jezu Klisu, hwejjjčnč č wà nŭ e Mawu jló é hwebĭnu. Ajotč e đò akluzu jí é tle đó na yĭ gbè đq: "È đó hwe nú mĭ đó hwejjjč jí, đó mĭ yĭ ajč e jexa mĭ é yĭ, đó nŭ e mĭ wà le é sín ajč we mĭ yĭ, amč, nya elč ka wà nŭ nyanya đebŭ ǎ" (Luki 23:41). Đó é nyĭ hwejjjčnč wutu č, é sixu đq: "Satáan đó ace đebŭ dó wŭ ce ǎ" (Jaan 14:30). É nč wa nŭ jlčjlč đq Mawu nukčn tegbe. É đé hwejjjč tčn xlé hwenu e é nya akwedčytč le sín tēmpli č me é. É sixu yĭ gbè nú gbetč le bonu ye na sč Tč tčn sín xwé dó huzu ajotč le sín xč ǎ (Matie 21:13).

Jezu gbé medé gbedé đó nŭwanyido tčn e é ko wà wá yĭ le é wu ǎ (Matie 9:13) é ka lé jó nŭgbo č dó nú aca đéđee na gbé alđó nú me e đò hudo me le é ǎ (Matie 12:1-2). É nč sč gbč tčn le sù (Matie 11:11-12) bo nč má nŭgbo č xá me đevo le (Matie 13). Đò xó kpo nŭwiwa Jezu tčn le kpo bĭ me č, é xlé mĭ kpóndéwú mađóblč nŭ e hwejjjč nyĭnyĭ nyĭ é tčn.

Jezu we nyĭ kpóndéwú mexoxwe mĭtčn (Efezinu le 4:15). É we nyĭ jčten hłnchlčn mĭtčn kpódó sínsén mĭtčn kpó tčn (Jaan 15:1-5). Lee é bló gbčn é č, mĭ đó na đó jlđ nú bŭnino xwédo Mawu tčn tčn (Eblée le 10.23-27), bo na nč đq Mawuxó č (2 Timčtee 3.16, 17), lobo na nč má nŭđokan mĭtčn le xá me đevo le (2 Kłentinu le 9.7-10). Mĭ đó ná se tónú nú Mawu, bó ná se tónú nú gbetč ǎ (Mesédó 4.19). Gbe e Jezu đe xlé mĭ č né.

È lé mč nŭjlbjłwiwa Klisu tčn đò Hweđčtčzč e é wà é me. "Mawu sč azǎn đé đ'ayĭ, bč é ná đq hwe xá gbetč léé bĭ kpódó hwejjjč kpó gbčn Jezu jí" (Mesédó 17:31). Hwenu e é ná wá hweđčxčsa č, é ná klán lēngbó léé đó vo nú gbč léé. "Mĭ bĭ đó ná wá hweđčxčsa Klĭsu tčn nukčn, bónú me đokpó đokpó ná mč nŭ e é wa đq agbaza me é sín axč, é na bo nyĭ nŭ đagbe abĭ nŭ nyanya" (2 Kłentinu le 5:10). Gbe éné č gbe č, xó té Hweđčtč hwejjjčnč č ka ná đq nú we?

WEMA ĐCHUN MEĐEĐČ

Jezu tedč hwejjjč e đò dandan đò gbezán mĭtčn me é jí kaka bč é đq: "Enyi hwejjjč mitčn ma hugǎn sēnkplčnmetč le kpo Falizyen le kpo tčn ǎ č, mi na byč axčsuđuto séxwé tčn me gbedé ǎ" (Matie 5:20). Ene gudo č, é je lee è na wà nŭ ene gbčn é tinme jí .

hwejjj. Kpón nǔ e é xlé dò Mawuxódìdò Só jí tòn me é dé le (Matie 5, 6, kpo 7 kpo) bo gbezán hwejjj dè dè ye me:

1. Nò kú nǔblawu nù me (5:7) .

2. Nò mé (5:9) .

3. Mi bló fífá (5:9) .

4. Mi kón wěziza dó gbe ó jí (5:14) .

5. Du dè xomésin towe jí (5:21, 22)

6. Du dè jlǒ towe jí (5:27, 28) .

7. Nò gbeji dè albwliwli me (5:31, 32) .

8. Nò dè nugbǒ (5:33-34) .

9. Nò lin tame dó me dèvo le sín ganjininò jí (5:38-42) .

10. Mi yí wǎn nù kentǒ mitòn léé (5.43-48).

11. Nò sèn Mawu kpo linlin mímé le kpo (6:1-18)

12. Nò sǒ hwe ke me dèvo le (6:14, 15) .

13. Ma nò ba nǔdòkan le ó (6:19-24) .

14. Mi ba Mawu kpódó axósúduto tòn kpó je nukòn (6.25-34).

15. Ma nyí yemenúwiwa dè hwedìdò me ó (7.1-5)

16. Nǔ mímé léé ní xǒ akwé (7:6) .

17. Nò wà nǔ xá me dèvo le lee a jló dè è ni wà nǔ xá emi gbòn é (7:13).

18. Mi setónú nù Klísu (7.21-27) .

Gbe Klisanwun tòn ɔ, gbe hwejjj tòn, azǔ dagbe le kpo tónúsíse kpo tòn we, bo é tle lé syen hú mǔ, azǔ ene le dó na nyí linlin mímé le wu. Jesu dè dè Matie 6:1 me nu mi ma wa hwejjj mitòn le bo na do mǔ mi ó. Nǔ e mǐ nò wà le é bǐ we mǐ dó na wà dè Mawu nukòn bo na dó nyó nukún tòn me, bo na tuùn dè é na sù ajǒ mǐ.

MEDEE KPON KPON .:

Mi yí gbè nù nǔkanbyò elb le bo na dó jlé bǎ e me midesunò nyí hwejjj dè dè é:

1. A ka ko jló bo flú medé kpón, bo ma ka lekò sín hwe tòn le gudo ǎ à?

2. Mede ka dè gbe towe me bo a gbe dè emi kun na sǒ hwe ke e à ?

3. A ka na wá gbeta le kɔn hwebĩnu bo na s3 "Ete Jezu ka na wà d0 ten ce me?"
4. A ka na kpé nukún dó asúkúsi le, nɔcyvĩ le kpo wamɔnɔ le kpo wu à?
5. A ka d0 gbezán gbigbo tɔn towe hen lid0 we gbɔn dɛxixo, Biblu kplɔnkplɔn kpo kpɔnɔnɔ xá agun ɔ kpo gblame à?
6. A lin dɔ emi jɛxa fénú Mawu tɔn d0 gbɛ dɔgbe e emi na zán é wu we à?
7. A na kpɔn nũsisɔ, gbè, akɔ, alɔ t0 e me ye gosin é dó dɔhwe xá me le we à?
8. A lin dɔ me e na hu me é sixu huzu me dɔgbe bo lé nyí me nukúnɔjeji d0 axɔsuɔto Mawu tɔn me à?

WEMATÁN 5g0 3

JEZU: NUBLAXJM3 (Matie 5:7)

MERCY: ETE KA NYO?

Jezu tinme nùblawukúnúme gbɔn tan dɛ gblame: "Axɔsu dɛ tĩn (Matie 18:23-35) bo lin dɔ emi na s3 axɔ mesentɔ emitɔn le tɔn, bo na dɔ mesentɔ emitɔn le dɔkpo du akwe 10 000 dó emi - dɔkun kpɛví dɛ we. "Mi s3 ɛ nyi gankpá me; sa nũdɔkan tɔn léɛ bí, kpódó asi tɔn kpó, kpódó vĩ tɔn léɛ kpó!" Un ná s3 bí s3 axɔ tɔn. Un d0 hudo hwenu kpɛdɛ tɔn kpowun." Vosisa ene ɔ byɔ axɔsu ɔ sin ayi me bo - e kpaca me - e wa súnsún axɔ ɔ bi. Mesentɔ ɔ dɔdo bo lɔn bo d0 xo su we kpodo awajije kpo! Amɔ, zaandɛ ɔ, e wa na mesentɔ hagbe tɔn dɛ bo e du akwe kpɛdɛ n'i. Akwe kpɛdɛ kpowun we. axɔ ɔ, mesentɔ ene s3 sixu s3 ă. Mesentɔ nukɔntɔn e è s3 axɔ dɔxó mɔhun ke ɛ é dɛgbe dɔ è ni zé mesentɔ ene dó gankpá me kaka je hwenu e é na s3 axɔ e é du é dó é." Din ɔ, d0 tan éló me ɔ, mɛ ka kú nùbláwũ nú me - axɔs3 ɔ abĩ mesentɔ nukɔntɔn ɔ? Nũgbo ɔ, axɔsu ɔ we, d0 ninɔme vewũ e me axɔsu ɔ dɛ é byɔ ayi tɔn me, bo é wà nũdɛ dó dɛ wuvɛ tɔn le kpò.

Jezu yi zɔnlin dɔ xá ahwanvú tɔn léɛ gbe dɔkpó (Matie 12:1-2) d0 gbɔjezán gbe (Jwifu léɛ sín gbɔjezán). Hweme nuɔdu hwenu we bo xove sin ahwanvu le. Ye wá je jinukún gle e me è na ya nũkún dɛ é dɛ jí. Drama ɔ wá tɔn: sunnu e xove sin le é, bo d0 gle e me blèhwín mya dɛ é kpɔn we, bo Falizyen le sín gbɛta dɛ d0 ahwanvu Jezu tɔn le sín gbɛta ene kpɔn we, bo d0 linlin we dɔ: "Gbɔjezán ɔ we. È na gbè dɔ è ni w'azɔ d0 Gbɔjezángbe ă. Mi kpɔn ye ganji bo kpɔn dɔ ye d0 blèhwín dɛ le bé we bo na du à jí. Enyi ye wà mɔ ɔ, mĩ ko yì!" Dìn ɔ, ete Jezu ka na wà? É ka na na lin tame dó hudo ahwanvu tɔn le tɔn jí, bo na dɔn xómɔdɔdómewu kentɔ tɔn le tɔn wá à? Alɔ, é na jó éqée dó nú aca e gbɛtɔ d0 ayí le é, bo na jó me tɔn le dó bo xove na sìn ye we à? Ete nùblawukúnúme ka na wà? Xósin ɔ d0 wen.

Nūblawukúnúmetó ɔ ɔ ɔ hudo gbetó le tɔn we nyí nū taji hugǎn nū emi. Nugbǒ ɔ, nū ene gbà sɛn Mawu tɔn e è na dó kɔn nyɔna dó gbetó le jí é dò ali ɔebũ nu ǎ. Nū e é nɔ klán gbè xá aca yemenúwató sɛn tɔn ene le e nɔ dó sɛn kpo agban kpinkpen e yedesusunɔ ma sixu hen ǎ le é kpo tɔn le é keɔe we é nɔ klán gbè xá. Nūblawukúnúme nɔ kpé nukún dó hudo gbetó le tɔn wu je nukɔn nū sɛn kpo aca e gbetó dó le é kpo.

Sinsen e me nūblawukúnúme ma dè ǎ é nyí vǔ bo kú, bo ka gosin Mawu gón ǎ. Meɔebũ e nɔ dè nūblawukúnúme sín gbezán tɔn me é sixu ɔ ɔ emi dò Jezu xwedó we ǎ. È na kú nūblawu nū me alǒ gbɔ ɔ, nū e ma dò taji ǎ é dé we ǎ. Dò hwedidɔ ɔ hwenu ɔ, Klisu na ɔ nū me e ma nɔ kú nūblawu nū me ǎ le é ɔ: " 'Mi me e è dó nu le é, mi gosin gǔn ce, mi yì myɔ mavɔmavɔ e è sɔnũ na nū awovi kpo wensagun tɔn le kpo é me. Nyɛ.' Éné ɔ, yè lɔmǔ ná yí gbe n'i ɔ: 'Aklúnɔ, hweténu we mǐ mɔ we ɔ xovɛ, abĩ kɔ xú we, abĩ jonɔ, abĩ mɛ, abĩ azɔnɔ, abĩ gankpá me, bɔ mǐ ma wa azǔ nū we ǎ? Éné ɔ gúdo ɔ, é ná yí gbe nū yè ɔ: 'Ma ɔ nū mi nūgbó: hwenu e mi ma wa nū éné nū me kpɛví kpɛví élé léɛ ɔokpó ǎ ɔ, nyɛ we mi ma wa nū ná ǎ.'" (Matie 25:41-45). Nūblawukúnúme nyí akpáxwé taji dé dò Klisanwun nugbǒ le me.

"Nū nyó nū me e nɔ kú nūblawu nū me le é, dó ye na mɔ nūblawukúnúme", we Jezu ɔ. Nūblawukúnúme we nyí hwenu e mǐ sè wuvɛ xá meɔé dò ninɔme nyanya dé me é. Amǔ, é nyí wuvɛ e sè we è dè é keɔe we ǎ, lɔ, nūwiwa dó dè wuvɛ ɔ kpò bo lé d'alɔ me we. Mǐ bĩ we nɔ sè wuvɛ bo nɔ lé dó hudo hwedelenu. É dò wen ɔ mǐ dó hudo xógbe wusyɛn dó lanme nū me tɔn dé tɔn alǒ xomenyínyónú dé tɔn. Me e lelé dó mǐ le é lɔ nɔ mɔ nū ene le ɔkpo ɔ le, bo nɔ dó hudo xógbe xomenyínyó tɔn ene kpo alɔdó ene kpo tɔn.

Dò Matie 5:7 me ɔ, Jezu kplón mǐ ɔ nukúnkpédómewu kpo wanyiyi e mǐ dó nū me ɔwe le é kpo sín ajɔ we Mawu na sú mǐ. Mi na "mɔ nublanɔwu". Jezu ɔ ɔ Matie 6:14 me ɔ "enyi mi nɔ sɔ hwe ke me le ɔ, Tó mitɔn e ɔ jixwé ɔ na sɔ hwe ke mi lɔmǔ." Me e nɔ kú nūblawu nū me é na mɔ nyɔna nugbǒ. É na mɔ ɔ gbè emitɔn xɔ akwe tawun, bo na lé kudeji ɔ Mawu e nɔ na ajɔ me é dò emi kpón we kpo awǎjije ɔaxó kpo.

JEZU NYI KPONDÉWÚ NÚBÚWÚMÚMÓ MĪTɔN .

Meɔebũ sixu jlé dó Jezu wu ǎ. É nɔ gbɔn gbezán tɔn me kpo ajenda e me azǔ taji le gó é kpo có, é nɔ mɔ hwenu hwebĩnu bo nɔ nɔte bo nɔ kpé nukún dó hudo me e lelé dó è le é tɔn le wu. Bo na dó d'alɔ me ɔwe ɔ, hwenu gúgú we é nyí nū Jezu ǎ. Nū e dò taji n'i le é gbɔn vo nū gbè ɔ tɔn le tawun. Ee é jete sín só ɔ jí bo xwlé xóɔidɔ syensyɛn dé gudo é ɔ, é kpé gudunɔ dé bɔ é ɔ n'i ɔ: "Aklunɔ, enyi a jló ɔ, a sixu gbɔ azɔn nū mǐ." Jezu dlɛn alɔ tɔn, bó d'alɔ wũ tɔn, bó ɔ: "Un jló, azɔn towe ní gbɔ" (Matie 8:3). Nū ene lévɔ je nū xwè atɔn jeji dò sinsenzó Klisu tɔn hwenu dò ayikúngban jí.

Dó Jezu nɔ yí gbè nū nū e è byɔ mǐ bɔ mǐ ma sixu mɔ ɔ é kún sɔgbɛ ó le é hwebĩnu wutu ɔ, mǐ xá kpón dò Biblu me ɔ Jezu mɔ wamamɔnɔ dé bo byɔ alɔdó bɔ é gɔn alɔdo ye ǎ. To dò vivɔnu tlɔkɔ ɔ, mǐ mɔ Klisu, e è xwè dó akluzu jí dò Kalvari jí é, bo dò kúkú we dò wuvɛsexáme me dò ajotó wè tentin. É dó tagba éɔesusunɔ tɔn le gó alɔ tɔn le me có, ee é sè nū e ajotó ɔ byɔ é ɔ, nūblawukúnúme ɔaxó dé je wũ tɔn. Éɔesusunɔ dò wuvɛ kpo winnya kpo mɔ we có, é kpéwú bo sɔ hwe ke ajotó ɔ. É we nyí

Jezu mĩtɔn! É kpɔ́n mĩ dó dò, kpo hwɛhuhu gègě e mĩ hu dó Tɔ́ mĩtɔn jixwé tɔn ɔ́ wu é kpo, bo kpó dò jí je wɛ dɔ́ kɛví kwijikwiji elɔ́ jí bo na nɔ́ hwɛhutɔ́ hwi kpo nye kpo dɔ́hun lɛ tentin, dɔ́ mĩ dɔ́ hudo nùblawukúnúme tɔn mađóta ɔ́ tɔn wutu kpowun.

Dìn ɔ́, nɛ́ nũ ka nɔ́ cí nú mĩ dó gbetɔ́ enɛ lɛ e nɔ́ sɔ́ nũ kwijikwiji gbè elɔ́ tɔn lɛ kpo hwɛhuhu sín wǎn kpo dó cyɔn yedéé jí é wu? Đó mĩ tuùn dɔ́ ye kún na dɔ́ nũ dɔ́ sɔ́ ó, bo nũ e nyla hú kú é dé dɔ́ te kpɔ́n ye dɔ́ hwɛdɔ́ ɔ́ hwenu wutu ɔ́, mĩ ka na dɛn alɔ́ bo na d'álɔ́ à? Jezu wà mɔ́. Enyi mĩ jló na zán gbézán Klisu tɔn ɔ́, mĩ na lɛ dɛn alɔ́ bo na d'álɔ́ mɛ.

WEMA ĐCHUN MEĐEĐO

Mi dɔ́ na tɛnkpɔ́n miđee bo na kanbyɔ́ miđee dɔ́ ninɔ́me dɛbu mɛ dɔ́, "Ete Jezu ka na blo?" Jezu ka na sɔ́ hwɛ kɛ mɛ e wà nũ nyi dò n'í é alɔ́ mɛ e xwè è dó dɔ́ wu é à? É ka na lɛ na ali mɛ e gɔ́n nũ wà n'í é à? É ka na dɔ́ suúlu dó mɛ e ma nɔ́ kplɔ́n nũ ǎ lɛ é wu à? É ka na d'álɔ́ mɛdɛ bo na dɛ è sín nũnyanyawiwa sín kó mɛ à? Enyi a tuùn xósin ɔ́ hũn, hwi lɔ́ wà mɔ́ kpowun!

Sogbe xá Maki 4:24 ɔ́, nùblawukúnúme dɔ́dɛxlé sín tinmɛ wɛ nyi dɔ́ è ni kpé nukún dó hudo mɛ e lɛlɛ́ dó mĩ lɛ é tɔn wu. Nùblawukúnúme nɔ́ dɔ́ zɔ́nlin kpo nukún hunhun kpo hwɛbĩnu, bo nɔ́ wà nũ dɔ́ axwádido kɛví kɛví e è sù bo byɔ́ alɔ́dó é mɛ. Nũ enɛ nɔ́ je ayihɔ́ngbe ayihɔ́ngbe dɔ́ mĩ gɔ́n bo mĩ na mɔ́ nukúnú je mɛ enyi mĩ hun xome dó wũ tɔn ɔ́ nɛ. Mĩ nɔ́ gbɔ́n ali lɛ jí kpo nukúnme e mɛ wuvɛ́, adohu adohu, xesi kpo aluwɛ kpo dɛ é. Đó mĩ mɔ́ dɔ́ nũdɛ dɔ́ jije wɛ bo dɔ́ na dɔ́ ayi wu wutu ɔ́, mĩ dɔ́ nũ wè bo na wà: mĩ na nɔ́ gɔ́n nũ lin dó mɛ e dɔ́ wuvɛ́ sè wɛ é wu, alɔ́ mĩ na sekɔ́ ɛ bo na d'álɔ́ ɛ. Mĩ dɔ́ kpɔ́ndéwú nùblawukúnúme tɔn mađóblɔ́ dɛ dɔ́ Jezu mɛ, dɔ́ nũ e dɔ́ gbézán tɔn mɛ lɛ é bɔ́ wɛ nyi Tɔ́ tɔn sín xlɛ́. Jezu wɛ dɔ́: "Mi nɔ́ kú nùblawu nú mɛ, lee Tɔ́ mitɔn e dɔ́ séxwé é nɔ́ kú nùblawu nú mɛ gbɔ́n é" (Luki 6:36).

Hwɛdɛlenu ɔ́, mĩ sixu jló na dóhwɛ mɛ ɔ́, bo na dɔ́ nú miđée dɔ́ mĩ kún tuùn mɛ ɔ́ ó. Đò Luki 10:25-35 mɛ ɔ́, Jezu kplɔ́n nũ mĩ dó wɛnwin mɛdɛé zízé jó tɔn enɛ e è ko bló tuto na d'ayí é wu. "Samalíinu dɛgbe" sín tan wɛ. Đó ayi wu dɔ́ Jwifu wè (ye mɛ wè lɛ bɔ́ wɛ nyi sinsen-núkpɔ́nmetɔ́) gbɔ́n ali dɔ́kpo ɔ́ jí xá nya e è gblewu é, amɔ́, ye jló bo gbɔ́n akpá dɛvo xwé. Ali hun nú ye bo ye na nɔ́te bo na d'álɔ́ có ye ka wà mɔ́ ǎ. Vlafo adohu adohu gbɛmɛ tɔn lɛ, xesi e è nɔ́ dɔ́ mɛbleble dɛ wu é, nũciko dɔ́ azɔ́ kéze dɔ́kpo tɔn gudo, alɔ́ vlafo nũmađónukún kpowun wɛ. Nũ dɛbũ e è na bo dó hwɛjij na é ɔ́, nũ e mɛ é tɔn kɔ́ dó é kpó dɔ́ "nũwiwa dɛbũ" nyi wɛ. Amɔ́, Samalíinu dɛgbe ɔ́ sín alɔ́ nɔ́ vo ǎ, bo dɔ́ ali jí bo na wà azɔ́ lɛ kpo azɔ́ e dɔ́ dandan lɛ é kpo, amɔ́, é sɔ́ nũ lɛ bɔ́ dɔ́ te bo na dó nɔ́te bo d'álɔ́ mɛ e dɔ́ hudo mɛ é dɛ. Mĩ dɔ́ na nɔ́ hun nukún dó ali mɔ́hun lɛ jí. Ee Samalíinu ɔ́ mɔ́ nya ɔ́ é ɔ́, é sekɔ́ ɛ, dɔ́ é jló na mɔ́ nũ je hudo ɔ́ wu ǎ, é nyɔ́ wà ɔ́, é jló na hwla dó ɛ. Mĩ lɔ́ nɔ́ dɔ́ ali mɔ́hun lɛ hun nú mĩ wɛ hwɛbĩnu. Nũ e nɔ́ sísé mĩ bo mĩ nɔ́ wà nũ é wɛ nyi wemaxɔ́me yi yi mĩtɔn, nũwukpikpé mĩtɔn lɛ, tɛn e mɛ mĩ dɛ dɔ́ gbɛta mɛ é alɔ́ akwɛ mĩtɔn ǎ. Ayi e mɛ nùblawukúnúme gɔ́ é wɛ.

Samalíinu ɔ́ sekɔ́ nya e è gblewu é kpo xesi kpo, winnya kpo. Mɛ dɛdɛe xesi kpo winnya kpo dɔ́ na dɔ́ lɛ é wɛ nyi mɛ dɛdɛe nɔ́ mɔ́ nũ, bo ma ka nɔ́te bo nɔ́ d'álɔ́ mɛ ǎ lɛ é. Sinsɛn ɔ́ nyi sinsɛnɔ́ e mɛ mĩ nɔ́ hɔ́n sín gbézán sín ninɔ́me syɛnsyɛn lɛ mɛ dɛ è dé ǎ. É nyɔ́ wà ɔ́, mĩ nyi agbaza e nɔ́ wà nũ é dé. Samalíinu ɔ́ dɔ́ xesi nú hun ǎ. É sá amasin ɔ́ dó akpà lɛ wu bo d'álɔ́ ye wu. Klisanwun ɔ́ sixu dɔ́ xesi nú hun ǎ. Mɛdɛ lɛ, bo dɔ́ mɛ e dɔ́ hudo mɛ é dé nukɔ́n wɛ ɔ́, ye nɔ́ kanbyɔ́ dɔ́: "Ete un ka na mɔ́ dɔ́ alɔ́dido mɛ?" Mɛ dɛvo lɛé nɔ́ dɔ́: "Nukúndɔ́ dɛbũ dɛ ǎ, un ná dɔ́ hwenu ce gú wɛ." Nùblawukúnúmetɔ́ lɛ ka nɔ́ kpó dɔ́ alɔ́ dó mɛ wɛ. Ako, sínme agbaza tɔn, alɔ́ sinsɛn nyi nũ taji ǎ. Samalíinu dɛgbe ɔ́ wà mɔ́.

ma byc numero social security tɔn, takwɛ e è nɔ sú é, wema atɔn e xlé ɔɔ é jexa é, alɔ mɔɔto kunkun sín wema bo na dó wá gbeta ɔ kɔn ɔɔ emi na nɔte bo na d'alɔ alɔ gbo ó ó. Nya ɔ gblewu, é ɔɔ dandan, ene wu ɔ, é d'alɔ!

Enyi a gbɔn ali ɔaxó ɔé jí bo mɔ meɔé bɔ é gblewu tawun ɔɔ gan ɔokpo me zãnzã ɔ, ete a ka na wà? Nũblawukúnúme nɔ dɔn awovinú wá hwedelenu. Ajotɔ e ɔɔ hwlahlwá ɔɔ só e bɔ d'ewu é gudo le é sixu ko tɔn ahwan Samalínu ene có, nũblawukúnúme tɔn kpo wuvěsexáme tɔn kpo hugãn nũ e ɔɔ awě xò wɛ le é. Ně nũblawukúnúme kpo wuvěsexáme kpo e Jezu ɔxlé é ka syen ɔɔ hwenu e é yì akluzu adakaxotɔ winnyawinnya ene jí bo na dó hwlen mĩ gán sín akpà gbigbɔ tɔn mĩtɔn e nɔ hu me le é me é?

Akwé hwexónu tɔn ɔé tĩn bo ɔɔ nyɔnu ɔé ɔɔ me le me, bo kú nũblawu nú Jezu hwenu e é ɔɔ akluzu jí sín ali e nɔ vé me é jí gbɔn wɛ é, bo só avɔxwe ɔé bo xúxú nukúnme tɔn. Nũ e nyɔnu ene wà é ɔɔ wuvě e sè wɛ é ɔé le é te ã loɔ, é byc ayi me nú Klisu ɔmɔɔ bɔ é jó nukúnme tɔn sín wuntun dó bɔ é té dó avɔkanfún ene jí. Tan ene ɔ, xexó ɔé kpowun wɛ, amɔ, nũgbo wɛ ɔɔ xomenyínyó alɔ nũblawukúnúme sín nũwiwa ɔebũ e mĩ nɔ wà nú me ɔewo le é, ɔɔ Aklunɔ wutu ɔ, é nɔ jó linlin e na nɔ ayí ɔɔyí é ɔé dó ɔɔ lindɔn mĩtɔn me, bɔ hwehwe ɔ, é nɔ jó linlin me e mĩ d'alɔ le é tɔn dó. Mĩ bí tuùn ɔɔ, enyi mĩ mɔ wuvě kpo hudo gbetɔ le tɔn kpo ɔaxó ɔ ɔ, nũ e mĩ ɔɔ na na le é nɔ cí nũ e ma ɔɔ taji ã é ɔɔhun. Hwedelenu ɔ, nũ ɔokpo e mĩ sixu xwlé me é wɛ nyí xógbe xɔntɔn zunzun tɔn le kpo nũblawukúnúme sín nũwiwa le kpo. Mě ka na kpankɔn bo na gbé nũ ene tle?

Wendagbe Luki tɔn ɔɔ hwenu e Klísu ɔɔ jikpá Jetisemaní tɔn me, bó ɔɔ wuvě me káká bɔ é ɔɔ deñ ɔɔ hun ɔɔhun wɛ ɔ, "wensagun ɔé gosín séxwé bó tɔn dó jí tɔn, bó dó gbo n'i" (Luki 22:43). Wensagun ene ɔɔ nũ e je dó wũ tɔn é alɔ kú tɔn ã, é ka lé ɔɔ gbeta e kɔn é wá bo na yì nukɔn é ã. Gbeta e kɔn é wá bo na kú ɔɔ akluzu jí bo na dó sixu ɔé hwe mĩtɔn le sín é kpó ɔɔ te bɔ é kú kú baɔabaɔa ɔé nugbɔ. É ka sixu nyí ɔɔ gbɔdónúme kpo hlɔhlɔn kpo ene e wensagun ɔ na e é nyí hwenu gúgú wɛ à? Vɔ wɛ Jezu kú ɔɔ akluzu jí bo na dó ɔé nũblawukúnúme tɔn xlé akɔta hwehutɔ ɔé à? É ɔɔ wen ɔɔ é kún nyí mɔɔ! Nú mĩ kú nũblawu nú me e ɔɔ wuvě sè wɛ é, me e ɔɔ hudo me é, me e ɔɔ xesi ɔɔ wɛ é alɔ me e bú é ɔé ɔ, é nɔ nyí vɔ gbédé ã.

Un ɔɔ ayijinɔn ɔɔ kóxota zãnzã tɛen gbè ɔokpo ɔɔ xɔntɔn ce ɔé xwé ɔɔ Tɔsisa ɔé jí ɔɔ Kentucky. Hwenu e un ɔɔ viví ɔɔ wɛ é ɔ, un ɔɔ nú nyidée ɔɔ: "Nũ ene le bí nyó ɔekpe tawun: jɔhɔn ɔ ɔɔ fifá me bo ɔɔ xixo wɛ. Tɔsisa ɔ kpó ɔɔ nukúnnumɔjenũme ɔé ɔɔhun, xeví le sín gbè cí hanjiji ɔé ɔɔhun, atín le ɔɔ amamu bo ɔɔ didididi wɛ, tle nyí xwé gletoxo ɔ tɔn e me è dó flowa le ɔɔ ɔɔ kóxota le bí é. azinkpo e jí un nɔ jinɔn é nyó. Wũɔme ɔaxó ɔé wɛ é nyí ɔɔ un sixu ɔɔ xó xá Gbedotɔ ce ɔɔ ayi ce kpo ayi ce kpo me."

Ene gudo ɔ, cuku kpeví e cí xeví ɔɔhun bo ɔɔ azɔn je wɛ é ene wá bo nɔte ɔɔ nukɔn ce. "Un tuùn nũ e ba wɛ é ɔé é - wanyiyi. É jló ɔɔ è ni ɔ'alɔ wũ tɔn bo ɔ'alɔ wũ tɔn. É jló tawun ɔɔ è ni jinɔn akɔnta ce, amɔ, é ɔɔ xwé 13, é nyí azinɔnɔn, é ɔɔ nukúntintónnɔ nyí wɛ bo ɔɔ tókúnɔ nyí wɛ, é ɔɔ azɔn je wɛ bo nɔ cí kú sín wãn ɔɔhun. É nɔ cí kú sín wãn ɔɔhun - bɔ un jló ɔɔ é ni ɔ'alɔ mì wu ã. jló ná ɔ'alɔ wũ tɔn. É nɔ hwén wãn." Cukuví kpeví kpikpo ene e nɔ hwén wãn é ɔ, è hu i ɔɔ ali jí bo ɔɔ te kpón kpowun ɔɔ emi na mló ayí ɔɔ ali ɔ tentin.

Gbetɔ e è nɔ hu ɔɔ ali jí le é nɔ ɔɔ ayi me nú Jezu. É nyí possum e ɔɔ tɔn jí ɔɔ ali ɔaxó ɔ jí bo xeví lelɔ dó è bo ɔɔ xwé ɔ kun wɛ ɔɔ nukɔn yetɔn é ã. É tle nyí xɛ e sixu ko ɔɔ congelateur towe me, bo sén bo blá dó wema wax tɔn me nú nũɔɔɔ ɔɔgudo tɔn le é ã, enyi mɔɔto ɔé ma ko wá gɔn tɔn je nukɔn ã ɔ ne.

Gbè ɔ gó nú mɛxomɔ, azɔnɔ, mɛdɔkponɔ, kannumɔ, mɛ e è klán é, mɛ e è xò daka wu lɛ é, hwɛhutɔ lɛ, mɛ kwijikwiji lɛ bo mǐ sixu lin ɔ - ma d'ab wǔ ce ó. Un jló ná hɛn we dó akónta ǎ. Ye nyi road kill - flat out ɔ gbɛmɛ ali ɔ ji bo muscle e mi nɔ yl ɔ ayi ɔ nɔ ɔ xixo wɛ. É dò taji n'í hwenu e mɛ lɛ nɔ yi mlɔ ayí zǎnmɛ bo adɔ yetɔn nɔ dò xixo wɛ dó xovɛ wutu é, bo nuvínu yetɔn lɛ nɔ xú bo nɔ xú dó kɔgbidinúme wu é; hwenu e mɛ lɛ nɔ dɔ amlɔ dò atɔxwɛ lɛ glɔ bo nɔ nɔ xwé kpo togun ɔ kpo sín kɔxota é; hwenu e ye nɔ dò síssísís wɛ dò avivɔ mɛ dò zǎn gaga e mɛ avivɔ hwenu dè lɛ é mɛ é, alò hwenu e ye nɔ mlɔ ayí dò dotóoxwé sín zan lɛ jí kpo wuvɛ kpo é, alò hwenu e ye nɔ jinɔn gankpá dé sín dǒ lɛ kpɔn wɛ é.

É dò taji nú Jezu hwenu e mɛ lɛ dò yɛdɔkponɔ é, hwenu e wamamɔnɔ, nǔbyɔdɔtɔ kwijikwiji lɛ wá kplédókɔ ɔ jí é, hwenu e ví lɛ dó taglomezɔn lɛ é, kpo hwenu e mɛ winnyawinnya dǛdɛe è nɔ hɛn nǔ e nɔ hɛn nǔ gblé dó mɛ wu lɛ é hɛn gblé lɛ é kpo. Ye sixu nyí Mali Magidalanu ɔ, gudunɔ ɔ, Zacée tokwɛyitɔ ɔ, nyɔnu e dò hun dɪ wɛ é, alò nya taɔunɔ Gadanu lɛ tɔn. É nyí Jezu kɛdɛ xó wɛ xó elɔ ɔ ǎ. É ɔ xó dó hwi kɔpó nye kɔpó wú. Un hɛn cuku enɛ ɔ ǎ amɔ, Mawu ni d'ab mǐ nú un gbɛ ɔ un kún na yí gbɛtɔ e nyí road-kill lɛ é dó ab ce mɛ bo na wà nǔ xá ye kpo xomɛnyínyó kpo wanyiyi kpo ó ɔ nɛ. Jezu yl mǐ ɔ mǐ ni dlɛn ab bo d'ab mɛ kpɛví hugǎn lɛ, mɛ e bú lɛ é kpo mɛ e dò yɛdɔkponɔ lɛ é kpo wu.

Mi wá gbɛta ɔ kɔn dɪn ɔ emi na nɔtɛ bo na d'ab wamamɔnɔ lɛ, jonɔ lɛ, mɛ e è gbé lɛ é kpo mɛ e dò yɛdɔkponɔ lɛ é kpo; ɔ a na dɔ akwɛ nú mɛ e ma sixu sù axó wɛ ǎ é, sɔ hwɛ kɛ mɛ e dó xomɛsin nú wɛ é, bo na lé na ali dɛvo mɛ e ma kpéwú ǎ é, wà nǔ xá nɔví e lɛkɔ sín gudo, bo ma dó hlɔnhlɔn ǎ, bo ma dò azɔwà wɛ ǎ, bo dò linlin wɛ ǎ é kpo xomɛnyínyó kpo kpodo wanyiyi kpo; ɔ a kún ná gbà mɛ e è dɔ ɔ yé jí lɛ kɔpódó mɛ e ma tunwun nǔdɛ ǎ lɛ kɔpó ó; ma té nɔví e jó dǛdɛ dó nú mɛtɛnkɔn é dó dǒ wu ó; ɔ a na wà nǔdɛ bo na dè wuvɛ e mɛ e ma dó xwé ǎ lɛ é kpo mɛ e è jó dó lɛ é kpo nɔ mɔ é kɔpò bo na kpɔn gbɛtɔ dɔkpo dɔkpo dɪ Jezu wɛ dò hudo alɔdó towe tɔn mɛ dɔhun.

Mɛdɛé Kpɔn Kpɔn .:

Mi na xósin nú nǔkanbyɔ elɔ lɛ bo na dó jlé bǎ e mɛ mɛdɛsunɔ nɔ kú nǔblawu nú mɛ dè é:

1. A ka nɔ yl mɛ dǛdɛe ma sixu yí fɛnú ɔ ǎ lɛ é wá xwé towe gbè à?
2. A nɔ sɔ akwɛ kpɛdɛ dó vo dò aklunɔzǎn gbɛla dɔkpo dɔkpo mɛ bo nɔ d'ab wamamɔnɔ lɛ à?
3. É ka vɛwǔ nú wɛ bo a na sɔ hwɛ kɛ mɛ e wà nǔ dó wǔ wɛ é à?
4. A ka kɔ ɔ xó xá nǔmadɪtɔ dé dò aklunɔzǎn gbɛla elɔ mɛ dò ali e na dɔn ye wá Aklunɔ gón é nu à?
5. Nǔ e Aklúnɔ wà nú wɛ lɛ é bǐ nɔ sù nukún towe mɛ à?
6. A nɔ yi kpɔn azinɔnɔn lɛ ɔ xwegbe alo dotooxwɛ wɛ a ?
7. A ka na lé na ali mɛ e fin nǔ towe é à?
8. A ka nɔ kpéwú bo nɔ wɔn nǔ nyanya e mɛ lɛ wà dó wǔ wɛ lɛ é à?
9. A ka nɔ nyi ab nú xóɔɔɔ xá wamamɔnɔ lɛ à?
10. A ko mɔ nǔblawukúnúme Mawu tɔn à?

JEZU: ME MIMÉ (Matie 5:8)

PURITE: ETE KA NYO?

Me gègè dọ linlin agọ dó nǔ e nùdítọ nyínyí nyí é wu. Me mọhun le ọkpo kanbyọ ọ é ka nyí nùdítọ à jí, bo yí gbè ọ: "Een, un nyí nùdítọ dọ un ọ nu ahan ă, un ọ nu azọ ă, un ọ ọ we ă, un ọ lé xò akwe ă." Nǔ e ọ taji n'í é we nyí nǔ e è gbé le é sín wěma dé, amọ, Klisu sín sén ọ ọ tẹdẹ nǔ e a ọ wà é kpo lee a nyí gbọn ọ xome é kpo jí hwebínu hú nǔ e a ma ọ wà ă le é. Nǔwalọ towe dọ na nyí nǔ e ọ ayi towe me é sín ọdẹ klewun dé, bo na lé nyí mọ. Xógbe elọ e è ọ zán ọ fí gègè é xlé lee jijo medesunọ tọn le, ee ọ ayi me le é ọ taji sọ é:

"Mi do linlin le bo mi na ya walọ mitọn le."

Dọ nǔwiwa le bo na ya jijo towe le.

Dọ jijo le bo na ya jijo towe le.

Mi do jijo mitọn le lobọ mi na ya sọ mitọn."

Nugbọ ọ, linlin le we ọ bésín nǔ le bí jí. "Dọ lě e gbetọ ọ lin nǔ gbọn ọ ayi tọn me sọ, mọ we é ọ nyí gbọn." (Nùnywexó 23:7). Nǔwiwa le we nyí nǔ taji hugān ọ ă. Nugbọ ọ, nǔwiwa towe le ọ taji, amọ, nǔgbo ọ we nyí ọ "Gbetọ ọgbe ọ dè nǔ ọgbe tın sín dọkun ọgbe e ọ ayi tọn me é me, bo me nyanya ọ dè nǔ nyanya sín dọkun nyanya e ọ ayi tọn me é me. Dọ nǔ e gọ ayi tọn me é we nu tọn ọ ọ" (Luki 6:45). Nǔ taji e jí è na tẹdẹ ọ nukonyiyi gbigbọ tọn me é we nyí gbetọ e ọ ayi me é hwebínu; é we nyí ayixa.

Nǔ nyọ nú me e ọ ayi mímé le é, ọ ye na mọ Mawu." Akwé mímé e xó Jezu ọ ọ Matie 5:8 me é ọ akpá wè: walọ ọgbe kpo xomenyínyọ kpo. Xókwín e è lile dó fí ọ "mímé" é we nyí xókwín Glekigbe tọn .*katele*, ee è tinme ọ é mé, mé, ma hen nǔ kwiji ă, ma hen nǔ kwiji ă, nǔjọnǔ, jljlj, kpo nǔ nyanya ọbǔ kpo ă é. Jezu ọ ọ Matie 15:19 me ọ, " ... ayi me we linlin nyanya le ọ gosin, mehuhu, agale, agalile, ajojija, kúnnuđẹ adingban tọn, xó nyanya ọdọ. Nǔ ene le we ọ hen gbetọ bí."

Me kwijikwiji we nyí ọ è ni kpón nyọnu dé kpo jlọ nyanya kpo (Matie 5:28) bo me kwijikwiji ka nyí nǔ e gbọn vo tawun é.

Mimėjiniọn ọ byọ ọ è ni ọ nǔ e sísé me é kpo ayi bí kpo. Xókwín "sincere" ọ tle gosin Latéengbe me bo tinme tọn nyí "sans wax". Ene dó gesí aca hwexónu tọn e me è ọ sọ jẹ dó sọ nǔ e è bló é dé sín blọ le hwla, bo ọ tén kpón bo na flú me e xó é é. Nǔ ọgbe dé we nyí nǔ e me è ma ọ sọ kó dó bló ă é; ene we nyí ọ, sincere, tinme tọn we nyí ọ é nyí 100% alọ nǔ kwijikwiji ọ ọ me wu ă. Wíin mímé abí anọsin mímé ọhun sọ, nǔ e ọ go sọ me sọ, nǔ e è wlán dó nǔ sọ jí é we. Jezu yí gbè nú yemenúwatọ le sọmọ dọ ye "cí .

Yɔdo e è sá wewé dó le é we nɔ cí ɔkpeɔkpe ɔɔhun ɔò wěxo, amɔ, xú mekúkú le tɔn kpo nũ kwijikwiji le bĩ kpo we gó xome." bo lé "ɔò wěxo ɔ, gbetó le nɔ cí hwejjɔnɔ ɔɔhun, amɔ, yemenúwiwa kpo nũnyanyawiwa kpo we gó xome" (Matie 23:27). ɔó gbetó nɔ kpón nũ e ɔò wěxo é, bɔ Mawu Mavɔmavɔ nɔ kpón ayi metɔn." (1 Samuweli 16:7). É nyí ga, hlɔnhlɔn, nũwukpikpé, hlɔnhlɔn alɔ awu we nɔ ɔè gbetó xlé ă. Ayi we. Mĩ ka sixu mé ɔò ayi me à?

JEZU NYI KPONDEWÚ MÍMEME MÍTON .

Gbè Klisu tɔn e ma ɔó blɔ ă bo lé mé é nyí kúnnuɔenú gbede ɔé ɔɔ mĩ lo sixu mé. É nɔ gbe ɔo agbaza me có é jó éɔéé dó nú jlɔ blíblí agbaza tɔn léé ă. É hu hwe gbede ă. É kpón nyɔnu ɔé kpódó linlin blíblí kpo gbede ă. É wà nũ adingban gbede ă.

Đò me ɔéɔee xwedó è le é me ɔ, ye me ɔé xò nũ kpón dó walɔ tɔn wu kpón ă. Kentó tɔn le dóhwe e ɔé é nyla nu dó Mawu wu, ɔó é ɔɔ emi kpo Tó ɔ kpo nyí ɔokpo wutu. Kentó tɔn le nɔ ɔò tintenkɔn we hwebĩnu bo na wí i ɔò nũ e nɔ klán gbè xá yedé le é ɔé me có ye ka nɔ wà mɔ gbede ă. Azɔn ɔokpo géé ă! É ɔó gbézán wuvěsexáme kpo metenkɔn kpo tɔn ɔé có é ka gɔn nũ wà gbede ă. É sixu ɔɔ: "Nyé we nyí weziza gbè ɔ tɔn. Me e xwedó mì é na ɔi zɔnlin ɔò ablu me ă" (Jaan 8:12). É kanbyɔ ɔɔ: "Mě ka ɔò mi me bo dóhwe mì ɔɔ un hu hwe?" (Jaan 8:46) bɔ xósin ɔ nyí abwe kpowun. Hwenu e Mesédó tɔn e é sɔ le é ɔokpo yí akwe bo na sà Jesu é ɔ, nũ ɔokpo e hen lè wá bɔ é sixu xwlé kentó Jesu tɔn le é we nyí fí e é na yí xode ɔé é. Me e Jesu nyí é kpo me e é ɔɔ emi nyí é kpo pépéépé we é nyí.

Klisu ɔó linlin hwláhlwá alɔ cejennabi tɔn ɔé ă. É zán xó ɔiɔɔ dó ɔn ahwanvu tɔn le wá alɔ bló bɔ azɔ e é wà é na bɔkun ă. Nũgboɔiɔ tɔn xɔ akwe n'í có, nú Falizyen le ɔ, é nɔ ɔɔ nugbɔ, hwenu e ye ma tle yí wán na ă é. Nú Pilatu e ɔó ace bo na hu i alɔ ɔé è sín kannumɔgbenu é ɔ, é yí gbè ɔɔ emi nyí axɔsu bo ɔó ace bĩ. É ɔn ayi me le tɔn wá éɔéé jí nugbɔ, amɔ, hwejjɔ e wu é nɔ d'alɔ me le é we nyí ɔɔ é nɔ sè wuvě xá ye. Falizyen le na na akwe kpeví ɔé wamamɔnɔ ɔ, amɔ, enyi ye ko xò zo yedesunɔ tɔn bo ɔn ayi me bĩ tɔn wá é jen ye na wá. Jesu gbɔ azɔn nú azinzɔnɔ le bo fín mekúkú le bo ɔegbe nú ye ɔɔ ye ni ma ɔɔ nú meɔebũ ó. Vogbingbɔn te ɔie! Jesu zé kpóndéwú maɔóblɔ ɔé ɔ'ayi nú mĩ dó ayijlɔlɔwiwa, mimejininɔ, mimejininɔ kpo meɔesɔhwe kpo wu. "Đó ayi mímé ɔé dó mì, Mawu!" (Đehan 51:10). Bɔ mĩ ni gó na ɔɔ: "Gbé Klisu tɔn ni nyí gbé ce lɔmɔ!"

WEMA ĐOHUN MEĐEĐO

Nũkplɔnme Jesu tɔn ene ɔɔ nú mĩ ɔɔ mĩ ɔó na ɔó linlin mímé ɔò nũ e mĩ nɔ wà le é bĩ me. Enyi mĩ wà nũ ɔagbe ɔé, bo ka ɔò ayi mĩtɔn me, bo wà ɔó mĩ ba ɔɔ gbetó le ni kpa susu nú mĩ wutu ɔ, mĩ na cí Falizyen Jesu hwetɔnnu tɔn le ɔɔhun. Ye nɔ na nũnina wamamɔnɔ le, nɔ xode gaga le, bo tle nɔ bla nu có, ye ka nɔ wà nũ ene le bĩ bonu me le na mɔ ye. Pɔlu wlan ɔò 1 Kɔlentinu le 13 me dó me ɔéɔee sà nũɔokan yetɔn le bo na dó na wamamɔnɔ le, bo tle sɔ agbaza yetɔn jó bonu è na dó zo có, ɔó linlin e sɔgbe é (wanyiyi) ma ɔó ă wutu ɔ, é xɔ akwe ă wutu. Mi nú mĩ ni nɔ acéjí bo nɔ wà azɔ ɔagbe le, amɔ, wanyiyi e mĩ ɔó nú Mawu kpo me ɔevo le kpo é we nɔ sísé mĩ.

Mĩ ɔó na lé flín ɔɔ, ɔó mĩ nyí Klisanwun wutu ɔ, mĩ nyí weziza gbè ɔ tɔn. Ali ɔokpo e nu gbè ɔ ɔó bo na tón sín walɔ ɔagbe e me é ɔé é me é we nyí ɔɔ Klisanwun le ni ɔé ali ɔagbe hugán ɔé xlé. Nú vogbingbɔn ɔé ɔò gbè ɔ kpo mĩ kpo tentin ă ɔ, é xlé ɔɔ mĩ nyí akpáxwé .

gbè ɔ me. Enyi mí nɔ xà wema kpo xójlawema kpo ɔkpo ɔ le, nɔ kpɔ́n fímu ɔkpo ɔ le, nɔ dó awu ɔkpo ɔ le, nɔ ɔ́ xó hwínhwen ɔkpo ɔ le, bo nɔ d'alc dò ayiɔ́ɔ́ayi ɔkpo ɔ le me me e nɔ ɔ́ zɔnlin dò ablu me le é ɔ́hun ɔ, mí dò me mímé nyí we dò Mawu nukɔn ă.

Sén ɔ́agbe e nɔ d'alc mí hwebínu bɔ mí nɔ wá gbeta ɔ́agbe le kɔn é we nyí ɔ́ mí ni kanbyɔ ɔ́: "Ete Jezu ka na wà dò ten ce me?" Nũkanbyɔ mɔ́hun dé tĩn bɔ mí sixu kanbyɔ bo na d'alc mí bɔ mí na nɔ mé dò ayi me: "Winnya ka na hu mì nú Jezu na tuùn nũwiwa ce le, linlin ce le kpo nũ e nɔ sísé mì le é kpo à?" É dò wen ɔ́ Jezu ko tuùn linlin mĩtɔn le kpo nũ e nɔ sísé mí le é kpo. Mĩ dó na flín kpowun ɔ́ é nɔ wà mɔ́, bo dó na lé dó jlò bo na nyó nukún tɔn me. "Nũdídó dǎbũ ɔ́ hwláhlwá ɔ́ nukún tɔn me ă, lo ɔ́, nũ bí ɔ́ me, bó ɔ́ wěxo ɔ́ me e mí dó ná dó gbeta n'i é sín nukún me" (Ebl 4:13). Nũ nyó nú ayimímé léé, dó yě ná mɔ́ Mawu.

Nũ taji e nɔ zón bɔ mí nɔ dó ayi mímé ă é we nyí hwéhuhu, dò taji ɔ́, hwéhuhu e dò hwláhlwá é (Đehan 32:3). Mĩ dó na ɔ́ xwi xá hwéhuhu kpo ayi bí kpo, bo na dè è sín gbézán mĩtɔn me. Ene wu ɔ́, me gègè nɔ ɔ́ xesi nú lee me ɔ́evo le na wà nũ gbɔn é, bo nɔ gbé ɔ́ emi kún na yí gbè ɔ́ hwéhuhu dò ayi emitɔn me ó, ene wu ɔ́, ye nɔ zán gbézán yetɔn dó xò nũ kpɔ́n, bo nɔ wà nũ ɔ́ nũ e ye ma nyí ă é ɔ́hun. Sin mímé, anɔ́sin mímé, alò wĩn mímé we nɔ sù nukún mĩtɔn me. Ye nyí nũ e ye cí é 100% bɔ è nɔ ɔ́ ɔ́ emi nyí é. Nũ ɔ́kpo ɔ́ we é nyí nú ayi mímé dé. É sixu ko nyí ɔ́ mí ko mɔ́ Mawu e nɔ gbéjé ayi mĩtɔn me bo tuùn nũ e dò ayi mĩtɔn me é pépépé é dé, amɔ́, ete ka nɔ zón bɔ mí nɔ ɔ́ xesi sɔmɔ́ bɔ mí nɔ dè nũ le xlé me e lelé dó mí le é bí mlémlé? Xesi e mí nɔ ɔ́ ɔ́ enyi me ɔ́evo le tuùn mí lee mí nyí gbɔn é nugbò ɔ́, ye na ko mí, gbé wǎn nú mí, gbé wǎn nú mí, bo lé gbé mí é we à? Xesi ɔ́kpo ɔ́ le we nɔ zón bɔ è nɔ dó ayi Falizyen le tɔn, yemenúwiwa tɔn le dò Jezu hwenu. Hweɔ́elenu ɔ́, a nɔ jló na mé dò ayi me sɔmɔ́ bɔ winnya na hu we ɔ́ meɔ́bũ kpo me bí kpo ni tuùn we lee a dè tawun é ă à cé? Kpɔ́n lee é na fá kɔ nú me sɔ é! "Dò ayi mímé dé dó mì, Mawu ce. Mi nú má cí hwi ɔ́hun dò ali ce le bí nu." (Đehan 51:10)

MEĐÉ KPɔ́N KPɔ́N:

Nɔ na xósin nú nũkanbyɔ elɔ le bo na dó jlé bǎ e me hwiɔ́desunɔ mé dè é:

1. Ete a ka nɔ lin dó me e dó ayi mímé é wu?
2. Winnya na hu we nu xɔntɔn towe le na tuwun linlin towe le we à?
3. A ka dò zɔnlin ɔ́ we dò weziza Mawu tɔn me à?
4. Winnya ka na hu we ɔ́ nɔví le ni tuùn wema e a nɔ xà le é alò fímu e a nɔ kpɔ́n le é à?
5. A ka nɔ yí wǎn nú xógbé e ma sɔgbé ă le é alò ee nɔ dɔn me le é à?
6. A ka nɔ kpɔ́n hwiɔ́éé dó mɔ́ gbétɔ́ ayijlɔ́lɔ́ dé à?
7. A sixu ɔ́ ɔ́ emi gbé wǎn nú nũnyanyawiwa à?
8. A nɔ dó adingban nú me le bo na dó dó xomesin nú ye ă à?
9. A ka lin ɔ́ é sɔgbé ɔ́ è ni sɔnũ bo na dɔn me le bɔ agbaza towe na dɔn me à?
10. A nɔ wà nũ ɔ́agbe le bo na dó mɔ́ we we à?

JEZU: FÍFÁNƆ (Matie 5:9)

FÍFÁNƆ: ETE KA NYƆ?

Nú xwè mɔkpan ɔ, sunví kpatagan tɔn ɔaxó dé nɔ b'acó nú Sinsenɔ Jiji tɔn e dò Beteleyemu é sín ta. Gbè ɔokpo ɔ, dò xwè 1800 le me d'ayí ɔ, Sinsen Katolika Hlɔma tɔn e nɔ má xɔ ɔ sín akpáxwé dé xá Sinsen Ɖɔɔɔksi Gleki tɔn dé é wá gbeta ɔ kɔn bo na dè sunví kpatagan tɔn ɔ sín ayikúngban jí, bo na sɔ sunví yedɛsunɔ tɔn dó ɔyɔ na. Amɔ, Sinsen Orthodoxe Grèce tɔn gbé ɔ emi kún na yí gbè nú ye ó. Russie we nɔ gudo nú Sinsen Ɖɔɔɔksi Grèce tɔn bɔ France nɔ gudo nú Sinsen Katolika Hlɔma tɔn, amɔ, Turquie we dò ace kpa we tawun dò Palestine hwenenu. Hwenu e Turquie dò Sinsen Katolika Hlɔma Tɔn sín akpá é ɔ, Russie jla ahwan xá Turquie. Tlolo jɛn France kpo Angleterre kpo bló tuto xá Turquie bo fun ahwan e tan nɔ yɔ ɔ Ahwan Crimée tɔn é. É nɔ ayí nú xwè atɔn jɛji, bésín 1853 jɛ 1856. Hwenu e ahwan ene fó é ɔ, sunví ɔ jete.

É nyí nũkiko ɔ dò fí e è jì Fífá sín Axɔsu ɔ dè é ɔesu ɔ, ɔjbla nyí ahwan kpo ahwan kpo we nɔ tɔn hwebɔnu à cé? Enyi fɔtɔo-xwlémetɔ televizion tɔn le kplá mɔ yí Beteleyemu dò Natáaxwe sín hwenu ɔjbla nyí ɔebũ ɔ, mɔ na mɔ sɔja e hen ahwanfunnú le é bɔ ye na dò me e kplé bo na sèn Fífá sín Axɔsu ɔ le é kpɔn we.

È lin ɔ dò tan gbɛtɔ le tɔn bɔ me ɔ, tan e è wlan le é sín akpáxwé tantɔn dò kanweko jí jɛn è sixu ɔ ɔ fífá sín hwenu we. Dò xwè kanweko 32 e wá yí le é me ɔ, fífá tɔn nú xwè 300 ă. Hwenuxó-wlantɔ le ɔ nú mɔ ɔ dò xwè 300 e wá yí le é vlame ɔ, ahwan 286 we è fun dò Elɔpu keɔɔ.

Dò xwè kanweko 20gɔ ɔ me ɔ, ganvɔ xɔmegbovɔ ɔ j'ayí dò Zănzănhweji Elɔpu tɔn. Nú xwè mɔkpan ɔ, é cí ɔ fífá me we ye nɔ dò yedéé tentin ɔhun. Amɔ, ee è dè ye sín acekpikpa Soviétique e dò ace kpa dó ye jí we é glɔ dɔn é ɔ, akɔta vovo le lévɔ jɛ xomesin kpo wangbenúme kpo xóxó ɔ jí, bɔ mehuhu yedéé tɔn le lé ye yedéé hu jí yɔyɔ. Nũgbó ɔ, gbɛtɔ léé, ɔ ɔɔokponɔ ɔ, yè nɔ nɔ kpɔ ganjí ă. Hwedɔxɔsa mɔtɔn le nɔ gɔ hwedɔxɔsa mɔtɔn le me, bɔ ye nɔ yí hwedɔxɔsa bo nɔ ba me e na dɛɔ gbemanɔkpɔ e dò ye tentin le é. Mɔ nɔ fun ahwan bo nɔ lé jɛ jle ɔ jí. Mɔ nɔ gbé wăn nú mɔdée. Mɔ nɔ hen mɔdée gblé. Mɔdɔkponɔ ɔ, é nɔ vewũ nú mɔ bɔ mɔ na nɔ bũ bo lé nɔ fífá me xá mɔdée.

Epicetus e nyí tame-núkplɔnmetɔ xwè kanweko nukɔntɔn ɔ tɔn dé é wlan nũ dó .*Akɔta Hlɔma tɔn*-fífá Hlɔma tɔn e dò gbè e me è ko kplɔn nũ me dè é me hwenenu, bɔ Sezáa nɔ jlá ajɔ tɔn é - "Axɔsu ɔ sixu na fífá sín ahwan e dò ayikungban jí kpo xù jí kpo é me có, é sixu na fífá sín jlɔ nyanya, aluwe kpo nukúnkén kpo me ă.

Nú me gègè ɔ, fífá ɔ, "hwegbe ma dó ă" kpowun we. Nú ahwan ma ɔ ă ɔ, mɔ nɔ ɔ gbe ɔ ɔ fífá me; alò enyi mɔ ma dò ahwan fun xá nɔzo mɔtɔn le we ă ɔ, mɔ dò fífá nɔzo mɔtɔn le tɔn. Amɔ, fífá e dò wemafo le me é hugăn mɔ tawun. Dò Alenuwema Xóxó ɔ me ɔ, fífá we nyí .*Shalomtin*me tɔn we nyí "bũ, nũ bɔ mlémlé, gbézán sín bũninɔ." Dò Alenuwema Yɔyɔ ɔ me ɔ, xókwín Glekigbe tɔn e è nɔ zán nú fífá é we nyí .*airentin*me tɔn we nyí "xome .

well-being." Nù è sù ye bí kplé ɔ, è sixu tinme fifá ɔ é nyí "fifá e dò ayi me é, é na bo tle nyí dò xesi alò adlà j'ayí me dò wèxo ɔ." Bo na dó ɔu viví fifá tɔn ɔ, è dó na nɔ bú xá Mawu, meɔdesunɔ kpo me ɔevo le kpo.

É dò taji ɔ é ni tuùn ɔ fifá e dò Biblu me é dó linlin hwesɔke me tɔn. É nyí ahwanfunfun te ɔiɔ kpowun we á, loɔ, ahwankpá le búninɔ we. É nyí ɔ é ni ma nɔ xò hun dò ví le nukɔn ó keɔe we á, loɔ, è ni je wanyiyi dó nú meɔée jí we. É nyí hɔn le súsú kpowun we bo na dó sù zǐngídi e dò ali ɔ jí é á, loɔ, fifá ayi me tɔn e dò gbigbɔ towe me é ɔiɔ we, enyi hwinyanhwinyan lelé dó we ɔ ne. Fifá nugbò ɔ nɔ wá hwenu e xóntɔn zunzun dò hwi kpo Mawu kpo, me ɔevo le kpo hwiɔdesunɔ kpo tentin é.

Hwenu e wanyiyi nɔ ɔyɔ wangbenúme é jen fifá jɔ fifá nɔ tɔn. Fifákantɔ ɔ we nyí me e nɔ w'azɔ bo nɔ sù wanyiyi kpo búninɔ kpo dó ɔyɔ wangbenúme kpo jlejininɔ kpo é.

JEZU NYI KPONDÉWÚ FIFÁ BIBA MɔN MĪTɔN .

Ɖibla nyí xójlawema le bí sín xota ayihɔngbe ayihɔngbe tɔn le nɔ ɔ xó dó ahwan, dakaxixo, dakaxixo kpo wangbenume kpo wu. Ɖò hwinyanhwinyan kpo jlejininɔ kpo mɔhun le tentin ɔ, é ka sixu nyí ɔ fí e è nɔ gbɔje ɔ bo nɔ cí xwii é ɔ, fifá kpo vivo kpo, ayijayí, palaɔisi jɔ palaɔisi ɔ dò ayikúngban jí fí à? Fí mɔhun tɔn nugbò, bɔ nú e nyó hú m'ó é we nyí ɔ me bí sixu yí fine. Ten éné ɔ, Klísu me we bɔ me e dó fifá éné ɔ ayí ɔ, Jezu ɔésú we. Nugbò ɔ, Jezu we nyí fifá mĭtɔn. Ɖò gbè elɔ e me ahwan dò nú dɔn we é me ɔ, Mawu sé afɔsɔdótetɔ éɔdesunɔ tɔn e è nɔ mɔ é dó, bo na dó "fifá dò ayikúngban jí, jìlò ɔagbe nú gbetɔ le."

Ezayíi ɔ ɔ'ayí dó Jezu wú ɔ: "È jì Vĩ ɔokpó nú mĩ, bɔ è ná Vĩ sunnu ɔokpó mĩ, bɔ acekpikpa ɔ ná ɔ abɔta tɔn jí. È ná nɔ ylɔ e ɔ Nũjíwũ, Wèɔdexámetɔ, Mawu Nũbíwúkpetɔ, Tɔ Mavɔmavɔ, Fifá Axɔsú. Bé sín hwenénu ɔ, kanɔodonũwu Mawu Mavɔmavɔ Nũbíwúkpetɔ ɔ tɔn ná bló m'ákáká sɔyi." (Ezayíi 9:6, 7)

Enɔ nɔ d'alɔ mĩ bɔ mĩ nɔ mɔ nukúnnú je tito ɔaxó e Mawu dó bo na bló bɔ fifá na tɔn dò gbetɔ le tentin dò ayikúngban jí fí é wu. È nɔ ylɔ tito Mawu tɔn ɔ "Nũbudo" kpo "Linlin Mawu Tɔn Mavɔmavɔ" kpo. É nyí ɔ é ni wà nú ɔevo ze è ni dɔn gbetɔ alɔkpa le bí dó bú dò fifá, wanyiyi kpo hwejijɔ kpo sín axɔsuɔuto ɔ me gbɔn Jezu Klisu Axɔsu ɔ gblame á. Ezayíi 11:1-10 ɔ xó dó axɔsuɔuto enɔ wu xwè 650 je nukɔn nú hwenu e è dó ayí é. É zán xógbɔ wuntun tɔn le: "... Hlaví ɔ lɔ na nɔ lengbɔví ɔ gón... nyibu ɔ kpo xeví ɔ kpo na nɔ ɔu nú; ví yetɔn le na mlɔ ayí dó kpɔ... Ye na wà nú dó me wu á, ye na hen nú gblé dó me wu dò só míme ce ɔ bí jí á, dó ayikúngban ɔ na gó nú nũnywe Mawu Mavɔmavɔ tɔn kpo jɔwamɔ kpo, bɔ é na cyɔn alɔ jĩ tɔn lee sin nɔ jló gbɔn é ". ɔu yedée le nɔ huzu nũɔogbe e ma nɔ wà nú dó me wu á, bo nɔ yí wǎn nú me le é. A ka mɔ lee fifá nũgbɔ ɔ sixu tɔn hwenu e gbetɔ le tuùn Aklunɔ é keɔe gbɔn é à? Fí e "Jezu, Fifá Axɔsu" ɔ byɔ ɔ é ne, nú e wu é dò taji tawun ɔ mĩ ni tuùn Klisu kpo gbezán tɔn kpo é ne.

Efezinu le 2:11-16 xlé lee Jezu nyí fifákantɔ ɔaxó ɔ gbɔn é. Xà akpáxwé é ló bó kpón lě e é sù kún dó nú kentɔ e klán Jwifu léɔ kpódó me e ma nyí Jwifu á léɔ kpó, bɔ yě nyí agbaza ɔokpó ɔ gbɔn é. Nũ e Jezu wà dó kentɔ jɔwamɔ tɔn enɔ le wu é jiwũ tawun. Me e dó aca vovo, gbè vovo, akɔta vovo, sinsen vovo, aca vovo, kpo nú ɔevo le kpo, bo dó tan xwè kanweko mɔkpan tɔn bɔ ahwan gó nú ahwan gudo é - Jezu bló bɔ ye huzu nɔví vívéná. Nũ e é nɔ zán dó bló bɔ fifá nɔ je é we nyí akluzu Kalvari tɔn. Jezu dò zɔnlin ɔi we dò nũmimɔ ɔ me .

gbɔn gbetótló mɛ. Ðò nukɔn tɔn ɔ, nǔ lɛ bǐ kú bo cí kólu ɔphun. Amɔ̃, é nɔ zɔn bo fí ɔbǔ e é nɔ gbɔn é ɔ, é nɔ jó wanyiyi, fífá kpo bǔninɔ kpo dó. Gbetótló ɔ nɔ wá gbɛ bo nɔ huzu jikpá ɔkpeɔkpe e mɛ atín lɛ ɔ̀ é ɔ̀: xeví lɛ nɔ ɔ̀ han ji wɛ, flowa lɛ nɔ ɔ̀ jiji wɛ, sin nɔ ɔ̀ sisa wɛ, bo gbɛhan lɛ nɔ ɔ̀ amamú jí. Nugbǔ ɔ, nǔ e Jezu wà é nɛ péé, amɔ̃, ɔ̀ gbigbo lixo.

Jezu kplasiɔnu hwehutɔ nyanya hugǎn ɔ, ɔ̀'ab gudunɔ nyanya hugǎn ɔ wu, slá wǔ nú agaletɔ e nyla hú mɛ bǐ é, kplá gbetɔ alɔkpa lɛ bǐ, bo xò ye kplé dó xwédo Mawu tɔn ɔkpeɔkpe ɔkpo mɛ. É sú akwɛ ɔaxó ɔ̀ é ɔ̀, é ka mɔ ɔ̀ azɔ̃ e emi wà bo nyí fífá ɔ̀ é wɛ nyí nǔ taji hugǎn ɔ̀ gbɛzán emitɔn mɛ.

WEMA ÐOHUN MEÐEÐO

Fífázɔwatɔ sín azɔ̃ wɛ nyí ɔ̀ é ni bló bo gbetɔ lɛ na nɔ bǔ xá Mawu, bo na lé bló bo gbetɔ ɔ̀ devo lɛ na nɔ bǔ, bo na lé bló bo yeɔsunɔ na nɔ bǔ. Hwenu e Jezu ɔ̀ xó ene lɛ é ɔ, gbɛ ɔ klán. Akɔta ɔ̀ gbé wǎn nú akɔta ɔ̀ devo lɛ, akɔta ɔ̀ gbé wǎn nú akɔta ɔ̀ devo lɛ, bo mɛ e ɔ̀ sinsen ɔ̀ é mɛ lɛ é gbé wǎn nú sinsen ɔ̀ devo lɛ. Kpɔndéwú ene tɔn ɔkpo wɛ nyí lee nǔ nɔ cí nú Jwifu lɛ kpo Kosi lɛ kpo é. Nya Jwifu ɔ̀ dókú nú Mawu ɔ̀ é kún nyí Kosi, kannumɔ, alǔ nyɔnu ó. É gbé wǎn nú Samalínu e nyí akɔta vɔɔ́wɛ lɛ é, bo tɛ ɔ̀ zɔnlin nú kilometlu mɔkpan bo na dó nyí alɔ nú nǔ e é na wà lɛ é.

Égbé ɔ, yovo lɛ kpo mɛ wiwi lɛ kpo, ɔ̀kunɔ lɛ kpo wamamɔnɔ lɛ kpo, mɛ e kplɔn nǔ lɛ é kpo mɛ e ma tuùn wema ǎ lɛ é kpo, tofɔligbé kpo tofɔligbé kpo, socialiste kpo kapitaliste kpo, mɛɔsúsínínɔ kpo mɛ e nɔ hen nǔ lɛ ɔ̀ te lɛ é kpo, sinsen-núklɔnmetɔ lɛ kpo Jwifu lɛ kpo wɛ. Jijo gbetɔ tɔn ko ɔ̀ ǎ. Klisanwun lɛ ɔ̀ na nyí nǔ e è nɔ zán dó hen fífá wá lɛ é, bo na nɔ wà sinsenzɔ nú tuto Mawu tɔn e na zón bo fífá na tɔn ɔ̀ gbetɔ alɔkpa lɛ bǐ tentin é. É blawu ɔ̀ mɛ e nɔ yl yeɔ́e ɔ̀ Klisanwun lɛ é ɔ̀ é lɛ nɔ dó fífá kàn ǎ, loɔ, ye nɔ dó gbemanɔkpó kpo kínlán kpo hwehwe. Winnya ɔ̀ na hu mǐ bǐ dó ninɔmɛ ene e gbɔn vo tawun nú axɔsuɔtu Klisu tɔn sín nukɔnyiyi é wu. Mi nú mǐ ni sɔ gbɛzán mǐtɔn jó nú fífá ɔ̀ é. Mɔ̃ mɛ ɔ, mǐ ná nyí Mawu ví.

Zǎn e mɛ Judasi sà e hwenu e Jezu xɔɔ́ sɛ́dó Tɔ́ ɔ̀ dó ɔ̀agbe nú ahwanvú tɔn lɛ́e ɔ, é byɔ ɔ̀: "Yě bǐ ní nyí ɔ̀kpó, lɛ e hwi Tɔ́ ce ɔ̀ nyɛ mɛ, bo nyɛ ɔ̀ hwi mɛ gbɔn é; bónú yě lɔ ná nyí ɔ̀kpó ɔ̀ mǐ mɛ, bónú gbɛ ɔ̀ ná ɔ̀ nǔ ɔ̀ hwi wɛ sɛ̀ mǐ dó" (Jaan 17:21). É ɔ̀ mɔ̃ ɔ̀, égbé ɔ, enyi nǔmadítɔ lɛ ɔ̀ sinsen vovo lɛ kpón wɛ, bo ɔ̀kpo ɔ̀kpo ɔ̀ ɔ̀ ɔ̀ wɛ ɔ̀ emi ɔ̀ Jezu xwedó wɛ ɔ, é kpaca mɛ ɔ̀ mɛ gègè kún nɔ ɔ̀tótó wen yetɔn ó ǎ. Ninɔmɛ blawu ene ɔ tɛ yi jɛ fí e ma ɔ̀gbɛ ǎ é ɔ̀ "Klisanwun" lɛ hu "Klisanwun" sín tan mɛ. Nǔ éné ɔ̀ kpé! Mɛ e nɔ dɔn fífá wá é nɔ fun ahwan nú fífá, bo nɔ jɛhun dó jí, lobo nɔ lé bló bo fífá nɔ tɔn, é nɔ nyí mɛklánklán ǎ. Ahwanvu Klisu tɔn lɛ wɛ è sɔ fífá ɔ̀ sín azɔ̃ d'así nú ye; é wɛ nyí ɔ̀ è ni dɔn gbetɔ lɛ dóhwe gbɔ xá yeɔ́e. "Nǔ lɛ bǐ wɛ gosin Mawu gón, bo é bló bo mǐ jɛ hwe gbɔ xá éɔ́e jí gbɔn Jezu Klisu gblamɛ, bo sɔ azɔ̃ e nyí ɔ̀ mǐ ni bló bo mǐ na dóhwe gbɔ xá éɔ́e é d'así nú mǐ. midɛɛ lɛ́e ɔ, mi ná dó hwe gbɔ xá Mawu ɔ̀ Klisu wú, ɔ̀ Mawu sɔ mɛ e ma tunwun hwe ɔ̀bǔ ǎ é dó ɔ̀ hwehuhu nú mǐ, bónú mǐ ná húzú hwejjɔnɔ Mawu tɔn ɔ̀ bo bǔ tɔn mɛ" (2 Kɔlentinu lɛ́e 5:18-20).

Fífá-hentɔ nyínyí sín tinmɛ wɛ nyí ɔ̀ è ni jla wɛɔagbe ɔ, bo jla wɛɔagbe e kúnkplá wanyiyi Mawu tɔn kpo hwɛɔkɛ mɛ gbɔn ɔ̀sisa Jezu Klisu tɔn gblamɛ é kpo. Nǔ e è na wà dó ɔ̀ ɔ̀ hwegbɛ xwédo tɔn lɛ, hwegbɛ akɔta lɛ tɔn,

bo ahwanfunfun toví lée tɔn wɛ nyí wɛndagbe ɔ. Mɛ wè nɔ wá dɔ bú xá Mawu hwenu e ye dɔ bú xá yedée é kɛɛ. Fífá nɔ tɔn sín toxódíɔ sín gbɛta lɛ, tuto akwezinzan tɔn lɛ, asya tò tɔn lɛ, alɔ Kplékplé Akota lɛ tɔn mɛ á. Jezu wɛ nyí Mɛ e nɔ hen fífá wá é (Jaan 14:27). Azɔ mĩtɔn wɛ nyí dɔ mĩ ni fúnfún fífá e Jezu nɔ na mɛ é kpé. Azɔ éné ɔ, mĩ bí wɛ.

Lee Jezu sɔ gbe éɛsuno tɔn jó nú fífá dídó gbɔn é ɔ, mĩ lɔ dɔ na sɔ gbezán mĩtɔn jó nú fífá dídó dɔ gbè ɔ mɛ, amɔ, fífá e nyí nũgbo bo na nɔ ayí kaka sɔyi é, gbɛtɔ lɛ wɛ è bló bo ye je kpó xá Mawu gbɔn Jezu Klisu jí.

MEDÉE KPɔN KPɔN .:

Mi na xósin nú nũkanbyɔ elb lɛ bo na dɔ jlé fífá hwiɛsuno tɔn: 1. A ka dɔ fífá mɛ xá Mawu à?

2. A ka dɔ fífá mɛ xá hwiɛée à?

3. A nɔ nɔ fífá mɛ xá nɔzo towe à?

4. A nɔ d'alb dɔ sinsen-nũkplɔnmɛ - sinsen-nũkplɔnmɛ dɛ mɛ alɔ nɔ sɔ é dɔ nukɔn à?

5. A ka ko má wɛndagbe ɔ xá medé dɔ azɔn gudogudo tɔn elb lɛ mɛ à?

6. Mɛ e dɔ ahwan fun wɛ lɛ é kpinkɔn nɔ vívɔ nú wɛ à?

7. Nú medé sin xomɛ dɔ wɛ ɔ, a nɔ dɔ xó xá é bo nɔ tenkɔn bo nɔ dɛɛ tagba ɔ à?

8. Enyi a tén kpɔn bo na d'alb mɛ e dɔ jlɛ dɔ wɛ lɛ é ɔ, a ka nɔ dɔ xó dɔ Klisu jí nú ye à?

9. A ka nɔ dɛ afɔ nukɔntɔn ɔ dɔ dɛɛ tagba lɛ à?

10. A ka ko d'alb medé bo é mɔ fífá e Klisu nɔ mɔ é kpɔn à?

WEMATÁN 8gɔ ɔ

JEZU: GBEJINɔ (Matie 5:10)

Gbejinɔ: Ete ka nyí?

Hwenu e mɛ ɔ dɔ tagba gbɛmɛ tɔn lɛ mɔ wɛ é wɛ jijo medé tɔn tawun ɔ nɔ je wɛ tawun. Hwenu e nũ lɛ bí nɔ vívɔ bo nɔ bɔkun, bɔ xomesin, zunzun kpo nũglɔlɔ kpo ma dɔ fine á é ɔ, é nɔ vɛwũ tawun bɔ è na nyí mɛ dagbe bo lé nyó xomɛ, dɔ suúlu bo lé yí gbè nú nũ á. Amɔ, dɔ yadonume, wuvɛsexáme, azɔn, xómɔɔɔdómɛwu kpo mɛgbégbé kpo tentin ɔ, gbɛtɔ sín sinmɛ nũgbo ɔ nɔ tɔn dɔ wɛxo. Hwenu ene lɛ mɛ wɛ medé lɛ nɔ tɔn weziza dɔhun dɔ ablu mɛ bo mɛ dɛvo lɛ nɔ xò nũ dɔ ablu ene mɛ kpowun. Hwenu ene lɛ mɛ wɛ medé lɛ nɔ jó gbè bo mɛ dɛvo lɛ nɔ kpó dɔ yiyi wɛ.

Enyi a jó nũ lɛ bí dɔ bo xwedó Jezu, bo tén kpɔn bo d'alb mɛ dɛvo lɛ kɛɛ, bo sɔ hwiɛée jó nú Mawu bí mlémlé, bo ka wá hen nũ dɔxó dɛ bú ɔ, a sixu lin dɔ: "Nũ dagbe te ka dɔ Mawu sinsen mɛ? É ka xɔ akwe dɔ è ni tén kpɔn bo nyí gbɛtɔ dagbe à?" alɔ "Gbè ce nyó hũ d'ayí tɔn cobɔ un sɔ jó nú Mawu." Amɔ, enyi linlin mɔhun lɛ j'ayí nú wɛ ɔ, ete ka hwedó wɛ? Nũ elb wɛ kpowun: A dɔ nũɔɔdɔ alɔ jidɛ dɔ Mawu kpo akpá tɔn lɛ kpo wu á. Nũgbo ɔ wɛ nyí dɔ Mawu d'akpá rosée jikpá dɛ tɔn nú mĩ gbɛdɛ á. É nyó wà ɔ, akpá e é dɔ é kɛɛ wɛ nyí dɔ emi na nɔ kpó xá mĩ hwebĩnu bo na na mĩ hlɔnhlɔn, bɔ enyi mĩ nɔ gbeji kaka je kú ɔ, mĩ na mɔ ajɔ e ze dlɔ e mĩ nɔ kú lɛ é wu é. Amɔ, é byɔ gbejinɔ cobɔ è na yí .

ajɔ enɛ. Jijo e mĩ dɔ na dɔ dɔ gbezán mĩtɔn me é we nyí gbejininɔ nú Mawu, nú Klisu kpo nú e mĩdɛsuno kudeji na le é kpo.

"Nũ nyɔ nú me e è nɔ dɔ ya nú yě dɔ nũjɔjɔwiwa wú léɛ, dɔ axɔsúɔuto séxwé tɔn nyí yětɔn. Nũ nyɔ nú mi hwenu e yě ná zun mi, bó ná dɔ ya nú mi, bó ná dɔ xó nyanya tenme tenme dɔ mi wú dɔ nye wútu é. 5:10 me). Gbezán alɔkpa e è mɔ dɔ fí é, dɔ lee meɔé nɔ wà nú gbɔn hwenu e è dɔ ya dɔ n'í we é me kpo awǎjije kpo é we nyí gbejininɔ alɔ nũɔiɔi nú akpá Mawu tɔn le.

JEZU NYI KPɔNDÉWÓ GÚNININIZIN MĨTɔN .

Jezu Klisu we nyí kpɔndéwú ɔagbe hugǎn gbejininɔ tɔn mĩtɔn. Satáan da gǎ tɔn e myɔ hugǎn é dɔ Jezu. Kentɔ tɔn le ba na hu i. Sinsengán le dóhwe agɔ ε. Togun tɔn ɔesu gbé ε. É tle sixú ɔɔ "Axɔsú léɛ dɔ do, bɔ xe e nɔ zɔn jĩ léɛ dɔ adɔ, lo ɔ, nye Gbetóví ɔ dɔ fí e é ná sɔ ta dɔ é ǎ." Xó e dɔ Ezayíi 53:1-12 me le é tinme wuvě e mɔ we é dè le é: "... Δεκρε ɔebũ dè bɔ mĩ na jló n'í ǎ ... Gbetɔ le nɔ gbé wǎn n'í, bo nɔ lé gbé ε ... É nɔ gbé wǎn n'í, bɔ mĩ nɔ dɔ sísí n'í ǎ ... É hen aluwe mĩtɔn le bo hen aluwe mĩtɔn le yì ... è xò mĩ, è xò è ... è xò ... è xò ... è xò ... me gbɛɔe le sin to ..."

Lin tame dɔ lee è doya n'í gbɔn é jí, bo gbé wǎn n'í, bo lé sɔ ε dɔ akluzu jí hwenu e a dɔ xó elɔ le xà we dɔ Ezayíi 50:6,7 me é "Un sɔ akɔn ce jó nú me e xò mì le é, bo sɔ atán ce jó nú me e xò atán ce le é; A ka sixu je lee meɔé sixu xò daka me wu tawun, bo ka kpó dɔ jidɛ dɔ dɔ Mawu wu we gbɔn é mɔ jí à? Jezu bló mɔ. Mĩ sixu lé wà mɔ, gbɔn fénú wanyiyinɔ Mawu tɔn gblame, enyi mĩ té dɔ nũɔiɔi mĩtɔn wu ɔ ne.

Jezu nyí me e ma dɔ hɔnhɔn ǎ é alɔ me e ma dɔ abcyɔnmeji ǎ é ǎ. É ko ɔe wuntun kpó nũdábaɔa kpó xlé me bí, bónú yě ná mɔ hlɔnhlɔn tɔn. É wá jiya ɔo ten mĩtɔn me bɔ é sɔ akɔn tɔn jó nú me nyanya léɛ sín hwĩ, bó sɔ nukúnme tɔn jó nú zunzun sín tún kpódó adakaxixo sín alɔ kpó. Winnya hu Mawu Ví ɔ dɔ winnya e é dè é wu ǎ. Mĩ sixu mɔ lee gbejininɔ cá kàn tawun xá yadonume gbɔn é dɔ nú ene le bí me. Dò è tle dɔ ya dɔ n'í we wutu ɔ, é kánɔje bo na wà azɔ e è sɔ d'así n'í é kaka je vivɔnu. Dò nú le bí me ɔ, Jezu kpó dɔ gbejininɔ nú Tɔ tɔn we bɔ mɔ me ɔ, Tɔ ɔ ɔ dɔ dɔ wũ tɔn ɔ "Vĩ ce vívéná we nyí me elɔ, bɔ xome hun mì tawun. Mi ɔtótó è!" (Matie 17:5)

Ee è wlí Jezu bo doya n'í é ɔ, é lɛkɔ ǎ. Xɔntɔn tɔn vívé le jó è dɔ, bɔ é sɔ lɛkɔ ǎ. É ka xɔ akwe ɔɔ mĩ ni jó mĩɔéé dɔ nú Klisu à? Xósin ɔ we nyí "Een!" Mĩ sixu nyí gǎnmaɔó bo lé dɔ gǎnmaɔó có Jezu ka nɔ gbeji nú me e jló na xwedó è le é. Gbe éló sín aluwe léɛ sixú jlé dɔ susu ɔɔgudo tɔn e Mawu ná ná me e nɔ gbejí n'í léɛ é wú ǎ.

WEMA ɔɔHUN MEɔEɔɔ

Yadonume sixu wá gbɔn alɔkpa vovo le me dɔ égbé. É sixu nyí dakaxixo, me e nɔ gbé me le é, me e nɔ gbé nú nú me é, mekiko alɔ nũɔokan alɔ gbɛɔuɔu sín ɔiɔekpo. Dò sinsen nukɔntɔn ɔ me ɔ, é nɔ syen hú mɔ tawun. Klisanwun gègè hen nú e ye dɔ le é bí bú. Eblée le 10:32-34 kplón nú me tawun dɔ xota ene jí: "Amɔ, mi flín azǎn xóxó le hwenu e mi mɔ weziza é ɔ, mi ɔe dɔ wuvě ɔaxó ɔaxó le nu: hwenu e mi dɔ zunzun we é kpo wuvě e mɔ we mi dè le é kpo nyí nú e è nɔ kpɔn é ɔé é;

mi yí gbe nú dɔkun mitɔn léé kpó xomehunhun kpó, dó mi tunwun ɔɔ mi dó dɔkun ɔɔgbe hú mɔ, bó ná nɔ ayí káká sɔyi ɔɔ séxwé. Éné ɔ wú ɔ, mi ma jó jidiɔe e mi dó ɔ dó ó, dó aɔɔ tɔn ɔɔxó wé d'é mé. Dó mi dó hudu didé tɔn, bo na wà jlǒ Mawu tɔn gudo ɔ, mi na nɔ akpá e é dó nú mi é yí: 'É kpò hwenu kpedé, bɔ mé e dó na wá é na wá, bo na nɔte ă. Din ɔ, mé e nyí hwejjɔnɔ ɔ ná nɔ gbe dó nǔdidi wú; lo ɔ, nú medé lé kɔ ɔ, xomé nɔ hun mì dó wǔ tɔn ă.' Lo ɔ, mǐdɛɛ léé ɔ, mǐ nyí mé e nɔ lé kɔ yi gǔdo, bó nó dɔn léé tɔn ă;

È wlí yě dó gankpá mé. Sɔja Hlɔma tɔn lé na sá gudó dó dé lé wu, bo na bla ye dó atínkpo lé jí, lobo na dó zo gbede gbede bonu ye na kón dò jikpá axɔsu Néron tɔn lé mé. È bé dé lé dó ati ɔɔxó ɔɔxó e mé dan aɔɔnɔ dè lé é mé, è bé ye nyí dó kinikinido mé, alǒ sɔ lé tlú ye dó wè. Mé afatón mɔkpan kú bo yí gbè ɔɔ "Jezu wé nyí Aklunɔ ce!" Ye nɔ gbeji dò yadonume lé hwenu.

Hwenu e è dò ya dó nú wé wé é ɔ, ali ɔɔgbe gegě nu wé a sixu wà nǔ dè:

1. Hwedelenu ɔ, é nɔ nɔɔ ɔɔ è ni dɔi zɔnlin kpowun. Jezu wà mɔ (Mat. 12:14, 15).
2. É jexa hwebǐnu ɔɔ è ni wà ɔɔgbe (Mésédó 5:28, 29, 40-42).
3. Ma ba hlɔn gbedé ó (Hlɔmanu lé 12:19).
4. Nɔ dó linlin ɔɔgbe bo nɔ wà ɔɔgbe nú kentó towe lé (Hlɔmanu lé 12:20).
5. Kpò dò nǔjɔɔwɔwiwa sín ali jí zɔnlin dɔi wé, bo dò jlǒ Mawu tɔn wà wé. "Mi nɔ gbeji kaka je kú" (Nǔdɛxléme 3:10).
6. Mi tunwun ɔɔ Mawu ná sù aɔɔ mi (Matié 5:10-12).

MEDÉE KPɔN KPɔN .:

Nɔ na xósin nú nǔkanbyɔ elɔ lé bo na dó jlé bǎ e mé hwiɔesunɔ nɔ gbeji dó é:

1. È ka ko doya nú wé dó Klisanwun e a nyí é wu kpón bɔ a wà nǔ gbɔn nǔ hlún ɔɔ kpo nǔ hlún ɔɔ kpo gblame à?
2. A nɔ gbé ɔɔ emi kún na má Klisu xá mé ɔɔveo lé ó, dó a nɔ dɔi xesi ɔɔ mé lé na ko emi à?
3. A nɔ xoɔe dó kentó towe lé tame à?
4. Mé ɔɔveo lé ka nɔ mɔ wé dó mɔ mé ɔɔgbe dé alǒ mé nyanya dé, mé e nɔ dó nukún nǔ ɔɔgbe lé é alǒ mé e nɔ dó nukún nǔ nyanya lé é à?
5. A ka nɔ jó nǔ ɔɔgbe dé lé wiwa dó hwenu e mé ɔɔveo lé ma yí gbè nú nǔ e a nɔ wà é ă alǒ ma nɔ kpón ye dó mɔ nǔjɔnǔ ă é à?
6. A ka mɔ ɔɔ emi jló na ba hlɔn mé e dò ya dó nú emi wé lé é à?
7. Nǔ e wu yadonumétó towe lé sixu huzu .

Klisanwun le bo yí hwɛngán nɔ zón bo a nɔ dɔ awǎjije à?

8. Winnya ka nɔ hu we dɔ a gbɔn vo nú gbè ɔ à?

9. A ka nɔ lin kpón dɔ nǎagɔwaxáme e a nɔ mɔ é kún nɔ dɔ ayi me nú Mawu ó à?

10. A ka sixu yí wǎn nú me e ma yí wǎn nú we ǎ le é à?

XOTA

Nǔgbo e gónɡón hugǎn bo Biblu dɛxlé é dɔkpo we nyí dɔ Jezu Nazalɛti tɔn e è jì dɔ Beteleyemu dɔ xwè 2 000 dɛ é nyí Mawu nugbɔ, bo ka lé nyí mǎ nugbɔ! Hwenu e è jì i ɔ, dɔɔvi dɛ we e jì bo wensagun e jla xo tɔn ɔ dɔ e na nɔ yɔ ɛ dɔ Emanuweli, tinme tɔn we nyi "Mawu dɔ mi me". È wlan dɔ gbeme yi yi tɔn wu dɔ: " Dò bǐbéme ɔ, Xó ɔ ko tǐn, bo Xó ɔ dɔ Mawu gón, bo Xó ɔ nyí Mawu ... Xó ɔ huzu gbɛtɔ, bo nɔ mǐ tentin, bo mǐ mɔ susu tɔn, susu Vídokponɔ Tɔ ɔ tɔn dɔhun, bo gó nú fénu kpo nǔgbo kpo." (1 Jaan 1:1, 14) Hwenu e Filipu kanby'e dɔ "Aklunɔ, xɛ mi Tɔ ɔ" ɔ, Jezu yi gbe n'i dɔ: "Un ko nɔ mi gɔn kaka je hwenu, bo a ma ka tuwun mi ǎ, Filipu? Me e mɔ mi ɔ ko mɔ Tɔ ɔ." Nugbɔ ɔ, mǐ tuùn ninɔme mǐtɔn e ma syen ɔmǎ ǎ, bo lé sɔ mǐdée hwe é, dɔ mǐ nyí gbɛtɔ wutu, amǎ, Mawu kpón mǐ dɔ mɔ me e ɔ akwe tawun é dɛ, bo é wá ba mǐ kpón! A jló ná mɔ Mawu we a? Kpón Jezu! Jezu we nyí Mawu e wá nɔ kpɔ xá mǐ dɔ ali e ɔgbe tawun bo nɔ dɔ gbɔ nú mǐ é nu é.

Jezu ka yi. É sixú nyí dɔ Mawu kpó dɔ kpɔ xá mǐ we a? Xósin Biblu tɔn ɔ dɔ wen - Eɛn! Amǎ, nǛ é ka nyí gbɔn? Yesinsen tɔn jí we é nɔ gbɔn. Dòtó xó Jezu tɔn e dɔ Jaan 14 me é: "Un na savo nú Tɔ ɔ, bo é na na Alɔdómetɔ dɛvo mi, bo é na nɔ kpɔ xá mi kaka ɔyi; Yesinsen nǔgbo ɔ tɔn ... mi tuùn i, dɔ é nɔ kpɔ xá mi, bo na nɔ mi me." "Nú medé yí wǎn nú mǐ ɔ, é ná xwedó xó ce, bo Tɔ ce ná yí wǎn n'i, bo mǐ ná wá gɔn tɔn, bó ná nɔ kpɔ xá ɛ."

Nǔ e è na wá gbɛta ɔ kɔn na é nyí nǔ e è ma sixu hɔn nú ǎ é. Mawu Gbɛdɔtɔ mǐtɔn lin tame dɔ mǐ jí ɔmǎ bo é wá ayikúngban jí dɔ gbɛtɔ sín ninɔme me bo na d'ab mǐ. Mǐ nɔ ylɔ ɛ dɔ Jezu Nazalétinu ɔ. É lé kɔ wá jixwé hwenu e é fó azɔ tɔn dɔ fí é có, é ka sé Yesinsen dɔ bonu é na d'ab mǐ. Bo mǎ we égbé ɔ, Mawu Tɔ ɔ, Vɔ ɔ kpódó Yesinsen ɔ kpó jló ná bló xwé yè tɔn dɔ mǐ me. Ye jló na nɔ hwi medesunɔ. Ye nɔ ba dɔ mǐ ni d'ab dɔ gbɛzán yetɔn me.

Gbe Klísu tɔn we nyí gbe e Jezu nɔ é kpódó gbe alɔkpa e mǐ lɔ sixú nɔ gbe kpódó alɔdó tɔn kpó é, nú mǐ jló ɔ. Nú mǐ jló ná zán gbɛ éné ɔ, mǐ dɔ ná kpón ɛ. Xà Eblée le 12:1-2: "... mi kán wezun kpodo suúlu kpo dɔ wezun e è sɔ dɔ te nú mǐ é me, bo kpón Jezu, ee nyí nǔdidi mǐtɔn sín dodónu, bo lé nyí me e nɔ fó é, me e ... dɛ dɔ akluzu jí é..." Jezu bé gbɛ gbigbɔ tɔn e nɔ tón sín mǐ me é bo é na fó. É we nyí Kpóndéwú mǐtɔn e mǐ na xwedó é, Hlɔnhlɔn mǐtɔn hwenu e nǔ cikɔ nú mǐ é, Kplónmetɔ mǐtɔn e nɔ dɔ wusyen lanme nú mǐ é kpo Mehɛngantɔ mǐtɔn e nɔ yí mǐ dɔ ab tɔn me dɔ vivɔnu é kpo.

Lin tame dɔ me e klán gbè xá ɛ le é bǐ kpo akwe nabi e é sú bo na dɔ wá jló Tɔ tɔn tɔn é kpo jí. Kpón lě e Mawu dɛ dɔxó tón gbɔn aklúzu jí, gbɔn yajiji jí, kpódó kú kpó jí é. Nú a lin tame dɔ wuwé towe dɛsu jí, hwɛhuhu e a mɔ é jí, lee è zán we bo xò daka wǎ we gbɔn é, kpo lee é nyla sɔ é kpo jí -é kpaca me dɔ a kún sixu dí xwi xá ó ǎ - ... kpón akluzu ɔ bo mɔ Nya e ye dɛ awu tɔn le bo sɔ dɔ fine bo me bǐ na kpón bo na ko é.

Nú a lin tame dó nǔjɔɔɔwiwa gbeme tɔn le jí, nǔjɔɔwiwa e dɔ kati e è má nú we le é me é jí ɔ, é cí dɔ a dɔ han devo ji we dɔ "medé wà nǔ nyanya nú medé" ... kpɔn akluzu ɔ bo mɔ Me e è xò dɔ nǔnyanyawiwa mɔtɔn le wu é.

Hwenu e a nɔ dɔ xesi dɔ gbe e a ko tuwun ɔ me ɔ, wuve e "è ma ba" a alo wanyiyi towe e è gbe ... kpɔn akluzu ɔ bo mɔ wanyiyi dɔ sisa we sin Me e è gblewu bo gbe e me.

Hwenu e a dɔ xesi dɔ we, hwenu e Mawu dɔ abwe, hwenu e gbe ɔ xo we lele do bo wɔn le kun gɔngɔn ɔ, hwenu e a ko na nu dagbe towe bo dagbe towe ma kpe a ɔ ... kpɔn akluzu ɔ!

Nú agbaza towe dɔ wuvě sè we ɔ, hwe towe le sín hwe nɔ dɔ nukɔn towe tegbe bo a nɔ lin dɔ emi kún sixu yì nukɔn ó bo nɔ jló na jó gbè alò jla nǔ le dɔ ... kpɔn akluzu ɔ! Kpɔn Jezu. É bló mɔ! É dɔ d'ejji! É sixu mɔ nǔ je me lɔmɔ!

A ka flín tan e dɔ xó dó axɔví dɛkpedɛkpe dé wu bo è huzu xeví kpikpo e ma nyó dɛkpe à é dé é à? É na nɔ ninɔme ene me kaka sɔyi, afi nú axɔsi dɛkpedɛkpe dé kí si ní. É nɔ zán azán tɔn le dɔ tɔsisa e me ablu dè é dé me, bo dɔ aluwe me lobo dɔ wuvě sè we. Nukúndi dɔ te è ka dɔ nú medéekannuninɔ? Nukún tɔn daxó le nɔ tɔn, agbaza tɔn nɔ xú, bo nɔ xú, bo nɔ lé xú, agbaza tɔn nɔ dɔ xixo we syensyen bo nu tɔn nɔ dɔ xixo we hwebi nu kpo atán e dɔ sisa we é kpo. Mě ka na jló na kí si ní gbedé? É dɔ wen dɔ é kún nyí axɔsi dɛkpedɛkpe dé ó!

Amɔ, gbè dɔkpo ɔ, axɔvi nyɔnu dé wá tɔsisa ɔ kɔn nugbò. Wanyiyi kpo awájije kpo we gó ayi tɔn me, bo nɔ mɔ dɛkpe dɔ nǔ e Mawu dá le é bí me. É kpɔn xeví kpikpo ɔ có, é ka mɔ dɔ é nyla à. Nǔgbo ɔ, é sɔ ε, bo kpɔn nukún tɔn xóxó e dɔ aluwe me le é me, lobo dó sisó sisó dé dó ta tɔn tɔn. Tlolo tlólo ɔ, è vɔ ε bló bo é huzu axósú dɛkpedɛkpe dé. Ye yí wǎn nú yedée, bo wlí alɔ, lobo nɔ awájije me kaka sɔyi. Nǔgbo ɔ, xexó dé kpowun we ene nyí, amɔ, dɔ gbezán nǔgbo ɔ me ɔ, tan gbezán Klisu tɔn tɔn we. Hwenu e Jezu dɔ ayikúngban jí é ɔ, é dɔ zɔnlin gbɔn Judée, Samalí kpo Galilée kpo bí me bo "kí si nú aglobesé le." É d'ab wu. É kplón nǔ me. É gbɔ azɔn nú me. É huzu ... me e bú le é ... Zacée, tokweyitɔ ɔ dɔhun. É nya ε sín sinsenɔ me, bo dɔ wuntun me e nɔ sà me é dé dɔ tò e me è yí é dé me, bo cá kàn xá nyikɔ "hwehutɔ" ɔ kaka sɔyi, bo é hwe kaka bo é xá sikomótín dé jí bo na dó mɔ Jezu kpedé hwenu e é dɔ yiyi we é. Jezu nɔte dɔ atín ɔ kɔn bo yɔ edee dɔ Zacée sin xwegbe bo dɔ nu hweme bo cobɔ azan ɔ na vɔ ɔ, Jezu ko huzu "toad" kpevi ene ɔ bo huzu axɔvi.

Azɔn mɔkpan we tan ɔ nyí dɔkpo ɔ. Klisu yí me e è nya le é, bo na hlɔnhlɔn me e ma dɔ hlɔnhlɔn à le é, yí wǎn nú me e è ma yí wǎn na à le é, lobo na ali wegɔ ɔ me e ma kpéwú à le é. Nugbò ɔ, nye lɔ nyí xeví kpikpo nyanya dé kaka je hwenu e Jezu kí si nú mì é. Hwi lɔ gbɔn? A jló ná dɔyí hwi dée dó Klísu sín akpajlé me, bó ná nɔ "gbe Klísu tɔn" me à ? Nǔ e jí nǔkplónme éné léé bí jinɔn é né.

Dò Matie 5gɔ ɔ me ɔ, Jezu na mí nǔ e cí dide medesunɔ tɔn dɔhun é. Jijɔ dɛdɛ Klisanwun dɔkpo dɔkpo dɔ na dɔ, bo sixu lé dɔ le é dɛ: medéesóhwe, wuvěsexáme, xomefífá, nǔjɔɔwiwa, nùblawukúnúme, fífá didó, kpo gbejininɔ kpo. Nǔ elɔ nyí wěma dé bo a sixu sɔ nǔ e a jló é alò nǔ e jló we é à. É cí nǔduten buffet dé dɔhun bo tavo jí nǔdudu alɔkpa alɔkpa le gó bo me le nɔ sɔ nǔ e jló ye é kedé à: "Kpɔn, un jló na nyí nùblawukúnúmetó, fífá, kpo xomefífá kpo, amɔ, un yí wǎn nú medéesóhwe, me míme alò hwejijɔn à." Klisanwun dé sín dide dé we nyí ene bí mlémlé. É dɔ à:

"Paul, a na s3 hwiq3ee hwe; Mary, a na m3; Fred, a na nyi hwejjjkn3 bn Anna, a na na gbeji." E ny3 wa 3, Klisanwun dokpo dokpo do na do jji3 ene le bi bn enyi a yi gb3 na bo le w'az3 do kp3 xa we 3, Yesinsen sixu blo bn ye bi na tn do wu we.

Kpon le do nu e mi na wa e kun do taji hugan o, lo3, lee mi nyi gb3n e (jji3 mit3n) ji we e na ted3. Nu nyi m3 do, hwenu e mi nyi gb3t3 dagbe le do xome e 3, mi na wa wa nu e mi do na wa le e. "To nyi" na je nuk3n nu "to blo."

DIN MI WA AZ3 ELO .

Wlan nuk3nyiyi hwiq3esun3 tn do akpaxwe gb3zn Klisanwun tn towe tn ene le me do aklun3zn gblame gudogudo tn le me e sin xo klewun de:

1. Medes3hwe .
2. Wuv3sexame .
3. Xomefifa .
4. Hwejjj3 .
5. N3blawukunume .
6. Meded3o .
7. Fifa dido .
8. Gbejinin3 .

NU3ON3 1: AZ3 DO XOG3 LE .

Az3 e e na wa do xwegbe bo na d'alo we bn a na zn jji3 dedee do gb3zn Jezu Klisu tn me le e de le de:

1. Na kplasi3nu me kwijikwiji, me e e xo daka wu e daxo de.
2. Wa az3 de le do xwe 3 gb3 bn a ma na wa hwehwe a.
3. Dot3 xod3d3kp3 vi kpeni de tn nu ceju 15.
4. S3 nu 10 e me a na ganje Mawu wu de le e do wema ji .
5. Do azan 3 sin viv3nu 3, wlan nu 10 e a wa nyi do do azan ene gb3 le e do wema ji.
6. Enyi a do ayijin3n do k3xota zanme 3, wlan nu 10 e a ma tuun a le e do wema ji.
7. Mi blo nu dagbe dagbe bo ma ln nu mede tuwun gbede do emi we blo o.

8. Byc albdó dò me e tuùn nǔ hú we é gǎn.

9. Ko nu bo kanbyc dɔ, "Ne a de gbɔn?" nú me 10 e a ma tuùn ǎ le é bo dótó xósin yetɔn le ganji.

10. Wlan nǔ e è dɔ dó wǔ we é dé, bo ma tén kpɔn bo jehun dó hwiǎée jí ó.

11. Nɔ jlá ajɔ nú me 5 dò nukún yetɔn me bo ma nɔ dɔn ayi me le tɔn wá hwiǎée jí ó. 12. Kanbyc azɔgbé towe dé alǎ .

xɔntɔn towe bo na dóhwe we dò ali dé nu có, ma yí gbè nú xó e è dɔ dó wǔ we é alǎ tén kpɔn bo jehun dó hwiǎée jí ó,
ze xó e é dɔ é wu dɔ: "É na ce nú we, xɔntɔn ce."

13. Nɔ jinɔn ganxixo dɔkpo jí dò dotóoxwé dé sín xɔ e me è nɔ kpé nukún dó me wu dé é, bo nɔ kpɔn wuvé e mɔ we me e dò fine le é dé é kpowun.

14. Kpɔn xójlawema le, video le kpo hanwema kpo CD e a dó dò xwégbe le é kpo bo dó dǎdee ma jɛxa ǎ le é zo.

15. Nɔ gbé nǔ nú me e a tuùn dɔ é dò nǔ nyanya alǎ nǔ e ma sɔgbé ǎ é dé wà we é alǎ gbé nǔ n'i.

16. Yi me e ma nɔ dó sísí nú me ǎ, bo nɔ dó xomesin nú me é dé gǎn bo kan lee é de gbɔn é byc e, nǔ e sín hudo é dó é, kpo nǔ devo le kpo.

17. Sɔ me e a ko sin xome dó le é sín nyikɔ dó wema jí bo xoǎe dó ye dɔkpo dɔkpo sín nyikɔ jí.

18. Yi ba mexomɔ e dò édɔkpo é dé kpɔn.

19. Yɔ wamamɔnɔ dé wá xwé towe gbè bonu é na dɔ nǔ xá xwédo towe.

20. Sɔ jijo Jezu Klisu tɔn 5 e hwedó we hugǎn dò gbezán towe me le é dó wema jí.

ᐃᐃᐃᐃ 2ᑭ5 ɔ: WEMÁN LE E È Sɔ DÓ LE É

ᐃᐃhan 51:17 "Vǎsánú-xwlémawutɔ Mawu tɔn léé we nyí ayixa e gbadó é, ayixa e gbadó, bó lé vé é; Mawu ce, a ná gbé nǔ éné léé ǎ."

Matie 6:13 . "Mi có miǎée, bó ma wa dɔgbewiwa mitɔn léé dɔ gbetɔ léé nukɔn, bónú yě ná mɔ mi ó. É ma nyí mɔ ǎ ɔ, mi ná mɔ ajɔ dǎbǔ dɔ Tɔ mitɔn e dɔ séxwé ɔ gǎn ǎ."

Matie 9:13 . Lo ɔ, mi yi kplɔn nǔ dó tɔnme e dɔ we un de é wú: 'Nǔbláwǔkúnúme ba we un nɔ ba, é nyí vǎsísá ǎ.' lo ɔ, hwéhutɔ léé yɔ gbé we un wá, nú yě ná lé kɔ sín hwe yǎtɔn léé gúdo."

Matie 9: 35 Éné ɔ gúdo ɔ, Jezu nɔ gbɔn toxo dɔxó léé kpódó gletoxo léé kpó me, bó nɔ dɔ nǔ kplɔn me we dɔ kplɔngbasá Jwifu léé tɔn, bó nɔ dɔ axósúduɔ Mawu tɔn sín Wen ᐃagbe jlá we, bó nɔ dɔ azɔn tenme tenme léé gbɔ nú gbetɔ léé we. 36 Ée é mɔ me léé ɔ, nǔ yǎtɔn blá wǔ n'i, dó nǔ cikɔ nú yě, bɔ yě gba kpé, lǎngbɔ e ma dó nyinyitɔ ǎ léé dɔhun."

Matie 11:11 . "Má dɔ nǔgbó nú mi: dɔ gbetɔ e ji dɔ nyɔnu me léé dǎbǔ hugǎn Jǎan Yehwesinlénúmetɔ ɔ ǎ;

Sín Jään Yehwesinlenúmetó ó hwenu káká wá je din ó, axósúquto séxwé tɔn ó, me léε qo hlŏnhlŏn dó wε;

Matie 12:11 . "Hwenénu ó, Jezu gbɔn jinukúngle me gbɔn gbɔjezán gbe. Xove sin ahwanvú tɔn léε, bɔ yě je jinukún kón jí, bó je qudu jí. 2 Éε Falizyen léε mɔ mɔ́, yě qo n'i qo: "Kpón, nŭ e ahwanvú towe léε gbé qo è nŭ wa qo gbɔjezán gbe ä é wa wε!"

Matie 12: 14 . Éné ó gúdo ó, Falizyen léε tón, bó qo gbě blá wε, bó ná hu i. 15 Éε Jezu se mɔ́, é gosín fíné. Me gégé xwedó e, bɔ é gbɔ azɔn nú yě bŭ."

Matie 13:13 . Gbe éné gbe qokpó ó, Jezu tón sín xwé ó gbe, bó yi jínjón tɔ ó tó. 2 Me gégé nyi ahwan wá lě dó e, bɔ é byó tɔjihún qé me, bó jínjón ayŭ; me léε bŭ ka nɔ te qo xu ó tó. 3 Éné ó gúdo ó, Jezu dó lŏ gégé dó qo nŭ gégé nú yě, bó qo: "Nŭkún-yató qé yi nŭkún dó gbé. 25 Lo ó, hwenu e me léε bŭ qo amlb dó wε ó, kentó tɔn wá dó gběhan nyanya kɔn nyi jinukún tɔn me, bó yi. ... 31 Jezu lé dó lŏ qěvo nú yě, bó qo: "Axósúquto séxwé tɔn cí fíntín sínsén qé qɔhun, bɔ nya qé dó dó gle tɔn me, 32 é wε nyí atínkwín kpeví bŭ qo atínkwín léε bŭ me. 33 Jezu lé dó lŏ qěvo nú yě qo: "Axósúquto séxwé tɔn cí tón qɔhun, bɔ nyɔnu qé sɔ dó linfín gannú atɔn me, bɔ é fón bŭ." ... 44 "Axósúquto séxwé tɔn lé cí dɔkun e è sɔ hwlá dó gle qé me é qɔhun, bɔ meqé mɔ bó sɔ hwlá; bɔ é víví n'i, bɔ é yi sa nŭ e é dó léε bŭ, bó xɔ gle éné ó. 45 Axósúquto séxwé tɔn lé cí ajɔ́ e qo jě qagbeqagbe ba wε é qɔhun. é sà nŭ e é dó léε bŭ, bó xɔ. 47 Axósúquto séxwé tɔn lé cí qo e è nyi dó xu me, bó wlí hweví tenme tenme léε wlí, 48 bɔ éé é gó ó, è dɔn wá agě jí; yě nó jínjón ayŭ, bó nó bé hweví qagbe léε dó zěh me, bó nó bé nyanya léε kɔn nyi gbě. ... 51 Jezu ka kanbyó yě qo: "Mi mɔ nukúnnú je nŭ éné léε bŭ me a?" Yě yí gbe n'i qo: "Éεn, Aklúnɔ." 52 Jezu ka qo nú yě qo: "Sénkplónmetó qěbŭ e è kplón nŭ dó axósúquto séxwé tɔn wú ó cí xwétó e nɔ qe nŭ yɔyɔ́ kpódó nŭ xóxó kpó sín dɔkun tɔn me é qɔhun."

Matie 21:19 . Éε yě sɛkpó Jeluzalému, bó wá je Betifajée, qo olívutín só ó jí ó, Jezu sé ahwanvú tɔn we dó, 2 bó qo nú yě qo: "Mi yi gletoxo e kpan nukɔn mi é me, tlóló ó, mi ná mɔ tóci qokpó qo ganjí, bɔ tóciví qokpó qo akpá tɔn. tlóló ó, é ná sé yě dó." 4 Nŭ éné léε bŭ je, bónú xó e gbeyíqo Mawu tɔn kó qo q'ayí ó ná dó je: 5 Mi qo nú Sinyɔ́ toxo ó qo: 'Axósú mitɔn jăwe gŭh mitɔn;

Matie 21:13 "É qo nú yě qo: "È wlán dó Mawuxówéma ó me qo: 'Xwé ce ná nyí qexɔ.'

Luki 2: 6 . "Hwenu e yě ɔ́ fíné ́, vǐjiji sín hwenu wá su. 7 É ji vǐ nukɔ́ntɔ́n tɔ́n, bó blá avɔ́ n'i, bó sɔ́ ε mlɔ́ kanlin léé sín nǔɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ɔ́ mε, ɔ́ ɔ́ tɛn mε ɔ́ ɔ́ ɔ́ mɔ́ yě ɔ́ jonɔ́yitɛn ́ á ǎ."

Luki 10: 25 . "Sénkplónmɛtɔ́ ɔ́okpó sí te, bó tén Jezu kpón, bó kanbyɔ́ ε ɔ́: "Měsi, éte un ɔ́ ná wa, bó ná mɔ́ gbe mavɔ́mavɔ́?" 26 É ka yí gbe n'i ɔ́: "Éte è ka wlán ɔ́ sɛn ́ mε? Éte wε a xa ɔ́ wěma ́ mε?" 27 É ka yí gbe n'i ɔ́: 'A ná yí wǎn nú Mawu Mavɔ́mavɔ́, Mawu towe kpódó ayi towe bí kpó, kpódó lǐndɔ́n towe bí kpó, kpódó hlɔ́nhlɔ́n towe bí kpó, kpódó linlin towe bí kpó, bó ná yí wǎn nú nɔ́zo towe hwi ɔ́súnɔ́ ɔ́hun. 28 Jezu ka yí gbe n'i ɔ́: "A yí gbe ganjí; bló mɔ́, bó ná nɔ́ gbe." 29 Lo ́, é jló ná ɔ́ hwejiɔ́ tɔ́n xlé, bó kanbyɔ́ Jezu ɔ́: "Mě ka nyí nɔ́zo ce?" 30 Jezu ka yí gbe n'i ɔ́: "Nya ɔ́ gosín Jeluzalému, bó xwe Jeliko, bɔ́ ajotɔ́ léé je jí tɔ́n. 31 Vɔ́sánú-xwélémawutɔ́ ɔ́ ka wá gbɔ́n ali éné jí. Ée nya ́ mɔ́ ε ́, é gbɔ́n akpá ɔ́wé xwé. 32 Mɔ́ ɔ́okpó ́, Levii ví ɔ́okpó wá je fíné, bó kpón fíné, lobo gbɔ́n fíné. 33 Lo ́, Samaliínu ɔ́ ɔ́ to ́ mε gbɔ́n wε, bó wá je fí e é ɔ́ é. Ée é mɔ́ ε ́, nǔ blá wǔ n'i. 34 É se yá ε, bó ɔ́ ami kpódó vɛ́n kpó akpa léé mε n'i, bó blá; é sɔ́ ε ɔ́ sɔ́ é ɔ́súnɔ́ tɔ́n jí, bó kplá ε yi xwé e mε è nɔ́ yí mε ɔ́ é, bó kpé nukún wǔ tɔ́n. 35 Ayíhóngbe tɔ́n ́, é ɔ́ gankwé we tón, bó sɔ́ nú xwénɔ́ ́, bó ɔ́ n'i ɔ́: 'Kpé nukún nya éné wú; enyi a zán akwe ɔ́ hú mɔ́, un na lɛkɔ́ wá ɔ́, un na sú we.' 36 Hǔn, ɔ́ yě mε atɔ́n éné léé mε ́, mɛ wε nyí nɔ́zo nya e ajotɔ́ léé hu ́ tɔ́n?" 37 Dǎwe ́ ka yí gbe n'i ɔ́: "Mε e kú nǔbláwǔ n'i ́ wε."

Luki 19:41 . Ée é sekpó toxo ́ ́, é mɔ́ toxo ́, bó ya aví ɔ́ jí tɔ́n, 42 bó ɔ́: "Ényí hwi ɔ́súnɔ́ ko tunwun nǔ e nɔ́ ná fífá mε léé, ɔ́ taji ́, azǎn élɔ́ mε ́, nǔ éné léé hwlá ɔ́ nukún towe mε. hwi kpó vǐ towe e ɔ́ xomε towe léé kpó ná kú káká yi kó mε, bɔ́ yě ná jó awínnya ɔ́okpó ɔ́ ɔ́ jí ɔ́ jí towe ǎ, ɔ́ a tunwun hwenu e Mawu wá ba we kpón é ǎ."

Luki 22:27 . "Mě ka nyí mε ɔ́axó hú mε e nɔ́ ɔ́ nǔ é abí mε e nɔ́ sɛn mε é? Mε e nɔ́ ɔ́ nǔ é wε ǎ?"

Jaan 1:1 . Ɖò bíbɛ́mε ɔ́, Xó ɔ́ ko tǐn, bɔ́ Xó ɔ́ ɔ́ Mawu gón, bɔ́ Xó ɔ́ nyí Mawu."

Jaan 13:5 . Éné ́ gúdo ́, é kɔ́n sin ɔ́ gannú mε, bó je afɔ́ klí nú ahwanvú tɔ́n léé jí, bó je avɔ́ e é sɔ́ ɔ́ gǔjǐblánú ná ́ ɔ́ súnún yě ná jí.

Jaan 14:27 . Fífá wε un jó ɔ́ nú mi, Fífá ce wε un ná mi; un nɔ́ ná mi lě e gbe ́ nɔ́ ná mε gbɔ́n é ǎ. Ayi mitɔ́n ní ma gbadó ó, mi ma ɔ́i xesi ó."

Jaan 15:15 . Nye wε nyí víwuntín nǔgbó nǔgbó ́, bɔ́ Tɔ́ ce wε nyí víwunglejíkpóntɔ́ ́. 2 "Ala e ɔ́ nye ce mε, bó ma ná sínsén ǎ léé ɔ́ ́, é nɔ́ ɔ́ yě síin, bó nɔ́ sɛn ala ɔ́ ́, bó ná ɔ́ sixú ná sínsén d' é jí. 3 Mi ko nyí mε mímé ɔ́ ɔ́ e un ɔ́ nú mi ́ wú. 4 Mi nɔ́ nye mε, bɔ́ nye ná nɔ́ mi mε. hwi,

afi nú mi nɔ nye mɛ. 5 Nye wɛ nyí vřwuntín ́, bɔ midɛɛ lɛɛ ka nyí ala lɛɛ. Mɛ e nɔ nye mɛ, bɔ nye lɔ nɔ é mɛ ́, é nɔ sɛn gɛgɛ; dɔ nye mevo ́, mi sixú wa nũdɛ ă."

Mɛsɛdɔ 4:19. "Piyɛɛ kpɔdɔ Jaan kpɔ ka yí gbe nú yɛ dɔ: "Ényí é sɔgbe dɔ Mawu nukɔn dɔ è nř se tónú nú mi hú è nř se tónú nú Mawu ́, mi dɛsúnɔ wɛ ná dɔ."

Mɛsɛdɔ 5:28. Mř ko gbɛ nú mi syénsyén dɔ mi ma kplɔn nũ mɛ dɔ nyřkɔ éné mɛ ó ă cé? Mi ka mɔ nũ e kplɔn mi wɛ mi dɛ ́ gba Jeluzalému, bó ka lɛ jló ná dɔn nya éné sín kú sín kɔ nú mř!" 29 Piyɛɛ kpɔdɔ mɛsɛdɔ dɛ lɛɛ kpán ka yí gbe nú yɛ dɔ: "È dɔ ná se tónú nú Mawu; ... 40 Yɛ yí gbe nú xó tɔn, bó ylɔ mɛsɛdɔ lɛɛ, bó xo yɛ, bó dɔ sɛn nú yɛ dɔ yɛ ma sɔ dɔ xó dɔ Jesu nyřkɔ mɛ ó, lobo jó yɛ dɔ. 41 Mɛsɛdɔ lɛɛ gosín toxódɔgbɛ ́ mɛ, bɔ xomɛ hun yɛ, dɔ Mawu mɔ yɛ dɔ mɛ e je xá ya e è nă dɔ dɔ Jesu nyřkɔ wú é. 42 Ayřhóngbe ayřhóngbe ́, yɛ nɔ gɔn nũ kplɔn mɛ lɛɛ dɔ sinsɛnɔ mɛ, bó nɔ gɔn Wɛn Đagbe e Jesu nyí Klísu ́ jlá gbɔn xwé lɛɛ gbe ă."

Hlɔmanu lɛ 12:16. "Mi dɔ ayixa dɔkpo ɔ xá midɛɛ. Mi ma nɔ sɔ ayi mitɔn dɔ nũ dɔxó lɛ jí ó, lɔɔ, mi nɔ gbɛ xá mɛdɛsɔhwɛtɔ lɛ. Mi ma nɔ lin dɔ midɛsɔnɔ nyí nũnywɛtɔ ó."

Hlɔmanu lɛ 12:19. Mɛvíná ce lɛɛ mi, mi dɛsúnɔ ma ba hlɔn ó; dɔ è ko wlán dɔ Mawuxówéma ́ mɛ dɔ: "Nye wɛ ná ba hlɔn, nye wɛ ná sú hlɔn." 20 Éné ́ wú ́, ényí xové sin kentɔ towe hũn, nă nũdɔdɔ, ényí kɔ xú i hũn, ná ɛ sin, dɔ nú a bló mɔɔ, a nă kplɛ akán dɔ ta tɔn jí."

1 Kɔlɛntinu lɛ 5:11. È se dɔ agalilɛ dɛ dɔ tɛntin mitɔn; dɔ súnnu dɔ tɔ tɔn sín asi! 2 É nyɔ wa ́, mi nɔ aluwɛ mɛ, bónú è nă dɛ mɛ e wa nũ mɔhun ́ sín tɛntin mitɔn ă.

1 1 Kɔlɛntinu lɛ 13:3. Un na bo má dɔkun ce bř dɔ wamamɔnɔ lɛɛ, abř un ná bó sɔ agbaza ce jó, bɔ è nă dɔ zo, bɔ un ma ka dɔ wăn yíyí ă ́, é ná hen lè dɛ wá nú mì ă. 4 Wăn yíyí nɔ dɛ, bó nɔ nyɔ xomɛ; wanyiyi nɔ hwanwũ ă; wanyiyi nɔ dɛ édqɛ xlé ă, é nɔ yí go ă; 5 é nɔ wa nũ nyanya ă, é nɔ ba nũ é dɛsúnɔ tɔn ă, é nɔ sin xomɛ ă, é nɔ lin nũ nyanya ă;"

2 1 Kɔlɛntinu lɛ 5:10. Đó mř mɛ bř dɔ ná wá hwɛdɔxɔsá Klísu tɔn nukɔn, bónú mɛ dɔkpɔ dɔkpɔ ná yí lɛ e é wa nũ dɔagbe abř nyanya gbɔn dɔ agbaza mɛ é sín axɔ."

2 Kɔlɛntinu lɛ 9:7. Hũn, mɛ dɔkpɔ dɔkpɔ ní ná nũ lɛ e é lin gbɔn dɔ ayi tɔn mɛ é; dɔ Mawu yí wăn nú mɛ e nɔ ná nũ mɛ kpɔdɔ xomɛhunhun kpɔ é. 8 Mawu hen ́, é ná ná fénú tɔn bř mi bɔ é ná túnflá. 9 Lɛ e Mawuxówéma ́ dɔ gbɔn ́ dɛ: "É gba nũ wamamɔnɔ lɛɛ, hwɛjjɔ tɔn dɔ te káká sýyi. 10 Mawu e nɔ ná jinukún nũdotɔ lɛɛ, bó nɔ ná nũdɔdɔ nũdɔdɔ é ní ná jinukún e mi dɔ lɛɛ sukpɔ, bónú nũjlɔlɔwiwa mitɔn sín sínsɛn ní sukpɔ d'ɛ jí.

Galatinu lɛ 5:13. Nɔvř lɛɛ mi, midɛɛ lɛɛ ́, mi ná je midɛɛ sí, bɔ Mawu ylɔ mi; lo ́, mi bo wa azɔ nú midɛɛ gbɔn wăn yíyí gblamɛ.

Galatinu 5:22 . Lo ́, nŭ e Yesinsen nɔ ná me léé dje: wǎn yíyí, awǎjije, fifá, suúludíqó, xomenyínyó, ɔagbewiwa, gbejíninɔ, 23 xomefífá, meqéejiquɔ. Sén qěbŭ gbé me éné léé ǎ.

Efezinu 4:15 . lo ́, mí ná nɔ ɔ nŭgbó kpódó wǎn yíyí kpó, bó ná ɔ susu we ɔ nŭ bí me, ɔ Mawu e nyí ta ́ me; Klísu we.

Efezinu 5:21 . mi nɔ ɔ sísí nú Mawu, bó nɔ hwíhwé miqée dó miqée gló.

Filipunu 2:3 . Mi ma nɔ ś cejennabi kpó goyiyi kpó dó wa nŭ qěbŭ ó;

Filipunu 2:5 . Linlin e Klísu Jezu ɔ ́ ní ɔ linlin ɔkpó ́ ɔ ayi mitɔn me, 6 éyé cí Mawu ɔhun có, é mɔ ɔ é mí nyí nŭjlǎjlǎwiwa xá Mawu ǎ, 7 lo ́, é jó éqée dó, bó zé kannumɔ sín ninɔme, bó wá cí gbetó ɔhun. 8 Ée é cí gbetó ɔhun ́, é ś éqée hwe, bó se tónú nú Mawu káká yi kú;

Kolɔsinu 1:16 . ɔ é jí we Mawu dá nŭ e ɔ séxwé léé kpódó nŭ e ɔ ayíkúngban jí léé bí kpó, nŭ e è nɔ mɔ léé kpódó nŭ e è ma nɔ mɔ ǎ léé kpó. É jí we è dá nŭ léé bí ɔ, bó lé dá nú éyé. 17 É we tíin cóbɔ nŭ bí wá tíin, bɔ nŭ bí ɔ jǎ tɔn.

Kolɔsinu 3:13 . nú miqée wa nŭ nyi do nú miqée ́, mi nɔ ś ke miqée, bó nɔ ś hwe ke miqée. lě e Klísu ś hwe ke mi gbɔn ́, mǎwe mi lɔmǎ ɔ ná nɔ bló gbɔn.

2 Timɔté 3:16 . Nŭ e è wǎn dó Mawuxówéma ́ me ́, Mawu we ś bí ɔ ayi me nú me, bɔ é nyó nú è nǎ dó kplón nŭ me, bó ná dó gbé nŭ nú me, bó ná dó ɔ me ɔ ali jí, bó ná dó kplón nŭ me dó nŭjlǎjlǎwiwa wú, 17 bónú mesentó Mawu tɔn ́ ná ɔ ace bó ná dó wa nŭ ɔagbe bí.”

Titu 3:1 . Flín yě ɔ yě ní nɔ hwíhwé yéqée dó gǎn léé kpódó gǎn léé kpán gló, bó nó se tónú nú yě, bó nó ɔ gbesisɔ me nú nŭ ɔagbe bí wiwa, 2 yě ní ma nɔ ɔ xó nyanya dó me qěbŭ wú ó.